VOS & DE LANGE
advocaten

College van Burgemeester en Wethouders
van Oss
Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling
Postbus 5
5340 BA OSS

GEMEENTE OSS
POSTKAMER
Datum: 28 JAN 2025
Afdeling: RO
kopie: RG

Ingeleverd op het gemeentehuis te 5341 Oss aan de Raadhuislaan 2 –tevens digitale inzending (voor de hyperlinks)

Barendrecht, 27 januari 2025

Dossier : D20240154
Inzake : Vereniging Behoud Lithse Polder / Advies
Betreft : zienswijze Ontwerpprogramma en MER Duurzame Polder

Geachte mevrouw, mijnheer,

Inleiding
In bovenstaande zaak heeft zich tot mij gewend de rechtspersoonlijkheid bezittende vereniging Vereniging Behoud Lithse Polder te Oss, met verzoek een zienswijze in te dienen op het ontwerpprogramma Duurzame polder met bijlagen en het bijbehorende milieueffectrapport met bijlagen. De termijn loopt tot en met maandag 27 januari 2025. De zienswijze is mitsdien tijdig ingediend.

Na een korte uiteenzetting van de betekenis van het Unierecht voor gevallen als de onderhavige wordt ingegaan op het proces en de inhoud van de stukken (met opgenomen bijlagen), waarna nog nadere zienswijzepunten volgen, in hoofdzaak betrekkelijk tot omwonenden en natuur. Hier en daar is dubbeling helaas niet helemaal te voorkomen.

Unierecht
Met de tussenuitspraak van 30 juni 2021 inzake kortgezegd Delfzijl van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2021:1395) zijn de windturbinevoorschriften buiten toepassing verklaard, omdat deze onverenigbaar bleken met het Unierecht, in het bijzonder met de SMB-richtlijn (2001/42).

Er zijn nog geen nieuwe algemeen geldende normen van toepassing. Deze werden op zijn vroegst per 1 juli 2025 verwacht, maar in de Ministerraad van vrijdag 17 januari 2025 is de behandeling daarvoor voor onbepaalde tijd uitgesteld.

Het voorgaande betekent dat in de onderhavige situatie wordt uitgegaan van eigen normen, dit volgens de criteria van de Afdeling uit genoemde uitspraak.

Cliënte stelt zich op het standpunt dat het maken en toepassen van eigen normen voor windturbines neerkomt op een ongeoorloofde ontwijking van genoemde richtlijn, daarmee eveneens in strijd is met de dwingende en rechtstreeks van toepassing zijnde regels van het Unierecht en mitsdien onrechtmatig is en niet is toegestaan.

De Afdeling moet nog uitspraak doen over dit specifieke punt, zoals aangevoerd in mijn schrijven van 11 oktober 2024 (zie www.vdladvocaten.nl, tabblad '*nieuws*' – als bijlage bijgevoegd.

Ik wijs u er op dat op u als gemeente, dus als bevoegde nationale autoriteit, zelfstandig de rechtsplicht rust om aan dat Unierecht te toetsen. Vergelijk in dit verband onder andere rechtsoverweging 83 uit het Nevele-arrest (ECLI:EU:C:2020:503).

Voorzorgsbeginsel
Overigens verplicht de SMB-richtlijn ook tot een beleid dat '*berust op het voorzorgsbeginsel*'. Ik lees daarover ten onrechte niets.

Standpunt regering
In het hoofdlijnenakkoord en in het regeerprogramma va het kabinet staat dat windturbines zoveel mogelijk op zee in plaats van op land worden geplaatst. Het gemeentelijk beleid dient zich naar dat centrale beleid van de Rijksoverheid te richten, maar staat integendeel volkomen haaks daarop. Het onderhavige gemeentelijk beleid en (andere en of eerdere) bestuurlijke afspraken zijn daarmee onverenigbaar.

RES-regio
De onderhavige NRD is een uitvloeisel van afspraken binnen de RES regio. De afspraken binnen die regio zijn niet vooraf SMB-getoetst en missen daarmee – net als de buiten werking gestelde windturbinevoorschriften deugdelijke en rechtmatige grondslag. Daarop kan derhalve geen opwek van (zogenaamde) duurzame elektriciteit worden gebaseerd.

HET PROCES EN DE INHOUD

Het Ontwerp Programma en de planMEr hadden niet uitgegeven mogen worden, met name niet omdat:

1. Het is de vraag of de door de colleges voorgestelde methode om aan de Omgevingswet te voldoen houdbaar is in het licht van de eisen die deze wet daaraan stelt.

2. De inhoud van diverse onderwerpen betreffen de verantwoordelijkheid en besluiten van de gemeenteraad, die van geheel afwijkende waarden en normen worden voorzien en kennelijk accorderende colleges.

3. De gehele documentatie (veelal bijlagen in 3 jaar opgebouwd) die is gebruikt voor de totstandkoming van beide documenten en de inhoud van beide documenten bevatten die onjuiste waarden ook vaak als uitgangspunt.

4. Uit de strekking van beide documenten blijkt een dusdanig hoge mate (schijn) van vooringenomenheid en beperkte onderbouwing, dat de minimale benodigde objectiviteit en diepgang niet wordt gehaald.

5. De colleges hebben geen eigenstandige afwegingen gemaakt op de extern aangeleverde teksten en te weinig gecontroleerd, aangevuld, bijgestuurd en geredigeerd. De toetsing op rechtmatigheid en volledigheid alleen al, kan niet als voldoende worden beschouwd om tot vaststelling van de stukken over te kunnen gaan.

6. De beoordelingscriteria en indeling, zijn niet vastgesteld in de gemeenteraden en vormen welbeschouwd meer een methode om de besluitvorming te beïnvloeden, dan een inhoudelijk juiste bijdrage aan het doel van de planMER.

7. De stukken geven bij herhaling blijk van een zekere vorm en mate van vooringenomenheid, althans wekken de schijn daarvan. Daarnaast is geen (veld) onderzoek gehouden en wordt te vaak min of meer klakkeloos blind gevaren op het oordeel van een enkele deskundige (expert judgement).

8. De gemeenteraad is bij de vaststelling en publicatie van de onderhavige stukken niet betrokken. Bij de vaststelling van de gehanteerde normen, waarden, afwegingen, beoordelingen, tabellarische indelingen etcetera is dat een manco in een duaal en democratisch besluitvormingsproces.

Datzelfde doet zich mutatis mutandis ook voor bij de situatie waarin door de gemeenteraad in het verleden een besluit is genomen om de MER's (planMER en projectMER) ineen te voegen tot een MER, terwijl het Ontwerp Programma en de planMER, zonder besluit van de gemeenteraad, overgaat tot het omgekeerde. Daarmee voldoet de NRD en de bestuurlijke reactie daarop, niet aan de huidige situatie.

Dat brengt het geheel in een situatie waarin zowel de bestuurlijke proces verantwoordelijkheid als het voorgestane bestuurlijke beleid, niet met elkaar overeenstemmen.

9. De actualiteit laat dusdanig ernstig te wensen over, dat serieuze '*showstoppers*' worden gemist, in ieder geval ten onrechte buiten de stukken zijn gebleven.

In het licht van het voorgaande zijn de voorliggende stukken ten onrechte vastgesteld en ter inzage gelegd. Dat is in strijd met de vereiste zorgvuldigheid en onderbouwingen.

De conclusie die uit het voorgaande voortvloeit is dat de stukken niet voldoen aan de redelijkerwijs daaraan te stellen eisen. De stukken dienen te worden ingetrokken respectievelijk teruggenomen, totdat er duidelijkheid bestaat over het goed, zorgvuldig en juist kunnen voldoen aan de Unierechtelijke verplichtingen en wettelijke regelingen. Dat is thans niet c.q. in onvoldoende mate het geval. Zorgvuldig en rechtmatig handelen genieten ook voorrang boven een beoogde voortgang als waarvan in dit geval sprake is.

Achtereenvolgens wordt hieronder specifiek ingegaan op het Ontwerp Programma op hoofdlijnen en gedetailleerd verwerkt in bijlage **A**, gevolgd door de planMER in hoofdlijnen en gedetailleerd verwerkt in bijlage **B**. Een opgave van potentiële '*showstoppers*' treft u aan in bijlage **C** als "*Het onontgonnen gebied van het Ontwerp Programma en de planMER van de Duurzame Polder*".

Cliënte heeft tot haar spijt in de loop der tijd een steeds verdere afname gezien van de zorgvuldigheid en de kwaliteit in de totstandkoming van de besluitvorming. Inmiddels is dat te kenschetsen als een streven naar minimaal inhoudelijke reacties op en betrokkenheid bij de probleemgebieden en de organisaties die zich daarvoor inzetten. Cliënte maakt zich daarbij in toenemende mate zorgen over de rol en het optreden van bedrijven uit de windturbinesector met (ook) een eigen belang en agenda. Het roept daarmee ook de nodige vragen op over de eigen rol en positie van de gemeente en het voeren van regie in dit dossier.

Zienswijze Ontwerp Programma

Het Ontwerp Programma laat met name de volgende tekortkomingen zien:

1. Het vereiste wettelijk kader, van gemeentelijke verordening tot internationale verdragen en de daaruit voorvloeiende regelgeving, ontbreekt evenals de (juiste) toepassing daarvan.

2. Het programma lijkt voor de gemeente Oss gebaseerd op oude bestemmingsplannen, zonder dat die vernieuwd zijn. Daaraan worden nota's toegevoegd, die niet de status hebben om tot een omgevingsplan te komen.

3. De restopgave (in 2030 resterende opgave gebaseerd op het bod uit de RES NOB) wordt niet berekend, maar er wordt volstaan met een (veel te hoge) aanname.

4. Buurgemeenten en -provincies worden niet in beschouwing genomen, terwijl die wel belanghebbend zijn.

5. Gezondheid en veiligheid worden door de gemeenteraad gezien als de belangrijkste onderzoekspunten. Die worden echter niet vertaald naar en omgezet in adequaat onderzoek.

6. Het programma geeft garanties die onmogelijk te stellen zijn.

7. Bij verschillende conclusies ontbreekt de onderbouwing of is het proces nog niet voltooid.

8. Dit programma komt niet overeen met de raadsbesluit(en), maar bagatelliseert dat zelfs, ook voor de te hanteren waarden en normen.

9. De leefomgeving wordt het kind van de rekening. De leefomgeving – het milieu in ruime zin - betreft ook dieren, gewassen en natuur. Onbehandeld en onbesproken blijven alleen al bijvoorbeeld laagfrequent geluid, fijnstofemissie, gifstofverspreiding, ontstaan van een microklimaat, magnetische flux bij energietransport, etcetera, etcetera.

10. De behandeling van NNN gaat voorbij aan het bevoegd gezag, dat is het Provinciebestuur NB.

11. De colleges zijn niet in staat en niet bevoegd om de afwegingen te maken rondom het laagvlieggebied, terwijl dat toch wordt behandeld alsof dat een besluit of oordeel is.

12. De doelstellingen voor wind-op-land zijn inmiddels ruimschoots gehaald, maar daar vermeldt het Ontwerp Programma niets over. Bij nut en noodzaak voor verdere plaatsing worden uitdrukkelijk vraagtekens geplaatst.

13. Bij de Beoordelingscriteria, ontbreken de zeer fors toegenomen eisen die aan de projectMER moeten worden gesteld en de gevolgen daarvan (verschuiven van bevoegdheid gemeentebestuur naar initiatiefnemers).

14. Een beschouwing over de procesmatige tekortkomingen van het totstandkoming van de voorkeursvariant in Oss ontbreekt.

15. De weergave van het voltooide participatieproces komt in het geheel niet overeen met de realiteit en zet twee belangrijke spelers buiten spel.

In de bijlage wordt verder een (niet uitputtende) weergave gedaan uit de vele tekortkomingen die het document Ontwerp Programma. De inhoud van de bijlagen maken maakt onverkort deel uit van de zienswijze

Overigens zijn al snel na de uitgifte van het Ontwerp Programma schriftelijke vragen aan het college gesteld (zoals met de verkregen antwoorden gevoegd als aanhangsel bij de bijlage). Er wordt niet of nauwelijks geantwoord. Twee WOO verzoeken van cliënte hebben tot op heden niet tot het verkrijgen van verzochte informatie geleid, zelfs niet na ingebreke te hebben gesteld, als gevolg waarvan dwangsommen verbeurd zijn geworden. Cliënte wordt daarmee en dusdoende belemmerd in het goed en adequaat kunnen geven van een volledige zienswijze en behoudt zich op dit punt uitdrukkelijk alle rechten voor.

Bijlage behorende bij zienwijze Ontwerp Programma

De rapportages van Witteveen en Bos die zijn opgesteld voor en het ontwerpprogramma en het planMER zelf, gaan niet in op de meest recente jurisprudentie over stikstof waarin de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een nieuw beoordelingskader heeft geformuleerd voor de natuur-vergunningplicht:

- AbRS18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4923 (Rendac);
- AbRS 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4923 (Amercentrale).

Gelet op de datum van de uitspraken en de rapporten kon dat natuurlijk ook niet, maar dat neemt niet weg dat ook dit aspect verwerkt moet worden. In de stukken wordt immers nog gesproken van '*intern salderen in het vergunningenspoor*', maar dat deel zal dus herzien moeten worden.

Enkele van de vele verschillende onderwerpen die inhoud te geven aan de geconstateerde tekortkomingen betreffen:

Blz. 4:

".2 De RES Noordoost Brabant heeft de Regionale Energie Strategie nader uitgewerkt op regionaal niveau en heeft op 25 maart 2021 de RES 1.0 vastgesteld. Onvermeld is dat de RES geen overeenkomst betreft noch voortkomt uit wettelijke of democratische doelstellingen.

Dat betekent dat de genoemde '*besluiten*' slechts als vrijblijvende richtlijn kunnen worden opgevat. Deze hebben geen extern rechtsgevolg.

"De RES 1.0 omvat onder meer een doelstelling voor de opwek van duurzame energie in 2030."

Onvermeld blijft dat de doelstellingen uit de RES al meer dan volledig zijn gehaald, evenals de RES NOB.

"De Gemeenten hebben met de RES 1.0 ingestemd en hebben zich daarmee aan de Opwekdoelstellingen gebonden."

Zoals betoogd is de RES niet vooraf planMER getoetst en heeft geen externe werking. Nu besluiten tot realisatie en exploitatie van windturbines kan niet, nu ook dat in strijd is met het Unierecht. Ook de gemeente is zelfstandig en rechtstreeks aan de rechtstreeks werkende en dwingende bepalingen van dat Unierecht, in casu in het bijzonder de SMB-richtlijn (een '*directive*') gebonden.

"De hiervoor genoemde projecten vullen de Opwekdoelstellingen slechts gedeeltelijk in."

Dit is onjuist, nu de doelen voor 2030 al zijn gehaald.

"De Gemeenten wensen het resterende deel van hun Opwekdoelstellingen in te vullen door met dit Programma een (ruimtelijke) basis te creëren voor de realisatie van de Windturbines in (een gedeelte van) de Duurzame Polder."

Van een resterend deel is geen sprake. Dat resterende deel wordt ook nergens weergegeven of berekend.

"De plannen voor de realisatie van de Wind- turbines in de Duurzame Polder voeren terug op private initiatieven uit 2017."

Cliënte kan de juistheid van deze bewering niet onderzoeken, nu die stelling niet is onderbouwd. Zij betwist deze dan ook bij gebrek aan kennis. De vraag is wel hoe de beweerdelijke '*private initiatieven*' zich verhouden tot mededingingsrechtelijke regels. Is aan alle potentiële belanghebbenden een gelijk speelveld geboden? Daar lijkt het niet op, nu een toelatingsprocedure niet bekend is gemaakt.

Blz. 5:

"1.2. Uitgangspunten"

Bij de uitgangspunten blijft het genoemde Unierecht ten onrechte geheel buiten beschouwing, terwijl eerst en vooral daar fundamentele en onoverbrugbare problemen voor realisatie en exploitatie van de beoogde turbines te vinden zijn. Ook de nationale regelingen worden niet c.q. niet volledig vermeld.

"Bij de vaststelling van dit Programma zijn de Gemeenten nog bezig met de uitwerking van de Omgevingsvisies."

Dit impliceert dat het onderhavige ontwerpprogramma is gebaseerd op de oude bestemmingsplannen/omgevingsvisie van de gemeenten. Hoe verhoudt het programma zich met de uitwerking van de omgevingsvisies en welke status neemt het Ontwerp Programma in dat geheel in?

Door dat niet te behandelen wordt de status van het Ontwerp Programma niet duidelijke en evenmin de rechtmatige borging daarvan in de processen/procedures conform de Omgevingswet. Ook is niet duidelijk welke plannen zich begeven tussen de bestemmingsplannen met aangevulde nota's, adviezen, Ontwerp Programma etcetera enerzijds ten opzichte van de verplichtingen uit de Omgevingswet anderzijds.

"Bovendien stellen beide Gemeenten de uitgangspunten vast die een integrale afweging van belangen in de Duurzame Polder borgen."

Dat hebben de gemeenten al eerder gedaan, maar het vreemde is dat die uitgangspunten thans heel anders worden vertaald, namelijk naar '*hanteerbare*' uitgangspunten. Door dat te doen in beide documenten en dat niet duidelijk genoeg te vermelden treedt een situatie op, waarbij de bestuurder/lezer in een narratief wordt gebracht dat niet overeenkomt met het bestuurlijke narratief van beide gemeenten, maar soms daar zelfs lijnrecht tegenover staat.

Blz. 6:

"De Gemeente Oss hanteert voor haar grond- gebied de volgende algemene uitgangspunten bij de vaststelling van dit Programma"

In de uitgangspunten worden de verplichtingen vanuit het Unierecht ten onrechte niet geadresseerd.

"De realisatie van Windturbines dient ter invulling van de Restopgave Oss"

Voor Oss is de restopgave niet geactualiseerd naar de situatie van operationeel worden van de Duurzame Polder (2032 of later in verband met de netcongestie). Daarmee kan geen inhoud worden gegeven aan het volledige programma voor Oss.

"In de afgelopen jaren zijn de plannen voor de Duurzame Polder meermaals besproken in de Raden. Tegelijkertijd is een participatieproces doorlopen, waarmee input is opgehaald bij allerlei belanghebbenden."

De al eerdergenoemde ontbrekende behandeling van bijvoorbeeld het Unierecht is daar (gemeenteraad Oss) ook behandeld, maar niet opgenomen in de nu voorliggende documenten. Het participatieproces is inhoudelijk dusdanig gering, dat van participatie, zoals bedoeld in het expliciete beleid van de gemeenteraad, niet kan worden gesproken. Daarnaast hebben zich excessen voorgedaan die niet worden vermeld.

Blz. 7:

"Het Voorkeursalternatief bepaalt in welk deel van de Duurzame Polder de Windturbines gerealiseerd kunnen worden. Ook schetsen de Gemeenten met dit Programma de bredere en integrale context voor de realisatie van de Windturbines. De Gemeente Oss verwijst hiervoor naar de bestaande en reeds vastgestelde visies."

Wat betekent dit voor de gemeente Oss ten aanzien van de vaststelling van het programma vanuit de Omgevingswet, nu het Ontwerp Programma en planMER kennelijk een belangrijke factor worden als visie document, ontbreken de vastgestelde parallelle visies, de overeenkomsten daarmee en de strijdigheden op weg naar, of in plaats van, de gebiedsvisie? Door dat niet te behandelen is het Ontwerp Programma te onvolledig voor de brede beschouwing.

"De Gemeente 's-Hertogenbosch beschrijft de visie die bij de uitwerking van dit Programma is ontwikkeld"

Betekent dat voor de gemeente Den Bosch, dat dit programma geldt als (gebieds)visie? Dat is echter niet het geval.

Blz. 11:

"Het resterende deel van de Opwekdoelstelling Oss ter hoogte van 0,171 terawatt/uur, oftewel 0,514 petajoule."

Het gaat hier kennelijk om de restopgave in 2030 (vermoedelijk 2032 in verband met de netcongestie). Witteveen+Bos neemt hier oude gegevens over die niet zijn gecorrigeerd op behaalde en nog te behalen resultaten. Daardoor wordt de gemeente Oss voor een veel te grote opgave gesteld. Uit dezelfde benadering die de planRES gebruikt (het expert judgement), blijkt dat (afhankelijk van de randvoorwaarden die de gemeenteraad kiest) de restopgave zelfs negatief zal zijn. Dat wil zeggen dat geen additionele opwek nodig is maar juist minder, dus helemaal geen Duurzame Polder nodig.

Blz. 19:

"Zoals aangegeven in hoofdstuk 1 (Inleiding) werkt de Gemeente Oss momenteel aan de Omgevingsvisie Oss. De koers en het ambitie- niveau van de Omgevingsvisie Oss zijn vastgelegd in de Ambitienota Omgevingsvisie."

De ambitienota vormt de sleutel om de oude visiedocumenten te blijven gebruiken in de nieuwe wetgeving. In het proces dat daartoe is gevoerd, is dit oogmerk niet naar voren gekomen en dus niet bruikbaar voor dat oogmerk. De relatie daarvan met de Omgevingswet wordt niet behandeld.

"De integrale doelen voor de Gebiedsvisie Vitaal Buitengebied zijn samengevat".

Hier wordt een relatie gemist die voortvloeit vanuit de toegezegde beleidsbepalingen bij de overgang van gemeente Lith naar de gemeente Oss. Daarin zijn harde garanties gegeven voor het behoud van het poldergebied. Deze garanties dreigen dusdoende ontoelaatbaar te worden geschonden.

"De rest van de opgave, circa 0,59 PJ, zal door middel van clustering van windmolens in de Duurzame Polder (Lithse en Geffense polder) worden ingevuld. Over dat project heeft de gemeenteraad in januari 2021 een principebesluit genomen".

Als gesteld komt de restopgave voort uit het restant van het in 2030 te behalen resultaat. De verwachting en berekening daarvan vindt niet ten onrechte niet plaats. Er is geen restopgave.

Blz. 20:

"De Landbouwvisie Oss streeft als centrale ambitie naar "een sterke, toekomstbestendige agrarische sector in Oss".

Hier ontbreekt de invloed van het programma naar buurgemeenten, waterwegen en de provincie Gelderland. De benoemde uitgangspunten vormen geen behandelde uitgangspunten van of voor de gemeenteraad in Oss. Daarmee kan de vaststelling dat "*Dit Programma past goed bij de ambitie en de uitgangspunten van de Landbouwvisie Oss.*" niet worden bevestigd door behandeling door en in de gemeenteraad.

Blz. 21:

"om een gezonde, duurzame, klimaatbestendige en aantrekkelijke leefomgeving te creëren"

Dit is onderwerp van behandeling in de gemeenteraad van Oss geweest. Mede daardoor is het GGD-onderzoek gehouden en zijn de conclusies opgenomen in het programma en planMER. Het onderzoek van de GGD geeft echter geen inhoud aan de zorgen van de gemeenteraad. Daarmee voldoet zowel het onderzoek als het programma (en planMER) niet aan de eisen en wensen die vanuit de gemeenteraad zijn gesteld en door het college zijn toegezegd.

Blz. 22 linksboven:

"een gezonde, veilige en groene leef- omgeving"

Daarmee garandeert de ambitienota een gezonde, veilige en groene leefomgeving. In dit programma is dat een onmogelijke garantie of ambitie. De behandeling daarvan in de gemeenteraad in Oss heeft niet plaatsgevonden, terwijl zelfs het meest elementaire onderzoek daarnaar (en andere zeer relevante onderwerpen) ontbreekt.

"2.2.8. Conclusie"

Verschillende onderdelen in de conclusie kunnen geen conclusie in de juiste betekenis van het woord zijn omdat de vermelding onbehandeld, niet procesmatig voltooid en/of nieuw is. Het woordgebruik komt ook niet overeen met de besluiten uit de gemeenteraad. Zo is er bijvoorbeeld geen sprake van streven naar 2.000 meter afstand maar de waarborging daarvan, en geldt het hanteren van een norm van maximaal 42 Db Lden, ook voor de Bossche windturbines naar de Osse bebouwde komgrens. Dit programma komt niet overeen me de raadsbesluit(en), maar bagatelliseert of veronachtzaamt dat zelfs.

Uit het voorgaande volgt dat de conclusies op blz. 24 niet volgen uit behandeling in en besluitvorming door de gemeenteraad en voorts niet verenigbaar zijn met de besluitvorming zoals die in januari 2021 heeft plaatsgevonden.

Blz. 24 Gemeente Oss:

"de Raad Oss de Duurzame Polder geschikt geacht en aangewezen voor het grootschalig opwekken van duurzame energie. Daarbij is aangegeven dat het Osse deel alleen is bedoeld voor windenergie en niet voor zonnevelden."

Onvermeld blijft dat er meer voorwaarden zijn benoemd als harde uitgangspunten, zoals de 2.000 meter als minimale waarde voor de grens van turbine naar grens bebouwde kom en 42 dB Lden maximaal. Het programma respecteert dat niet, breidt dat zelfs uit en bagatelliseert en veronachtzaamt daarmee de besluiten. Daarmee voldoet het programma niet aan de besluiten vanuit de gemeenteraad en stelt het vertrouwen onnodig op de proef. Er wordt weer een narratief voorgeschoteld, dat niet overeenkomt met de werkelijkheid. Dat geeft te denken.

Blz. 25 MER:

"Het MER beschrijft de te verwachten milieueffecten van (varianten voor) de realisering van de Windturbines."

Dit is een juiste voorstelling, maar de planMER richt zich daarentegen ten onrechte op slechts een zeer beperkte hoeveelheid onderwerpen, onderwerpen nota bene die vervolgens zonder adequaat onderzoek van een onjuiste of onvolledige conclusie worden voorzien. De rol van het Unierecht blijft ook ten onrechte onbesproken.

Het rapport helpt dus ook niet om tot een zorgvuldige en transparante afweging te komen, nu essentiële informatie ontbreekt. Naar de stand van nu kan en mag het windpark volgens het Unierecht helemaal niet gerealiseerd en/of geëxploiteerd worden.

Blz. 27:

"3.2.5. Gezonde leefomgeving De Windturbines kunnen invloed hebben op de leefomgeving door onder andere productie van geluid, het vormen van slagschaduw, verhoogd veiligheidsrisico of het knipperen van verlichting. Bewoners kunnen hier hinder van ondervinden en dat kan leiden tot gezondheidsklachten. Deze aspecten zijn in het MER onderzocht en beschouwd en door de GGD voorzien van een Gezondheidskundige beoordeling."

De leefomgeving betreft ook dieren, gewassen en natuur, maar die worden hier niet meegenomen. Onbesproken blijven met name laagfrequent geluid, fijnstofemissie, gifstofverspreiding, ontstaan van een microklimaat, magnetische flux bij energie-transport, etcetera, etcetera. Daar wordt niet op ingegaan in zowel het eerder benoemde GGD '*onderzoek*' (dat niet meer dan een advies blijkt te zijn), in het programma en de planMER. Die limitering van de inhoud van het onderzoek is niet door de gemeenteraad besloten of geaccordeerd. Ook het overlaten aan de initiatiefnemers van de noodzakelijke onderzoeken in de (niet aan voorwaarden gebonden) projectfase en projectMER, heeft nooit de instemming van de gemeenteraad gekregen. Dit wringt omdat daardoor de bevoegdheden van de gemeenteraad niet meer of niet volledig kunnen worden uitgeoefend, omdat de verantwoording dan bij de initiatiefnemers ligt.

Het GGD advies is voorzien van commentaar bij hoofdstuk XX, gebaseerd op oordelen vanuit de medische wereld. Het is per saldo een veel te beperkt, onvolledig en slecht advies, met duidelijke te weerleggen aannames en conclusies.

Volgens vele medici is een vorm van wensdenken een niet onbekend verschijnsel bij de GGD, als resultante van het RIVM. Het RIVM heeft als antwoord op een integriteitsklacht gesteld dat zij '*het Nederlandse beleid weergeeft*' en niet de huidige stand van de wetenschap. Tel uit je winst als (toekomstig) omwonende. Er staat echter wetenschappelijk al lang en onomstotelijk vast dat windturbines leiden tot slaapverstoring en dat die slaapverstoring leidt tot allerhande fysieke en mentale gezondheidsproblemen, niet voor ongeveer 9% van omwonenden, maar voor nota bene circa 30%. Die hinder en overlast ontstaat ook bij het blijven binnen de grenzen van de oude normen. Die normen deugen dus niet om een de gezondheid te behouden en een hoog beschermingsniveau te garanderen. Van een op het voorzorgsbeginsel rustend beleid blijkt ook in dit geval ten onrechte niet.

Blz. 29:
"3.5.1. Natuur Netwerk Brabant"

De presentaties in dit hoofdstuk gaan aan de realiteit voorbij en vormen eigenlijk al een doelredenatie op zich. Het bevoegd gezag betreft Provinciale Staten. De gemeenteraad is dus niet betrokken in de tekst, maar zal een dergelijke tekst desgevraagd naar verwachting niet accorderen.

Blz. 33:

"Daarnaast worden negatieve gezondheidseffecten zoveel mogelijk beperkt."

Gezien het voorgaande is daarvan in werkelijkheid geen sprake.

"Voor de maximale toegestane geluidsbelasting op woningen sluiten de Gemeenten daarom aan bij de landelijke wettelijke normen die naar verwachting in 2025 worden vastgesteld."

Dit is volstrekt onjuist. De gemeenteraad heeft hiertoe immers niet besloten. Bovendien zijn de beoogde nieuwe normen op het punt van gezondheid – vanwege de noodzakelijke langdurige scope van onderzoek – niet vooraf planMER getoetst, terwijl juist dat nu had gemoeten! In het licht van de SMB-richtlijn voldoen de beoogde nieuwe normen niet aan de richtlijnvereisten, zodat die normering als gebrekkig en onrechtmatig kwalificeert.

"In het geval er nog geen landelijke geluidsnormen zijn vastgesteld, hanteren de Gemeenten voor de woningen een streefwaarde van maximaal 45 dB Lden. Een geluidsbelasting van maximaal 47 dB Lden is toegestaan als Initiatiefnemers kunnen onderbouwen dat het onmogelijk is bij handhaving van de streefwaarde van maximaal 45 dB Lden de Opwekdoelstelling 's-Hertogenbosch en/of de Restopgave Oss te halen."

Dit is ook volstrekt onjuist, de gemeenteraad heeft hiertoe immers niet besloten. De gezondheid van omwonenden achterstellen bij het realiseren van mogelijkheden tot plaatsing en exploitatie van windturbines is in strijd met de SMB-richtlijn en bijvoorbeeld ook in strijd met de WHO-richtlijnen dienaangaande.

Blz. 34 linksonder:

"Om die reden concluderen de Gemeenten dat het belang van realisatie van de Wind- turbines (omwille van de Opwekdoelstelling 's-Hertogenbosch en invulling van de Restopgave Oss) in de Duurzame Polder zwaarder weegt dan het belang van handhaving van het gehele laagvlieg gebied"

De colleges zijn niet in staat en niet bevoegd om die afweging te maken. De gemeenteraden hebben dat ook niet gedaan, omdat ook zij niet bevoegd zijn. Daarbij komt dat nu de veiligheidssituatie in de wereld dermate is gewijzigd het gehele laagvlieggebied '*overeind*' moet blijven om NATO troepen ruim baan te geven om voor onze veiligheid adequaat te kunnen trainen en oefenen. Inkrimping van dit laagvlieggebied knelt des te meer nu de doelstellingen voor wind-op-land inmiddels ruimschoots zijn gehaald, maar daar vermeldt het Ontwerp Programma niets over.

Rechtsboven:

"Om die reden stellen de Gemeenten een ruimer Voorkeursalternatief vast dan is opgenomen in de Ontwerptoelichting VKA." en "Dit betekent dat het VKA ten opzichte van de Ontwerptoelichting VKA is verruimd tot ten noorden van de Gewande weg"

Voor een VKA geldt een proces en procesafspraken. Beide zijn ten koste gegaan van dit '*collegebesluit*'. Dat heeft niet de instemming van de gemeenteraad. De gemeenteraad is zelfs niet betrokken bij de totstandkoming van dat besluit. Dat maakt dat het besluit niet op de juiste wijze tot stand is gekomen en genomen en zal moeten worden hersteld.

"De Gemeenten zijn van mening dat het belang bij realisering van de Opwekdoelstelling 's-Hertogenbosch en de Restopgave Oss deze aantasting rechtvaardigt,"

Aantasting van NNN is geen gemeentelijke bevoegdheid of beoordeling. Een dergelijke opstelling is daarmee onacceptabel door de gemeenten, in dit geval de colleges, want de gemeenteraden zijn niet betrokken.

Bij de Beoordelingscriteria, ontbreken de fors toegenomen eisen die aan de projectMER moeten worden gesteld. Dat is wel in de gemeenteraad besproken maar onterecht niet gehonoreerd.

Blz. 47 rechtsboven:

"Een geluidsbelasting van maximaal 47 dB Lden is toegestaan als Initiatiefnemers kunnen onderbouwen dat het onmogelijk is bij handhaving van de streefwaarde van maximaal 45 dB Lden de Opwekdoelstelling 's-Hertogenbosch en/of de Restopgave Oss te halen."

Dit is onacceptabel als grenswaarde maar het betekent ook dat voor alle windturbines die eis kan worden gebruikt. Daar komt bij dat met mitigatie de grenswaarde op 50 kan komen te liggen (buiten de waarschijnlijk onuitvoerbare mitigatieperiode). Dat betekent dat de oorspronkelijke grenswaarde van de gemeente Oss tot het 10-voudige kan worden overschreden. Dus 10 keer zoveel geluid op de gevel dan oorspronkelijk als grens gesteld. Daarmee wordt windpark Elzenburg de Geer niet meer als vergelijkingswaarde en beleidsuitgangspunt gebruikt en ontstaat een andere behandeling van twee identieke doelgroepen inwoners in Oss.

Daar heeft de gemeenteraad geen instemming aan gegeven. Daarnaast ontbreekt de verwerking van de disclaimer uit de "*Energieopbrengsten voorkeursalternatief windenergie Duurzame" van Witteveen+Bos uit feb 2024, onderdeel van de publicaties van Ontwerp Programma en planMER*. " Ondanks de gebruikte winddata zijn de uitkomsten naar verwachting een overschatting van de werkelijke energie-opbrengst. Dit is een verwachting op basis van expert judgement. Om deze reden wordt geadviseerd om de gegeven waarden niet te gebruiken als feitelijke gegevens in verdere analyses en onderbouwingen. Aanbevolen wordt om bij concrete initiatieven lokale windmetingen uit te voeren en de energieopbrengsten met de gemeten waarden opnieuw te berekenen."

In de planMER wordt deze overschatting, zonder adequaat en objectief nader onderzoek en lokale windmetingen, toch onaangepast overgenomen.

Blz. 42 rechtsonder:

"De Gemeenten bereiden voor de realisatie van de Compensatie een gebiedsproces voor, in onderling overleg met de Initiatiefnemers en de Provincie."

Dit is een nieuw element en niet in de gemeenteraad behandeld. Als dat wel het geval zou zijn geweest zouden de vragen daarover waarschijnlijk zijn:

- wat wordt hiermee bedoeld;

- welke oorzaken zijn hiervoor van invloed;

- welke maatregelen woorden daarbij getoetst en door wie;

- welke gevolgen kan dit hebben voor de vergunningverlening?

Die vragen blijven onbeantwoord.

Blz. 43 linksboven:

"zoals vergoedingen, afspraken voor blijvende afname van Weidevogel- pakketten"

Dit geeft de mogelijkheid om afname van weidevogels te accepteren tot 0 en dat in geld uit te drukken, dat is onacceptabel en zodanig generiek vormgegeven dat het onwerkbaar zal zijn. In ieder geval is dit onderwerp en mogelijkheid niet besloten of besproken in de gemeenteraad. Daarnaast is het zeer de vraag of dit zich verhoudt met de dwingende wettelijke regels op dit punt.

Blz. 55 linksboven:

"Met dit Programma stelt de Gemeente Oss in de eerste plaats het Voorkeursalternatief vast. Daarmee wordt duidelijk waar de Windturbines gerealiseerd kunnen worden in het Osse deel van de Duurzame Polder."

Het proces dat daartoe is verlopen verhoudt zich (ook) niet met de eisen van de Omgevingswet en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Het besluit komt ook niet voort uit het daartoe georganiseerde proces en komt niet overeen met de uitgangspunten en randvoorwaarden van een dergelijk proces. Daardoor zijn stakeholders niet betrokken bij het tot stand komen van dat solitaire en afwijkende besluit. Daarnaast is het besluit genomen door het college en niet de gemeenteraad. Tenslotte zijn de afspraken met de gemeenteraad tot betrekking bij die besluitvorming niet nagekomen.

Linksonder:

"dienen bij belanghebbenden in het Osse deel van de Duurzame Polder draagvlak te vinden bij de uitwerking van hun plannen voor de realisatie van de Windturbines. De Gemeente Oss verwacht dat de Initiatiefnemers daartoe een gedegen participatieproces doorlopen en de Gemeente Oss regelmatig en proactief informeert over de processuele en inhoudelijke stand van zaken"

Dit is een goed voorbeeld van afwentelen van de procedurele en inhoudelijke verantwoording, die de gemeente Oss niet heeft toegepast naar de initiatiefnemers. Door ook hier geen toetsbare eisen neer te leggen is dit een wassen neus geworden voor het college. Dat lijkt zelfs ook de bedoeling te zijn geweest. Door deze gang van zaken spitst de vraag zich toe op de taak van het college versus de werkelijke intenties. Daarnaast is de inhoud relevant voor de taak en actie van de toezichthouder op dit gebied (participatie). Dat is de Burgemeester. De behandeling en mogelijke acties van de toezichthouder zijn nog onbekend, maar gezien de historische betekenis van participatie door het Osse college waarschijnlijk nihil.

Deze belangrijke en ongewilde afwenteling is niet besproken of geaccordeerd door de gemeenteraad. Tenslotte worden In dit hoofdstuk te veel factoren zacht benoemd terwijl er sprake is van harde factoren. Ook daar heeft de gemeenteraad geen rol in gespeeld.

Blz. 56 rechtsonder:

"Begrijpelijkerwijs vrezen bewoners voor verlies van woongenot in en rondom de Duurzame Polder. Dit aspect is door de Gemeenten afgewogen bij de vaststelling van het Voorkeursalternatief (cf. paragraaf 3.2.5 (Gezonde leefomgeving) en paragraaf 3.7 (Afweging)). Een zekere mate van verlies van woongenot kan niet worden voorkomen, maar de Gemeenten achten dit gerechtvaardigd in het licht van het algemene, gemeentelijke belang bij invulling van de Opwekdoelstelling 's-Hertogenbosch en de Restopgave Oss."

Hier dient zich een situatie aan van het bijkans bewust manipuleren van gegevens. De opzet van het document gaat uit van normen en waarden (o.a. geluidbelasting van die niet door de gemeenteraad zijn geaccordeerd), maar benadert dat kwantitatief zeer onvoldoende. Kwalitatief is daar de planMER aan gekoppeld. Daar is het oordeel nog slechter omdat nagenoeg iedere vorm van adequaat onderzoek ontbreekt en de planMER (ook daarom) op buitengewoon onvoldoende wijze voldoet aan de eisen die de Omgevingswet stelt.

Een voorbeeld: De toch al te hoge geluidswaarden worden verhoogd, indien dat in het belang is van de energieopbrengst door de initiatiefnemers. Met een onverzekerde vorm van mitigatie wordt zelfs die norm in de praktijk nog hoger, zodanig dat het in hoge mate uitkomt boven de voorheen landelijk geaccepteerde maximale normen.

In de praktijk al een inwoner van de polder tot 10 keer de oorspronkelijke bedoelde normen moeten accepteren volgens de opstellers. Dat is niet in de gemeenteraad besloten of ingestemd en zeker niet in het belang van de gemeenschap. Objectieve en juiste informatie ontbreekt.

Blz. 57:

"roept de Gemeente Oss de Initiatiefnemers op actief op zoek te gaan naar koppelkansen met het woongenot van belanghebbenden."

Zo gaat de gemeenteraad beslist niet om met het primaire belang van het gemeentebestuur: de gezondheid van de bevolking. Het college doet hier een oproep zonder grondige inventarisatie en onderzoek naar de gezondheidseffecten. De koppelkansen dienen vooraf te gaan aan dat wat hier grootschalig ontbreekt: inventarisatie en adequaat onderzoek, dus voorafgaand en integraal. Door zo te handelen wordt het voorzorgbeginsel geweld aangedaan en de wet niet gevolgd.

"bijvoorbeeld door de direct omwonenden gunstige voorwaarden te bieden voor financiële participatie en/of door omwonenden vanuit de opbrengsten van de Windturbines te ondersteunen bij de financiering van duurzaamheidsmaatregelen voor hun woning."

Het faciliteren van financiële prikkels en het bieden van financiële mogelijkheden is geen zaak waar een gemeente zich mee in dient te laten bij het opzetten en de realisatie van windturbinebeleid. Daar is bestuursbevoegdheid niet voor bedoeld.

Blz. 59:

"Met het beschreven participatieproces, voldoen de gemeenten aan de vereisten die de Omgevingswet stelt met betrekking tot de participatieve aanpak voor een Programma (conform artikel 10.8 Omgevingsbesluit). Belanghebbenden (burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen) zijn vanaf een vroegtijdig stadium betrokken bij het proces van plan- tot besluitvorming."

Dat is onjuist. Er is geen sprake geweest van een adequaat participatieproces, er is wel sprake geweest van een informatieproces. Dit heeft er zelfs toe geleid dat twee burgerverenigingen zijn vertrokken uit de klankbordgroep, dit juist vanwege het gebrek aan participatie. Dit is uiterst marginaal inhoud gegeven door de verantwoordelijk wethouder. Daarnaast is de toezichthouder voor participatie (Burgemeester) afwezig geweest en zijn er geen waarneembare acties uitgevoerd door de burgemeester.

"Het Programma is uitvoerig besproken met maatschappelijke organisaties en bestuursorganen, waarvan de bevindingen zijn betrokken in de overwegingen voor het Voorkeursalternatief en de gebiedsontwikkelingen."

Ook dit is onjuist. Twee maatschappelijke organisaties hebben zich uitzonderlijke betrokken getoond en aanvragen en verzoeken ingediend die vervolgens niet zijn beantwoord door beide colleges. Zelfs tientallen weken wachttijd op antwoorden leiden niet tot resultaat bij beide colleges. Met als gevolg dat diverse ingebrekestellingen zijn ingediend, gevolgd door dwangsommen en/of procedures voor voorlopige voorzieningen ontstaan. Daarnaast geven de verenigingen de bevestiging dat al die onbeantwoorde verzoeken verband houden met de behandeling van het Ontwerp Programma en planMER en dus van groot belang voor de zienswijzen van de verenigingen. Verzoeken om uitstel worden daarbij niet gehonoreerd of niet ontvankelijk verklaard. Dit verhoudt zich niet met de manier waarop beide colleges aangeven om te willen gaan met de inwoners, maar men doet het intussen wel.

De frustratie die dat met zich meebrengt heeft al geleid tot medische uitval van inwoners. Nu worden wegens voortdurend uitblijvend resultaat zelfs twee juridische procedures voorbereid, zonder enige vorm van tegemoetkoming vanuit de colleges. Daarmee ontstaat niet alleen de vraag of het college er is voor de inwoners of hebben de inwoners zich te schikken naar deze vormen van bestuur van het college.

Blz. 61 linksboven:

"Het College Oss legt het Voorkeursalternatief (voor het grondgebied van de Gemeente Oss) ter goedkeuring voor aan de Raad Oss."

Op deze pagina wordt de keuze van het voorkeursalternatief nog ter goedkering aan de raad overgelaten. Vele andere tekstdelen verwijzen naar een reeds genomen besluit en de beoordeling daarvan, bijvoorbeeld op blz. 55 linksboven staat vermeld:

"Met dit Programma stelt de Gemeente Oss in de eerste plaats het Voorkeursalternatief vast."

In ieder geval heeft de raad de plannen en stukken niet goedgekeurd. Hoe is het dan mogelijk oom een procedure te openen, zonder dat er instemming is door of voor het bevoegd gezag?

"De Initiatiefnemers dienen bij de aanvraag van een vergunning voor de realisatie van de Windturbines ook een milieueffectrapport op te stellen op projectniveau."

De vele eisen die ten gevolge van het vooruitschuiven van onderwerpen op het bord van de projectMER zijn komen te liggen, worden niet getotaliseerd of in totaal geïnventariseerd. Dat is een bestuurlijke tekortkoming van de eerste orde. Maar door ook de inhoud niet te toetsen op de noodzaak c.q. wenselijkheid naast de bevoegdheid tot het nemen van zo'n besluit, ontstaat ook een inhoudelijk probleem. De projectMER ondergaat namelijk een wisseling van de verantwoording (van bevoegd gezag naar initiatiefnemers) van die onderwerpen en daarmee een beperking of tenietdoening van de bevoegdheden van de gemeenteraad. Dit is geen onderwerp van besluit, er is zelfs geen overleg geweest met de gemeenteraad.

Rechterzijde:

"Dit toekomstige hoogspanningsstation biedt de mogelijkheid voor het oplossen van de net congestie in het gebied."

Verzuimd wordt om aan te geven dat dit pas in 2032 of later zal zijn gerealiseerd en voor die tijd aansluiting op het netwerk niet mogelijk is. Dat houdt tevens in dat de restcapaciteit op 2032 geprojecteerd kan worden in plaats van de huidige onjuiste aannames te accepteren.

Daarnaast blijft onvermeld welke gevolgen dat heeft voor het tracé hoogspannings-leidingen in de duurzame polder, evenals de gevolgen daarvan voor de beperking van de gebieden en de VKA.

Bijlage 1: Het college komt zelf tot deze conclusie:

"Ondanks de gebruikte winddata zijn de uitkomsten naar verwachting een overschatting van de werkelijke energieopbrengst. Aanbevolen wordt om bij concrete initiatieven lokale windmetingen uit te voeren en de energieopbrengsten met de gemeten waarden opnieuw te berekenen."

Dat klopt ook want de werkelijke energieopbrengsten zullen ongeveer de helft bedragen van de gemaakte inschatting. Dat blijkt uit gedetailleerde natuurkundige berekeningen door vakspecialisten.

Bijlage 3: Te beperkt om het Ontwerp Programma aan te relateren. In de ontwikkelperspectieven worden de gezamenlijke uitgangspunten niet behandeld of vooropgesteld. Daardoor is er geen relatie te vinden met de plannen voor de windturbines. De verschillende uitgangspunten van de gemeenten Oss en Den Bosch leggen beperkingen op voor het gebruik en de ontwikkelingen van het gebied. Ook die zijn niet in ogenschouw genomen.

Aanhangsel, Artikel 41 Vragen en antwoorden

20 december 2024

Betreft: Ontwerp Programma en de PlanMER

Geacht college,

DDO vindt het van belang om zich goed te oriënteren op het Ontwerp Programma en de planMER met name vanuit de positie van het bevoegde gezag. Gelukkig biedt het Ontwerp Programma een goede en gecomprimeerde inleiding. Daar gaat de aandacht in eerste instantie naar uit.

De inleiding is echter zo gecomprimeerd dat essentiële vragen (voor ons als niet deskundigen) niet worden beantwoord. Om die reden heeft DDO de volgende art 41 vragen geformuleerd:

1e deel art 41 vragen vanuit het Ontwerp Programma Duurzame polder, i.c. de inleiding:

Op p. 4 wordt gesproken over de restdoelstelling van de gemeente Oss. Die restdoelstelling wordt bij de definities vermeld:

"Het resterende deel van de Opwekdoelstelling Oss ter hoogte van 0,171 terawatt/uur, oftewel 0,514 petajoule."

Deze informatie lijkt verouderde gegevens te bevatten, daarnaast lijkt men niet uit te gaan van de situatie in 2035 (operationeel worden van het Industriële Wind Turbine Terrein).

Graag daarom een beschouwing van de gepresenteerde cijfers, de weergave van de extrapolatie van de autonome progressie van Oss tot en met 2035 en de gevolgen daarvan voor dit Ontwerp Programma.

Op p. 4 worden lokale initiatieven besproken die dateren uit 2017.
Welke initiatieven worden hier bedoeld en welke overeenkomsten zijn daarvoor aangegaan (graag de overeenkomsten bijvoegen)?
Ook wordt daarbij vermeld dat beide gemeenten maatregelen hebben genomen vanwege de potentiële omvang van die initiatieven.
Wat is die potentiële omvang en -duur?
Op p. 5 wordt vermeld:
"Bij de vaststelling van dit Programma zijn de Gemeenten nog bezig met de uitwerking van de Omgevingsvisies."
Dat betekent dat dit ontwerp Programma (en planMER) zij gebaseerd op de oude omgevingsvisie. Wat houdt dat in voor de grondslag en inhoud van dit programma en planMER in inhoudelijke, procedurele en juridische zin?
Is het überhaupt wel mogelijk om een programma en planMER uit te brengen zonder dat de omgevingsvisie is geactualiseerd in ieder geval niet outdated? Zo ja, aan welke voorwaarden moet het bevoegd gezag dan voldoen?
"Vooruitlopend op de vaststelling van de Omgevingsvisies creëren de Gemeenten met dit Programma een (ruimtelijke) basis voor de realisatie van de Windturbines in de Duurzame Polder."

Dat betekent mogelijk dat dit Ontwerp Programma de nog te realiseren Omgevingsvisie beïnvloed, zonder dat hier de juiste democratische controle vanuit die Omgevingsvisie op bestaat.

Kunt u uitleggen wat dat betekent voor het proces dat leidt tot vaststelling van de Omgevingsvisie en de verantwoording van het bevoegd gezag daarin?
"De Gemeenten kiezen dus voor een gezamenlijk Programma, met eigen elementen en keuzes per Gemeente. Dit faciliteert uniformiteit in de realisatie van de Windturbines in de Duurzame Polder, terwijl elke Gemeente ook een eigen visie voor haar grondgebied handhaaft."

Dit lijkt niet overeen te komen met:
"Bij de vaststelling van dit Programma zijn de Gemeenten nog bezig met de uitwerking van de Omgevingsvisies."
Er lijkt immers niets te kunnen worden gehandhaafd zolang dat nog niet is vastgesteld, hetgeen nog niet aan de orde is, althans voor de omgevingsvisie.

"Bovendien stellen beide Gemeenten de uitgangspunten vast die een integrale afweging van belangen in de Duurzame Polder borgen."
Ook hier ontstaat de vraag of uitgangspunten vast te stellen zijn terwijl de omgevingsvisie nog niet is vastgesteld?

Op p. 6 wordt vermeld:

"de bescherming, compensatie en ontwikkeling van andere waardes en kwaliteiten binnen de Duurzame Polder, zoals natuurwaarden, het woon- en leef- klimaat, recreatie en defensiebelangen."
Deze punten komen voort uit de integrale afweging. Het milieu en de gezondheid worden echter niet vermeld, terwijl het Unierecht daartoe strikt verplicht en een planMER daar ook op ingericht moet zijn. .
Waarom is daarin niet voorzien in deze alinea?
Het lijkt ook niet uitgewerkt in de overige tekst, althans de zoekfunctie levert geen resultaten op.
Als dat ook zo is, waarom is het unierecht niet meegenomen in het Ontwerp Programma (en planMER)?

De opsomming houdt ook geen rekening met de waarborg bij calamiteiten, terwijl de kosten bij calamiteiten vrijwel onverzekerbaar zijn, astronomische kosten met zich meebrengen en tot potentieel faillissement zullen leiden van de exploitanten en/of eigenaren. Het voorkomen van de belasting van de bevolking kan worden beperkt door het instellen van een waarborgfonds basaal gevoed en jaarlijks vergroot vanuit de winsten van de exploitanten.
Waarom is dit niet opgenomen in deze alinea en uitgewerkt in het Ontwerp Programma (en planMER)?
"De ontwikkeling van de Windturbines houdt zoveel mogelijk rekening met het woon- en leefklimaat, waaronder gezondheid van omwonenden, natuur-waarden en de wettelijke bescherming van soorten (flora en fauna)."
Hoe komt de opsteller erbij om het onderwerp gezondheid te binden aan een streven om daar "zoveel mogelijk rekening mee te houden", terwijl zij wettelijk verplicht is om zeker te stellen dat gezondheidsgevaar ontbreekt?

"Tegelijkertijd is een participatieproces doorlopen"
De naamgeving is inderdaad juist, de inhoud van het proces heeft daar echter niet in voorzien, de verordening in Oss is daarbij ook niet nageleefd. Zelfs twee stakeholders zijn uit de klankbordgroep gestapt wegens het gebrek aan participatie en een petitie van bijna 7.000 handtekeningen heeft tot geen enkele zichtbare invloed geleid. Meerdere politieke fracties delen die visie ook openbaar. De stelling is dus onjuist.
Waarom wordt dit hier zo gesteld en zelfs uitvergroot?

"Op basis van al deze gesprekken en rapporten stellen de Gemeenten in dit Programma het Voorkeursalternatief vast."
Voor het uiteindelijke Voorkeursalternatief heeft de gemeente Oss in het geheel niet voorzien in participatie maar een solitair collegebesluit genomen zonder aan de procesmatige verplichtingen te voldoen. De stelling is dus onjuist.
Waarom vermeld de steller dat niet in plaats van deze inhoudelijk onjuiste stelling?
Blz 7:
"De Gemeente Oss verwijst hiervoor naar de bestaande en reeds vastgestelde visies."
Kennelijk zij n er naast het Ontwerp Programma en de nog niet vastgestelde omgevingsvisie nog andere visies die van belang zijn.
Welke visie worden hier bedoeld (graag met vindplaats), welke relevantie heeft dat voor het Ontwerp Programma (en planMER) en waarom staan die visies niet vermeld bij de referenties?
"In een volgende fase kunnen Initiatiefnemers op basis van dit Programma bij de Gemeenten vergunningen aanvragen voor de daadwerkelijke realisatie van de Windturbines."
Zijn er al concept vergunningen overeengekomen voor de Duurzame Polder? Zo ja, ontvangt DDO graag een kopie van de concept vergunningen.

"Ook het Ministerie is op de achtergrond betrokken."
Wat is de reden van de "achtergrond", het ministerie maakt immers volwaardig deel uit van de bestuursovereenkomst, betaalt daar ook voor en levert de intermediair naar de andere ministeries.

"De Provincie en het Ministerie zijn voornemens het bevoegd gezag inzake vergunningverlening voor de Windturbines op grond van artikel 9b lid 3 respectievelijk artikel 9c lid 3 van de Elektriciteitswet over te dragen aan de Gemeenten."
Met de bestuursovereenkomst is dat voornemen al geuit en zelfs als aanleiding voor de bestuursovereenkomst gebruikt.
Wat is de reden dat hier nog niet toe over is gegaan?

Betekent dit en de overschrijding van de oorspronkelijke termijn tot verkrijging van subsidie (vergunt er 01012025), dat de subsidie voor exploitanten gevaar loopt, zeker nu het nationale bestuur en beleid daar ook kritisch op is en financiële beperkingen al heeft ingevoerd?

Antwoorden:
Op 20 december 2024 heeft u ons vragen gesteld over Ontwerp Programma en het PlanMER
inzake de Duurzame Polder. Wij beantwoorden uw vragen als volgt:
Vraag 1:
Graag daarom een beschouwing van de gepresenteerde cijfers, de weergave van de extrapolatie van de autonome progressie van Oss tot en met 2035 en de gevolgen daarvan voor dit Ontwerp Programma?
Antwoord:

De opwekdoelstelling van de gemeente Oss is gebaseerd op de afspraken in de RES 1.0. De RES 1.0 koppelt de doelstelling aan het jaar 2030, i.e. de RES-opgave. De autonome progressie tot en met 2035 is voor de RES-opgave van de gemeente Oss niet relevant. Begin 2022 heeft een herijking van de RES-opgave plaatsgevonden. De raad is hierover geïnformeerd in een raadsinformatiebrief van 1 februari 2022. Het resterende deel van de RES-opgave bedraagt voor de gemeente Oss 0,514 petajoule. Deze doelstelling vormt het uitgangspunt voor het Ontwerp Programma.

Vraag 2:
Welke initiatieven worden hier bedoeld en welke overeenkomsten zijn daarvoor aangegaan
(graag de overeenkomsten bijvoegen)?

Antwoord:
Het college verwijst voor een beschrijving van deze initiatieven naar pagina 8 van het "Eindrapport Verkenning Duurzame Polder", dat ten grondslag heeft gelegen aan de besluitvorming in uw raad op 28 januari 2021.

Vraag 3:
Wat is die potentiële omvang en -duur?

Antwoord:
Zie het antwoord op vraag 2.

Vraag 4:
Dat betekent dat dit ontwerp Programma (en planMER) zijn gebaseerd op de oude omgevingsvisie. Wat houdt dat in voor de grondslag en inhoud van dit programma en planMER in inhoudelijke, procedurele en juridische zin? Is het überhaupt wel mogelijk om een programma en planMER uit te brengen zonder dat de omgevingsvisie is geactualiseerd in ieder geval niet outdated? Zo ja, aan welke voorwaarden moet het bevoegd gezag dan voldoen?

Antwoord:
Paragraaf 2.2 bevat een uitgebreide beschrijving van de voor de Duurzame Polder relevante, thans geldende en door uw raad vastgestelde visiedocumenten. Die visiedocumenten vormen – in combinatie met de Ambitienota Omgevingsvisie (vastgesteld door uw raad op 25 januari 2024) – de grondslag voor dit Ontwerp Programma. Deze visiedocumenten zijn niet verouderd, zoals de vraag suggereert.

Vraag 5:
Kunt u uitleggen wat dat betekent voor het proces dat leidt tot vaststelling van de Omgevingsvisie en de verantwoording van het bevoegd gezag daarin?

Antwoord:
Het proces tot vaststelling van de Omgevingsvisie volgt de daarvoor geldende wettelijke procedure. De Omgevingsvisie wordt vastgesteld door uw raad. Daarmee is de democratische controle evident gewaarborgd.

Vraag 6:
Ook hier ontstaat de vraag of uitgangspunten vast te stellen zijn terwijl de omgevingsvisie nog niet is vastgesteld?

Antwoord:
Zie het antwoord op vraag 4 en 5.

Vraag 7:
Waarom is daarin niet voorzien in deze alinea?
Antwoord:
Zoals blijkt uit het woord "zoals", is hier sprake van een niet-limitatieve opsomming. Het milieu en de gezondheid komen uitgebreid aan bod in het Ontwerp Programma en de PlanMER.
Vraag 8:
Als dat ook zo is, waarom is het unierecht niet meegenomen in het Ontwerp Programma (en
planMER)?
Antwoord:
Zie het antwoord op vraag 7.
Vraag 9:
Waarom is dit niet opgenomen in deze alinea en uitgewerkt in het Ontwerp Programma (en planMER)?
Antwoord:
De eventuele kans op calamiteiten is verdisconteerd in de wettelijke veiligheidsnormen, bijvoorbeeld in relatie tot woningen, buisleidingen en de aan de zuidkant van de Duurzame Polder gelegen hoogspanningsleiding.
Vraag 10:
Hoe komt de opsteller erbij om het onderwerp gezondheid te binden aan een streven om daar "zoveel mogelijk rekening mee te houden", terwijl zij wettelijk verplicht is om zeker te stellen dat gezondheidsgevaar ontbreekt?
Antwoord:
Het Ontwerp Programma gaat uit van de voor dit onderwerp relevante wettelijke normen. De geciteerde zinsnede duidt op de integrale afweging van belangen die het college en de raad moeten maken bij de vaststelling van het VKA.
Vraag 11:
Waarom wordt dit hier zo gesteld en zelfs uitvergroot?
Antwoord:
De geciteerde zinsnede bevat louter de feitelijke vaststelling dat een participatieproces is doorlopen. De verdere kwalificaties in de vraagstelling laat het college bij DDO.
Vraag 12:
Waarom vermeld de steller dat niet in plaats van deze inhoudelijk onjuiste stelling?
Antwoord:
De vraagstelling gaat uit van een onterechte aanname. Het college heeft een integrale afweging gemaakt, zoals toegelicht in de raadsinformatiebrief van 3 september 2024.
Vraag 13:
Welke visie worden hier bedoeld (graag met vindplaats), welke relevantie heeft dat voor het Ontwerp Programma (en planMER) en waarom staan die visies niet vermeld bij de referenties?
Antwoord:
Zie het antwoord op vraag 4.

Vraag 14:
Zijn er al concept vergunningen overeengekomen voor de Duurzame Polder? Zo ja, ontvangt DDO graag een kopie van de concept vergunningen.
Antwoord:
Nee.
Vraag 15:
Wat is de reden van de "achtergrond", het ministerie maakt immers volwaardig deel uit van de bestuursovereenkomst, betaalt daar ook voor en levert de intermediair naar de andere ministeries.
Antwoord:
De geciteerde zin duidt op het feit dat het bevoegd gezag inzake de Duurzame Polder bij de gemeente Oss en de gemeente 's-Hertogenbosch ligt.
Vraag 16:
Wat is de reden dat hier nog niet toe over is gegaan?
Antwoord:
Artikel 6 van de bestuursovereenkomst geeft aan dat dit afhankelijk is van het feit dat een initiatiefnemer een PCR-melding (bij de Provincie) of een RCR-melding (bij het Rijk) doet.
Vraag 17:
Betekent dit en de overschrijding van de oorspronkelijke termijn tot verkrijging van subsidie (vergunt er 01012025), dat de subsidie voor exploitanten gevaar loopt, zeker nu het nationale bestuur en beleid daar ook kritisch op is en financiële beperkingen al heeft ingevoerd?
Antwoord:
Nee.

Met vriendelijke groet,
Wethouder C.P.W. van Geffen

Het valt op dat de beantwoording uiterst summier is en nauwelijks wordt onderbouwd of toegelicht. Waarom dat zo wordt gedaan, wordt evenmin duidelijk gemaakt.

Zienswijze op de planMER

Deze zienswijze beschouwt de weergave van de "Ernstige tekortkomingen van het MER-onderzoek" uit "HET WINDMOLENDRAMA Hoe de uitrol van industriële windturbines een nieuwe toeslagenaffaire dreigt te worden" van Elze van Hamelen, als onderdeel van deze zienswijze:

Rapport: Het Windmolendrama - Stichting Climate Intelligence Clintel

De weergave is geplaatst op pagina 69 tot en met 77 en bevat deze hoofdgroepen en inhoud:

Tekortkoming: De procedure-eisen van de SMB-richtlijn worden niet gevolgd 70
Tekortkoming: De referentiesituatie – een onrechtmatige situatie wordt als uitgangspunt genomen 71
Tekortkoming: De normen van het Activiteitenbesluit komen terug en er wordt slechts één norm-variant onderzocht 71
Tekortkoming: De jaargemiddelde Lden-norm staat niet ter discussie 72
Tekortkoming: De afstandsnorm is geen afstandsnorm 73
Tekortkoming: Aan de inhoudelijke eisen van de SMB-richtlijn wordt niet voldaan, de impact op de volksgezondheid is niet onderzocht 73
Leemte in kennis: Geen onderzoek bekend over de effecten van windturbinegeluid op kinderen en zwangere vrouwen 74
Leemte in kennis: Effecten van de aanwezigheid van windturbines op slaapverstoring 74 Leemte in kennis: De gezondheidseffecten van laagfrequent geluid 75
Leemte in kennis: Geen onderzoek bekend over grotere turbines 76

Zowel inhoudelijk als procesmatig stapelen de tekortkomingen zich op tot een te hoog niveau. Dat betreft niet alleen de projectgroep Duurzame Polder maar ook de beide colleges, het college van Oss en beide wethouders vanwege hun duale verantwoording (lid college/dossierhouder en daarnaast lid stuurgroep Duurzame Polder). Onderstaand treft u de zienswijze in uitgewerkte vorm, voorafgegaan door een samenvatting.

Zeer vele onderwerpen uit (het Ontwerp Programma Duurzame Polder en) de planMER zijn ongeschikt voor uitgifte en publicatie, omdat het op die diverse onderwerpen de verantwoordelijkheid van de gemeenteraad invult. De gemeenteraad heeft voor uitgifte en publicatie geen besluit genomen, geen instemming gegeven of is niet gevraagd naar wensen en/of bedenkingen.

Daarmee is (het Ontwerp Programma en) de planMER ongeschikt voor vaststelling en inspraak.

Volgens het Ontwerp Programma wordt vanwege het Omgevingsbesluit bepaalt, dat een planMER in ieder geval de volgende informatie moet bevatten (deze informatie komt uit de planMER, maar is gecorrigeerd naar de werkelijke wettekst):

- een beschrijving van de inhoud van het programma en de redelijke alternatieven;
- de belangrijkste doelstellingen van het programma en het verband met andere relevante plannen en programma's;
- de relevante aspecten van de bestaande staat of kwaliteit van het milieu en de mogelijke ontwikkeling daarvan als het plan of programma niet wordt uitgevoerd;
- de milieukenmerken van gebieden waarvoor de effecten van het programma aanzienlijk kunnen zijn;
- alle bestaande milieuproblemen die relevant zijn voor het plan of programma, in het bijzonder de problemen in gebieden waar het belang van het beschermen van het milieu een belangrijke rol speelt;
- een beschrijving van de wijze waarop de doelstellingen ter bescherming van het milieu die zijn vastgesteld op internationaal, communautair of nationaal niveau en andere milieuoverwegingen zijn betrokken bij het plan of programma, voor zover zij relevant zijn voor het plan of programma;
- een beschrijving van de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van de uitvoering van het plan of programma en van de redelijke alternatieven, met inbegrip van een beoordeling van die milieueffecten;
- de voorgenomen maatregelen om de aanzienlijke nadelige milieueffecten van de uitvoering van het programma te voorkomen, te beperken of te compenseren;
- een motivering van de selectie van de onderzochte alternatieven en een beschrijving van de wijze waarop de milieueffecten zijn vastgesteld en beoordeeld, met inbegrip van de moeilijkheden die bij het verzamelen van de vereiste informatie zijn ondervonden, zoals technische tekortkomingen of ontbrekende kennis;
- een beschrijving van de voorgenomen monitoringsmaatregelen;
- een niet-technische samenvatting.

De onderstreepte zinsneden bevatten de onderwerpen, die in de planMER niet of onvoldoende zijn behandeld. Daarmee is een situatie ontstaan, waarbij de planMER zelfs niet voldoet aan de minimale inhoudelijke eisen die wettelijk gelden.

Daarnaast laat de planMER de volgende hoofdzakelijke tekortkomingen zien die de intrekking van het proces (Ontwerp Programma en planMER in haar huidige vorm en inhoud) noodzakelijk maken: De planMER voldoet niet aan:

1. Het vereiste wettelijk kader vanuit de omgevingswet;

2. Het vereiste wettelijk kader vanuit de overige wetgeving, waaronder het verplichte internationaal recht, met name het Unierecht en de door de Raad van State bepaalde verplichte toetsing door het bevoegd gezag (beide colleges);

3. Een dusdanig groot gebrek aan adequate onderzoeken, dat van een wetenschappelijk gefundeerde en objectief vastgestelde samenstelling niet kan worden gesproken;

4. Het doorschuiven van onderwerpen die deel uit behoren te maken van de planMER naar de projectMER;

5. Het ontbreken van professionele adviezen, zoals de brandweer;

6. Het uit eigen beweging wijzingen van de normen en waarden, waardoor situaties ontstaan die tot het tienvoudige belasting van inwoners leiden zonder democratische besluitvorming;

7. De door de planMER aangegeven leemten in kennis en kunde, draagt zo ver dat daaruit geen houdbare conclusies kunnen worden getrokken;

8. De planMER daardoor als geheel inhoudelijk dusdanig tekortschiet dat de validiteit volstrekt ongeschikt is om democratische besluitvorming op te baseren;

9. Beide colleges de uitgifte van Ontwerp Programma en planMER hebben laten plaatsvinden zonder adequate voorbehandeling door de leden van het college en hun professionele ambtelijke organisatie, dit terwijl de belangen enorm zijn, maar ook de gevaren en risico's;

10. De timing van uitgifte (vlak voor het kerstreces) is dusdanig gekozen dat de meeste inwoners en belanghebbenden in de praktijk onvoldoende tijd zullen hebben om de zware materie (meer dan 1.000 pagina's intensieve tekst) te bestuderen en vragen te stellen;

11. De planMER behoort zich te onthouden van molenaarswoningen als onderdeel van de MER zoals zij zelf stelt, maar dat gebeurt wel en regelmatig worden beoordelingen en adviezen daar mede op gebaseerd;

12. Over de onzekerheden voor het milieu wordt makkelijk heen gestapt. Het detailniveau had scherper en concreter onderzocht en beschreven moeten zijn. Er zou hier zeker strijd met de rechtszekerheid kunnen zijn of ontstaan. Daar ontbreekt adequaat onderzoek;

13. Er wordt onvoldoende inzicht gegeven in de netcongestie en de gevolgen voor de plannen. Wat heeft het voor zin om energie op te wekken, wanneer het net dat niet kan verwerken en energieopslag technisch nog onvoldoende mogelijk is;

14. Het aspect duurzaamheid, zoals het recyclen van de rotorbladen, wordt niet benoemd. Een omissie om dat niet te benoemen in de context van duurzaamheid;

15. Het voorkeursalternatief is behandeld, terwijl het proces dat leidt tot vaststelling van dat voorkeursalternatief niet is afgesloten en besloten door de gemeenteraad van Oss;

16. Het planMER gaat voorbij aan calamiteiten die kunnen optreden met IWT's en de belangrijkste reden zijn voor de ongevallen met IWT's, inclusief de extreem hoge kosten die dat met zich meebrengt. Kosten die ook niet geadresseerd worden in de planMER, noch de verantwoording daarover, noch de noodzaak van een garantiefonds. Dit geheel dient geadresseerd te worden in de planMER, ook vanuit de eisen die de Omgevingswet stelt;

17. Het effect van de afbladdering van windturbinebladen op de gezondheid en de effecten van laagfrequent geluid zijn onvoldoende onderzocht om de conclusies aan te verbinden die de planMER stelt. Gegeven de potentiële gevolgen is dit een aanzet voor een milieuramp als de planMER onverkort wordt geaccepteerd. Adequaat onderzoek is een must;

18. De gesignaleerde tekortkomingen geven aan dat het college (met Witteveen+Bos), de gegevens zodanig beperkt presenteert, interpreteert, en zelfstandig invult dat dit niet in zodanig geschikte stukken resulteert dat van een goede en deugdelijke planMER kan worden gesproken.

Bijlage B behorende bij zienswijze planMER

Voorafgaande informatie:

De rapportages van Witteveen en Bos die zijn opgesteld voor en het ontwerpprogramma en het planMER zelf, gaan niet in op de meest recente jurisprudentie over stikstof waarin de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een nieuw beoordelingskader heeft geformuleerd voor de natuurvergunningplicht:

- AbRS18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4923 (Rendac);
- AbRS 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4923 (Amercentrale).

In de stukken wordt nog gesproken van intern salderen in het vergunningenspoor, dat deel zal herzien moeten worden.

Blz. 11:

"SAMENVATTING"

Voor het commentaar op de onderwerpen die in de samenvatting worden behandeld is het van belang dat de behandelaar van de zienswijze kennisneemt van het commentaar in het rompstuk van het document. In het onderstaande commentaar wordt een beperkte vorm van commentaar gegeven en niet alle details verwerkt. Ook worden niet alle onderwerpen behandeld omdat dan een te hoog detailniveau zou worden bereikt. Voor die onderwerpen (alle onderwerpen zonder commentaar in deze samenvatting) is er dus wel commentaar, maar daarvoor wordt verwezen naar de romptekst. De '*romptekst*' wordt aangegeven, omdat veel onderwerpen op verschillende plaatsen in de planMER worden behandeld.

Blz. 12:

"Oss: doel om 0,514 PJ (142 GWh/jaar) opwekken met windturbines in de Duurzame Polder"

Hier ontbreekt de uitwerking van een belangrijk doel van de planMER "*alle bestaande milieuproblemen die relevant zijn voor het plan of programma*" dat kan alleen met een juist uitgangspunt voor wat betreft de behoefte. Die behoefte wordt in de paragraaf die dat zou moeten beredeneren, afgedaan met het kopiëren van een doelstelling die anno 2021 werd ingeschat op basis van een politiek principe besluit. Verre van juist en verre van nauwkeurig. Daarmee wordt een veel hogere waarde gehanteerd dan noodzakelijk. Uit verschillende varianten van expert judgement, blijkt dat zich zelfs negatieve varianten voor doen, dus beperken van opwek in plaats van creëren. Door dat niet in de planMER te verantwoorden, ontstaat een situatie waarin met onjuiste respectievelijk met onvolledige informatie wordt gewerkt. De Duurzame Polder behoeft vanuit de overwegingen van Oss immers mogelijk niet, maar in ieder geval zeker niet van dit formaat en omvang te zijn. Dat geheel is absoluut onacceptabel.

"Het programma <red: VKA> fungeert als het 'moederbesluit' voor dit planMER, dat ten grondslag wordt gelegd aan het programma."

Voor de gemeente Oss is dat besluit niet genomen, althans niet door de gemeenteraad. Daarnaast is er procesmatig nogal wat verkeerd verlopen, waardoor de validiteit van deze planMER in het geding is. De planMER en het Ontwerp Programma hadden mede daardoor niet uitgegeven mogen worden.

"Het doel van een milieueffectrapportage (MER) is om het milieubelang volwaardig en vroegtijdig in te brengen in de plan- en besluitvorming."

Dat doel wordt niet gehaald, omdat de planMER de wettelijke verplichtingen niet naleeft, noch vanuit de Omgevingswet, noch de overige relevante nationale wetgeving, noch de relevante internationale wetgeving.

"De belangrijkste uitgangspunten en afbeeldingen van de varianten zijn in onderstaand tekstkader opgenomen."

Hier begint de verschuiving van waarde naar wens. De waarde van geluid wordt vastgesteld op 47/45 dB Lden, terwijl de gemeenteraad in Oss maximaal 42 dB Lden heeft bepaald, zonder mitigatie. Daarnaast vormt de 2.000 m grens een soort schuivend paneel nabij het grensgebied (en bij Oss West), waardoor de 2.000 meter niet opgaat in Geffen, het Wild enzovoorts. Dat gaat op voor alle varianten.

Blz. 15:

"in dit planMER zijn de varianten op verschillende milieuthema's en milieuaspecten onderzocht. Er is een verdeling gemaakt in maatgevende en niet-maatgevende aspecten:"

De verschillende milieuaspecten bevatten minder dan de helft van alle milieu-aspecten die een rol kunnen spelen. Voor de beeldvorming van de lezer is een min of meer totaaloverzicht opgenomen in een aanhangsel bij deze zienswijze. De verdeling maatgevend en niet maatgevend wordt niet goed gemotiveerd. Het blijkt een belangrijk gegeven voor de totale toetsing, maar ook sturingselement om onderwerpen door te schuiven naar de projectMER. Dat blijkt ook het geval. Daarmee is de beoordeling van de verdeling van die twee zeer zwaarwegende categorieën niet democratisch tot stand gekomen. Met als gevolg dat de opsteller zelf de piketpalen slaat, in een skipiste die door de gemeenteraad beheerst en beheert dient te worden. Dit brengt een bestuurlijk volstrekt onacceptabele situatie met zich mee, vanwege de kennelijk gepermitteerde vrijheid door de colleges.

Blz.16:

"Effecten op aardkundige waarden"

Hier ontbreekt de invloed van geluidproductie in de frequentiereeks 0 - 20 Herz (dit onderwerp wordt nergens in de planMER adequaat besproken), ook wel laagfrequent en infrasoon geluid genoemd. Die geluidsgolven van de voorziene hoge aantallen zeer grote IWT's, dragen via de aarde tientallen kilometers ver en hebben de potentie om naast de verstoring van de gezondheid ook funderingen en kunstwerken aan te kunnen tasten, mogelijk ook aardlagen. De buiken van de elkaar versterkende golven hebben zelfs een potentieel destructief vermogen. Door dat niet adequaat te onderzoeken en ook niet te benoemen bij de verschillende relevante paragrafen en bijlage, verzuimt de planMER haar belangrijkste doel en opdracht: de gevolgen voor gezondheid en het milieu inzichtelijk maken.

"Effecten op beschermde watergebieden"

Het stuk gaat geheel voorbij aan de emissie van deze enorme windturbines. Daar wordt ook geen onderzoek naar gedaan en met een aantal duidelijk gekleurde aannames wordt de emissie nagenoeg volledig gebagatelliseerd. Dit terwijl er vele onderzoeken zijn, die een duidelijk verband vaststellen tussen IWT's en de emissie van microplastics, fijnstof en gifstoffen, al dan niet gebonden. Juist die emissie is van belang voor de bodem- en waterbesmetting, tot tientallen kilometers windstroom afwaarts. Door daar geen enkel onderzoek naar te doen is er sprake van leemten in het onderzoek. Daarnaast worden de belanghebbenden van buurgemeenten / provincie niet actief betrokken.

Blz. 17:

"Effecten op Natuurnetwerk Brabant"

Het betreft hier provinciale staten als bevoegd gezag. Dat wordt niet duidelijk gemaakt. Het is geen zaak voor het college.

Blz. 18:

"Effecten op externe veiligheid"

Dit onderwerp blinkt uit door onvolledigheid door zich te beperken tot de verplichte toepassing van wettelijke normen. Daarmee volledig buiten beschouwing gelaten welke risico's er op de veiligheid drukken. Kennelijk is de brandweer daarbij niet geraadpleegd, althans dat blijkt nergens uit. Mogelijk mede daardoor, is het onderwerp potentiële ongevallen en calamiteiten niet behandeld, terwijl juist dat onderwerp een spectrum van vele gevaren en risico's met zich meebrengt. Bij een calamiteit kan een situatie optreden waarbij een zeer groot gebied (tot tientallen vierkante kilometers) besmet raakt met brokstukken en microdeeltjes die te gevaarlijk zijn voor de bewoners, dieren en planten, en opgeruimd moeten worden. Dat gaat gepaard met enorme kosten. Daarmee ontstaat ook een ander gevaar, namelijk het faillissement van de exploitant en de molenaarswoningen met hun bedrijven. Een waarborgfonds kan een dergelijke situatie het hoofd bieden, maar ook dat wordt in de planMER op geen enkele manier voorzien.

"Effecten op defensie(laag)vliegverkeer"

Defensie lijkt niet betrokken te zijn bij het tot stand komen van deze paragraaf. De beoordeling van effecten lijkt daardoor te laag ingeschat en de verwachtingen zijn daarbij ook te eenzijdig om realistisch te kunnen zijn. Door de radarverstoring als wettelijke verplichting, als niet-maatgevend te kunnen beschouwen blijkt al dat het onderscheid tussen maatgevend en niet-maatgevend arbitrair is.

Dat niet democratisch tot stand gekomen essentiële onderscheid (maatgevend/niet-maatgevend), geeft wel inhoud aan het eindoordeel (verschuiven naar de projectMER) terwijl het onderwerp met een eenvoudige update van TNO tot maatgevend onderdeel van de VKA had kunnen leiden. Naar het zich laat aanzien was dat waarschijnlijk een -- geworden in beide gevallen. Hiermee geeft de opsteller er blijk van een geheel eigen route te kunnen volgen in de planMER, waaruit een te sterke vooringenomenheid blijkt.

"Effecten op gezondheid"

De weergegeven effecten zijn zo summier dat van het begin van volledigheid nog niet gesproken kan worden.

"Effecten op geluidsbelasting op de omgeving"

Er is sprake van een verkeerde uitgangspositie, door te stellen dat er geen bindende norm is voor geluidbelasting. In dezelfde planMER geeft de opsteller aan dat de gemeente Oss 42 dB Lden als maximum heeft genormeerd. Daar wordt consequent niet verder mee gerekend. Daardoor mist de planMER deugdelijke grondslag en hangt als zodanig in de lucht.

"Daarnaast wordt in de praktijk gebruik gemaakt van mitigerende maatregelen om geluidsbelasting te beperken."

De benoemde '*in de praktijk*' is precies wat de planMER nalaat om inhoud te geven. Vanwege de complexiteit van die mitigerende maatregelen wordt door de Inspectie van VROM gewaarschuwd voor de onhaalbaarheid daarvan.

Blz. 19:

"Effecten op laagfrequent geluid"

De benadeling van dit onderwerp vindt plaats door een '*zorgvuldige keuze*' te maken met de methode van expert judgement, een methode die vaak gebruikt wordt om een gewenst resultaat te verkrijgen. Dat blijkt hier ook het geval te zijn. Er wordt daarnaast in het geheel geen onderzoek verricht. Dat betekent dat belangrijke onderdelen van laagfrequent geluid niet in gevaren en risico's worden beoordeeld. Die gevaren en risico's zijn er echter wel. Door het gebruik van zoveel en zulke enorme windturbines nemen die gevaren ook nog eens logaritmisch toe en ontstaan risico's voor gezondheid, naast mogelijke schade en aansprakelijkheid voor funderingen van gebouwen en kunstwerken/aardlagen.

Blz. 20:

"Dit planMER is uitgevoerd om de milieueffecten van de verschillende ontwikkelingen in de Duurzame Polder op hoofdlijnen in beeld te brengen. Het planMER draagt bij aan het aantonen van de haalbaarheid en uitvoerbaarheid. Daarnaast zorgt het ervoor dat het milieubelang volwaardig onderdeel is van de te maken afwegingen in het programma, inclusief voorkeursalternatief. Dit is passend bij de fase waarin de ontwikkeling zich bevindt, als onderdeel van het programma voor de Duurzame Polder."

Dit is een goede opsomming van de intenties van de wetgever. Het planMER slaagt er echter niet in om dat waar te maken. De mate van eigen invulling van de planMER gaat zo ver dat bijvoorbeeld de normering zelf wordt ingevuld. Daarnaast zijn de gebreken om tot aannames en conclusies te komen door eenzijdige beschouwing en het nagenoeg volledig ontbreken van onderzoeken, zo groot dat hier een onaanvaardbare situatie is ontstaan.

"Conclusies milieueffecten varianten"

Vanwege enerzijds het geheel zelfstandig omgaan met normeringen en toetsingsinstrumenten en anderzijds de onacceptabele beperktheid van de planMER, is het zinloos om de verschillende varianten te beoordelen zonder dat die situatie is hersteld.

Blz. 21:

"Uitgangspunten om te komen tot het VKA"

Er wordt hier een vrije vertaling gegeven van de onderwerpen die in he rompstuk worden behandeld. De opsteller permitteert zich een vrijheid die ongekend is. Zo is er geen sprake van afstand van 2 km tot de kernen maar tot de bebouwde kom, en wordt de geluidbelasting van 42 dB Lden maximaal voor de gemeente Oss niet weergegeven.

Blz. 22:

"Het VKA op kaart"

Het college behandelt niet het proces dat hiertoe is gevolgd, terwijl dat vol zit met de nodige tekortkomingen en van deugdelijke en zorgvuldige totstandkoming en besluitvorming geen sprake is.

Blz. 23:

"0.6.2 Beoordeling VKA"

De beschouwing van alle onderwerpen in deze paragraaf vertonen een herhaling van alle tekortkomingen die genoemd worden bij het hoofdstuk VKA. Dat betekent dat de weergave in deze samenvatting de betreffende tekortkomingen ook met zich meebrengt. Om niet te vervallen in herhalingen wordt verwezen naar het commentaar in het hoofdstuk VKA, als commentaar op onderstaande onderwerpen.

Blz. 26:

"0.7 Samenvatting effectbeoordelingen"

Door de methodiek van maatgevend/niet-maatgevend toe te passen geeft het college een geheel eigen interpretatie aan het democratische belang van de planMER. Het college bereikt daarmee dat feitelijk maar een deel van de onderwerpen die ertoe doen besproken worden en krijgt dan ook nog een beoordeling die is gebaseerd op de eigen normen en interpretaties in de planMER. Die normen en interpretaties zijn essentieel voor een adequaat oordeel maar niet democratisch besloten of afgestemd. Daarmee begeeft de planMER zich op alle terreinen van de politieke besluitvorming. Daar komt bij dat de planMER niet voldoet aan de eisen van de Omgevingswet.

Blz. 30:

"uiterlijk 1 januari 2025 verlenen van vergunningen voor de beoogde opwek van duurzame energie"

Wat betekent het niet halen van de doelstelling voor het project en de subsidieverlening?

Blz. 31:

"Het plan van aanpak is inmiddels op enkele punten gewijzigd. Zo is gekozen voor het apart uitvoeren van een planMER en projectMER"

Welk raadsbesluit ligt hieraan ten grondslag?

Blz. 32:

"Op basis van de tussenrapportage (inclusief het ontwerpend onderzoek en participatieproces) zijn onderscheidende varianten ontwikkeld die de bandbreedte aan mogelijkheden in de Duurzame Polder met betrekking tot windenergie onderzoeken."

Welk proces en -voorwaarden zijn hierop van toepassing, niet alleen technisch maar ook bestuurlijk, gericht op bijvoorbeeld participatie en alternatieven?

Blz. 32:

"het planMER onderzoekt de milieueffecten van de vijf varianten die op basis van het voorgaande proces zijn ontwikkeld"

Een van die vijf varianten is pas zeer laat ingebracht en solitair besloten door het college van Oss, buiten het proces om. Wat heeft zich hier afgespeeld en waarom is dit niet helder opgenomen in de planMER, bijvoorbeeld als bestuurlijk risico?

Blz. 32:

"Beide gemeenten zijn bevoegd gezag voor deze vergunning."

Dat is in de periode van de planMER in elk geval nog niet zo.

Blz. 32:

"Voor de vergunningaanvraag moet een projectMER worden uitgevoerd."

Gezien de zeer grote hoeveelheid onderwerpen die niet inhoudelijk worden behandeld en/of worden doorgeschoven naar de projectMER is er van een volledig overzicht voor bestuurders en lezers van de planMER geen sprake meer. Daarnaast ontstaat voor een aanzienlijk aantal en belangwekkende onderwerpen ten onrechte een afhankelijkheid van de verantwoordelijken van de projectMER.

Blz. 32:

"Dit planMER bouwt voort op de NRD en het ontwerpend onderzoek dat is uitgevoerd. Het biedt de benodigde milieu-informatie voor de besluitvorming over het programma Duurzame Polder."

Boven deze volzin wordt duidelijk gesteld dat lang niet alle benodigde informatie beschikbaar is. Daartoe is kennelijk een projectMER noodzakelijk. Hoe valt dan een Ontwerp Programma op te stellen, gebaseerd op een onvolledige planMER? Waarom worden de factoren die niet zijn getoetst en derhalve in een projectMER moeten worden opgenomen niet direct inzichtelijk gemaakt in de planMER?

Blz. 32:

" In totaal wil de gemeente Oss een resterend deel van de RES-opgave van 0,514 PJ (142 GWh) opwekken met windturbines in de Duurzame Polder."

Hoe is die opgave berekend? De projectie naar de autonome ontwikkeling van de gemeenten tot 2030/2032 lijkt hierin niet opgenomen en evenmin komt dit overeen met de gegevens van NP RES en RVO. De onderbouwde realiteit daarvan versus de in de planMER weergegeven RES-opgave zonder onderbouwing, verschillen significant. Dat verschil is zo groot dat met de gegevens van NP RES en RVO feitelijk niet meer gesproken hoeft te worden over de noodzaak van de duurzame polder voor de gemeente Oss.

Zonder een nauwkeurige onderbouwing van de restopgave voor Oss, en het besluit van het bevoegd gezag tot acceptatie daarvan, valt de voorliggende planMER niet, althans zeker niet positief te beoordelen.

Blz. 33:

"Een programma bevat beleid en/of maatregelen die leiden tot de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving."

Hier ontbreekt cruciale informatie, zoals de vraag hoe die gewenste kwaliteit is beschreven, gebaseerd waarop en door welk bevoegd gezag vastgesteld?

Blz. 33:

"In dit geval gaat het om een voorkeursalternatief voor de inrichting van de Duurzame Polder."

Het voorkeursalternatief dat solitair door het college van de gemeente Oss is besloten, bevindt zich nog niet in het stadium om opgenomen te worden in de planMER, omdat de behandeling van de gemeenteraad nog niet heeft plaatsgevonden. Daarmee presenteert de planMER een voorkeursvariant die er mogelijk niet is of anders van inhoud wordt. Het college loopt voor de muziek uit.

Blz. 33:

"Het programma vormt daarmee een ontwikkelkader voor toekomstige ontwikkelingen in het gebied (visie, beleid en vergunningverlening)."

Dat is een gebiedsvisie in de omgevingswet? Dit Programma voorziet niet in de vereiste procedure voor de gebiedsvisie. Waarom laat het bevoegd gezag, met dit onjuiste uitgangspunt en daarmee ook onjuist besluit, de planMER en Ontwerp Programma ter inzage leggen?

Blz. 33:

"Dit planMER brengt de milieueffecten van (varianten voor) de ontwikkeling van de Duurzame Polder systematisch, transparant en objectief in beeld."

Het college neemt zich dit voor, maar uit de beschouwing kan alleen 'systematisch' als juist worden beschouwd. De voorliggende planMER blinkt uit door gebrek aan transparantie, gebrek aan onderbouwing en is zeker niet objectief te noemen. De bijdrage in deze bijlage zal dat duidelijk maken en tevens laten zien dat de planMER te onvolledig is.

Blz. 34:

"Hiervoor zijn de zogenaamde harde en zachte belemmeringen in beeld gebracht."

Dit vormt een belangrijk element in de behandeling. Onduidelijk is door welk bevoegd gezag dit belangrijke element is vastgesteld, waarom dat is gedaan, met welk doel en invloed evenals de inhoud daarvan.

Blz. 34:

"Naast de harde belemmeringen zijn er ook zachte belemmeringen. Dit zijn belemmeringen waarvan bekend is dat het onder voorwaarden mogelijk is hiervan af te wijken."

Het is niet duidelijk waarom en op welke manier het bevoegd gezag dit belangrijke onderscheid heeft gemaakt en ook niet welke voorwaarden daaraan zijn verbonden. De harde en zachte belemmeringen zijn niet inzichtelijk, althans niet limitatief opgenomen.

Blz. 38:

"Vervolgens heeft de gemeenteraad van Oss op 28 januari 2021 het besluit genomen dat er een maximale inspanning gedaan moet worden om de afstanden tot de kernen zo groot mogelijk te laten zijn. Als uitgangspunt heeft de raad hierbij een norm van minimaal 2 km gehanteerd."

Onvermeld blijft de directe relatie met windpark Elzenburg de Geer, waaronder financiële begunstiging voor de bevolking en omwonenden, maar ook en belangrijker: de maximale norm van 42 dB Lden.

Blz. 39:

"voor de realisatie van grootschalige windparken en zonnevelden een herziening van de geldende bestemmingsplannen nodig is"

Is dat ook gebeurd? En wat als die instemming er niet komt?

Blz. 39:

"Dit vraagt een vervolgproces waarin de verschillende belangen, aandachtspunten en afspraken afgewogen zullen moeten worden."

Dit blijft te onduidelijk en daarmee onacceptabel in de behandeling. Waar doelt men hier eigenlijk precies op. Op het participatieproces?

Blz. 42:

"De gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch stellen voor de Duurzame Polder een programma op. Het programma is een nieuw instrument onder de Omgevingswet."

Het programma, en daarmee ook de planMER, voldoet niet aan de eisen van het Unierecht, met name de SMB-richtlijn en de uitwerking daarvan in deze planMER.

De daaruit voortvloeiende onderwerpen voor de milieutoetsing zijn zeer uitgebreid, vergen zware onderzoeken op adequaat wetenschappelijk niveau en vastgesteld door een aantoonbaar onafhankelijke en niet vooringenomen (objectieve) instantie. Aan die eisen kan de planMER en haar redactie welbeschouwd niet voldoen. In elk geval kan de schijn van vooringenomenheid om per sé tot realisatie en exploitatie te willen komen niet worden uitgesloten.

Blz. 42:

"het programma kaderstellend is voor projectMER-(beoordelings)plichtige besluiten die zijn aangewezen in bijlage V bij het Omgevingsbesluit"

Het ontwerpprogramma is tegelijkertijd uitgegeven. Het programma bevat geen juist en volledig wettelijk kader waarbinnen het programma (en planMER) inhoud krijgt. Daarmee plaatst het bevoegd gezag het programma en de planMER buiten het verplichte wettelijk kader. Hierdoor ontstaat een situatie dat meewerken aan de planMER en het Ontwerp Programma in strijd is met de wet.

Blz. 42:

"voor het programma een Passende Beoordeling moet worden gemaakt"

Onbehandeld blijft de betekenis van een passende beoordeling en de relatie ten opzichte van de vereisten van een regulier traject.

Blz. 42:

"Inhoud planMER"

De planMER vermeld niet het tweede deel van de verplichtingen: de MER "*bevat de informatie die redelijkerwijs mag worden vereist, ook gelet op de stand van kennis en beoordelingsmethoden en de inhoud van het plan of programma*" Daarin schiet de planMER dusdanig tekort dat niet van het voldoen aan deze verplichting kan worden gesproken. Het begrip '*alternatieven*' wordt daarbij zonder deugdelijke grond omgezet naar '*varianten*'. Dat is echter iets heel anders.

Blz. 43:

"Indien er een windpark van meer dan 20 windturbines in de Duurzame Polder wordt gerealiseerd, geldt een projectMER-plicht voor de omgevingsvergunning die de windturbines mogelijk maakt"

Het wordt niet duidelijk waar een projectMER aan dient te voldoen en evenmin de relatie tot de planMER. Daarmee ontstaat ook de vraag of alle open einden in planMER en Ontwerp Programma opgenomen of voorzien zijn in de projectMER. Door dit niet op te nemen kan niet gecontroleerd worden of de scope van de planMER aansluit bij de projectMER en of de inhoud van zowel planMER als Ontwerp Programma dat geheel voldoende borgt. Dat laatste is van groot belang omdat de verantwoording verschuift naar de initiatiefnemer in de projectMER.

Daarmee ontstaat immers een situatie waarbij de bestuurders geen invloed meer kunnen uitoefenen op het proces en de inhoud daarvan.

Blz. 44:

"Nadat de planMER-procedure is afgelopen en het programma is vastgesteld kan een initiatiefnemer (de ontwikkelaar van een windpark) een projectMER-procedure opstarten en vervolgens een vergunning aanvragen."

Dit spant de paard achter de wagen. De ernst van de ontbrekende onderwerpen c.q. de marginale behandeling daarvan is dusdanig, dat als voor dit traject gekozen zou worden, dit een verplichting vormt die gepaard gaat met de vergunningaanvraag en een limitatieve opsomming bevat met randvoorwaarden. Dezelfde randvoorwaarden die opgaan voor de planMER, aangevuld met de beheersingsinstrumenten die nodig zijn omdat het bevoegd gezag haar zeggenschap verliest. Die limitatieve opsomming ontbreekt in de behandeling van planMER evenals alle voorwaarden. Op de geboden manier van de planMER, is geen inhoudelijk volledige beoordeling te maken. Dat is welbeschouwd niet acceptabel.

Blz. 46:

"KADERS VANUIT WETGEVING EN BELEID 3.1 Europees en internationaal beleid" en Blz. 46: "3.2 Nationaal beleid"

Hoewel de wetgeving letterlijk wordt benoemd concentreert de inhoud van de planMER zich louter op beleid. Dat is een te ernstige tekortkoming, zowel inhoudelijk als redactioneel. De Omgevingswet vereist dat de wijze waarop de bescherming van het milieu op internationaal, communautair of nationaal gebied en andere milieuoverwegingen worden betrokken bij de planMER. Dat vindt echter in de planMER niet plaats. In ieder geval is de planMER daarin niet behulpzaam en volstrekt onvolledig. Dat betekent dat de planMER in ieder geval niet voldoet aan het Unierecht en de vereisten van de Omgevingswet.

Blz. 47:

"Het bevat strengere normen ten aanzien van geluidsbelasting, slagschaduw en externe veiligheid."

Dat is niet juist. Verder zijn de normen niet vastgesteld, in belangrijke mate vanwege het opnemen van de vereisten van het Unierecht in de MER die vooraf is gegaan aan het ontwerp besluit.

Blz. 47:

"Tot deze datum is het voor gemeenten mogelijk om lokale normen te stellen voor windturbines."

Ook hier suggereert de term '*mogelijk*' dat er sprake zou zijn van een keuze. Dat is van belang omdat de planMER later ingaat op drastische verhoging van de geluidsnorm. Dat laatste is verzekerd door het ontwerpbesluit als basis te nemen in plaats van de besluiten uit de gemeenteraad. Dat is onjuist. Het maken van eigen normen is bovendien een volstrekt ongeoorloofde ontwijking van de SMB-richtlijn, nu lidstaat Nederland haar verplichtingen uit die richtlijn tot op heden niet nakomt en de richtlijn zelf tot op heden niet juist is geïmplementeerd.

Blz. 47:

"de ontwikkeling dient maatschappelijke meerwaarde te geven, waaronder de mogelijkheid om te participeren voor de omgeving"

Dat heeft in het gehele proces niet of niet adequaat plaatsgevonden. De planMER behandelt dit in het geheel niet, terwijl er meer dan voldoende aanwijzingen voor zijn. Daarnaast valt op te merken dat de toezichthouder geen merkbare invloed heeft uitgeoefend om dat te realiseren of verbeteren. Dit terwijl de Gemeentewet dat voorschrijft en het gemeentelijk beleid en verordeningen eveneens zwaar het accent leggen op het belang en de inhoud van participatie. Daardoor is aan deze voorwaarde niet voldaan.

Blz. 48:

"Uit een alternatievenafweging blijkt dat negatieve effecten op de ecologische waarden en kenmerken waar mogelijk worden beperkt"

Een alternatievenafweging heeft niet plaatsgevonden in de planMER en wordt zelfs onterecht vertaald naar '*varianten*'. Dat is heel wat anders. Er zijn tal van alternatieven, maar die maken ten onrechte geen deel uit van de stukken.

Blz. 48:

"Bij verlies van ecologische waarden en kenmerken wordt voldaan aan de bepalingen rondom compensatie uit artikel 5.37 van de Omgevingsverordening"

De precieze betekenis van deze zinsnede is onduidelijk. In ieder geval is niet duidelijk wat dit betekent voor de planMER en ontbreekt de verdere inhoud.

Blz. 48:

"Een omgevingsplan moet invulling geven aan een veilige, gezonde leefomgeving met een goede omgevingskwaliteit."

Deze containerbegrippen worden niet of nauwelijks uitgewerkt en maken evenmin duidelijk op welke wijze de gezondheid wordt beschermd en een hoog beschermingsniveau wordt gegarandeerd.

Blz. 48:

"Bij de realisatie van windturbines in het landelijk gebied is het gebruikelijk geworden om deze bijdrage voor landschappelijke kwaliteitsverbetering vast te stellen op EUR 15.000,-- per MW opgesteld vermogen."

Dit kan niet in de juiste context worden geplaatst vanwege het gebrek daaraan in de planMER. De gemiddelde opbrengst/rendement van dit soort reusachtige windturbines is 47% per jaar. Het is van belang om te beseffen hoe het aangegeven bedrag zich verhoudt met de opbrengsten van 26 windturbines in % van de winst, gebaseerd op 47% rendement.

Daarnaast ontbreekt voor Oss de parallel met de besluitvorming uit in 2021 waarin een financiële relatie wordt voorgestaan die verder gaat dan dit als redelijk voorgesteld bedrag.

Blz. 48:

"Daarnaast wordt er periodiek gerapporteerd over de besteding van de middelen uit dit fonds in het regionaal overleg, zoals bedoeld in afdeling 7.2 'Regionaal samenwerken."

Juist deze paragraaf kent nogal wat spelregels die ook voor de (totstandkoming van de) planMER van belang zijn. Die worden niet uitgewerkt in deze planMER. Dat is een belangrijke tekortkoming omdat niet verzekerd is dat de spelregels ook zijn en worden nagekomen.

Blz. 48:

"Artikel 5.12 bepaalt dat een dergelijke ontwikkelingsrichting moet worden opgesteld met inbegrip van in ieder geval de volgende aspecten:"

Het belangrijkste wordt niet benoemd, namelijk de aanhef voor de toepassing: Een omgevingsplan dat de uitbreiding mogelijk maakt van een bestaande activiteit of dat een nieuwe functie of activiteit toedeelt in Landelijk gebied, bevat een onderbouwing dat die ontwikkeling past binnen de ontwikkelingsrichting van het gebied. Een ontwikkelingsrichting wordt opgesteld met toepassing van de basisprincipes, bedoeld in paragraaf 5.1.2 , en gaat in ieder geval in op de volgende aspecten:... Die onderbouwing wordt gemist in de planMER. Daarmee voldoet de planMER ook niet aan de Omgevingsverordening Noord-Brabant.

Blz. 49:

"De notitie 'Uitgangspunten toepassing kwaliteitsverbetering landschap Noord-Brabant' bevat de Brabant brede uitgangspunten voor de toepassing van de regeling kwaliteitsverbetering landschap."

In de planMER ontbreekt een weergave van de relevante aspecten. Daarmee is de relevantie van deze notitie voor de duurzame polder niet inzichtelijk gemaakt.

Blz. 49:

"zicht op een welvarend, gezond en gelukkig Brabant: gezondheid: de provincie streeft naar een goede kwaliteit van het milieu: een schone bodem, schoon water, schone lucht en zo min mogelijk geluidshinder. Er wordt ingezet op aantrekkelijke groene omgevingen in het stedelijk gebied en het beschermen van de leefomgeving tegen negatieve invloeden"

Onduidelijk is wat de planMER nu overneemt, interpreteert en onderzoekt of laat onderzoeken, c.q. doorschuift naar de projectMER.

Wat heeft de planMER nu feitelijk opgeleverd aan gezondheidsfactoren en de toetsing daarvan als verplichting van het bevoegd gezag? In ieder geval is het hele arsenaal niet behandeld en ook niet met overtuigende zekerheid en objectiviteit getoetst, zoals het Unierecht dat eist.

Blz. 49:

"Windenergie is een onderdeel van de uitvoering van de Regionale Energie Strategieën. Extra wind op land wordt door de provincie toegestaan als er sprake is van lokaal eigenaarschap en voldoende draagvlak;"

Dit lokaal eigenaarschap en draagvlak is in de planMER niet onderzocht. Er is volstaan met ruime aannames. Dit terwijl bijvoorbeeld de feiten voor draagvlak anders laten zien (petitie BLP, twee actieve verenigingen van beoogd omwonenden tegen de windturbines, een klankbordgroep met te lage vertegenwoordiging, terwijl er inhoudelijk dusdanig marginale participatie wordt toegepast dat twee of meer prominente organisaties eruit zijn gestapt).

Blz. 50:

"Als de Omgevingsvisie is vastgesteld is daarmee ook de Structuurvisie Buitengebied uit 2015 vervangen."

Dat betekent dat de visie wordt beschouwd de waarde te bezitten die een omgevingsvisie behoort te bezitten. Dat komt bestuurlijk niet met elkaar overeen en is daarom niet acceptabel als grondslag voor de planMER.

Blz. 50:

"Een belangrijk thema van de Gebiedsvisie Vitaal Buitengebied Oss is het thema 'Ruimte voor Energie'. In regionaal verband is afgesproken dat in Oss in 2030 11 % energie is bespaard en 0,93 PJ duurzame energie is opgewekt."

Op dit punt wordt verwezen naar de al eerder in deze zienswijze gemaakte opmerkingen.

Blz. 50:

"Ten aanzien van klimaat en energie is opgenomen dat de gemeente in 2050 klimaat adaptief en energieneutraal is. De ambitie is om in te zetten op het vergroten van een tijdig aanbod van duurzame energie (meer opwekken) en het verminderen van energiegebruik door besparing."

Dit is onbehandeld in de planMER. De resultaten zijn wel van direct belang voor het Programma en de planMER en van invloed op de restopgave. Door dit niet te behandelen ontstaat een verkeerd beeld over die restopgave.

Blz. 51:

"Zo wordt benoemd dat landschappelijke inpassing van nieuwe duurzame initiatieven en het inzetten op kwalitatief groen en biodiversiteit bijdraagt aan een grotere aantrekkelijkheid om in het gebied te recreëren."

Dat is onmogelijk, de planMER werkt dit niet uit.

Blz. 51:

"Erfgoedvisie Oss"

Hier ontbreekt de mijlpaal waarin de gemeente Lith overging naar de gemeente Oss en daartoe een aantal '*garanties*' deed. Die garanties hielden onder andere in het behoud van de landschappelijke waarden. De planMER behandelt dit in het geheel niet, terwijl dit een hoeksteen vormt voor de omwonenden. Die omwonenden hebben zich met een petitie grootschalig (meer dan 50% van de kiesgerechtigde omwonenden) tegen de windturbines gekeerd.

Blz. 51:

"Om te zorgen dat het erfgoed zo min mogelijk lijdt onder de ontwikkelingen, maar hierin juist een passende plek krijgt zijn drie actielijnen opgesteld, namelijk beschermen, beheren en behouden."

Wat bedoelt men hiermee? Wat is de betekenis van de actielijnen, welke invloed wordt voorgestaan, welke bevoegdheden zijn daarbij voorzien en hoe, wie gaat dat doen en hoe wordt dit financieel ondersteund? Niets wordt hiervan uitgewerkt in de planMER.

Blz. 55:

"De autonome ontwikkelingen zijn de relevante ontwikkelingen waarover bestuurlijke overeenstemming is (vastgesteld besluit) en die van invloed zijn op de referentiesituatie."

Dit is te cryptisch gesteld. Het kan betekenen dat men de autonome ontwikkeling beschouwd vanuit de situatie met windturbines, maar dat is niet de bedoeling van de wetgever.

Blz. 55:

"De gemeenteraad van Oss heeft bepaald dat windturbines op 2 km van bestaand bebouwd gebied moeten liggen en voor 's Hertogenbosch geldt een afstand van 1 km."

De gemeenteraden hebben de grens van de bebouwde kommen bedoeld. Dit geeft iets anders weer. Daarnaast zal het college van Den Bosch rekening moeten houden met de grenzen van Oss voor de afstand van de Bossche windturbines ten opzichte van de bebouwde kom van Oss dorpen/stad. Daarin geeft de planMER geen enkele informatie. Uit de zeer slecht leesbare schetsen valt af te leiden dat in Geffen en het Wild geen rekening wordt gehouden met de minimale afstand van 2.000 meter vanaf de grens van de bebouwde kom. Het bevoegd gezag heeft daar niet van afgeweken voor de planMER ontstond.

REFERENTIESITUATIE

Het onder dit hoofdstuk gegeven commentaar gaat op voor de bedoelde referentiesituatie maar ook de toepassing van de onderwerpen bij de verdere beoordelingen in de planMER.

Blz. 55:

"Voor de volledigheid van het milieuonderzoek worden in het planMER alternatieven onderzocht met plaatsingszones buiten de 1- en 2 km begrenzing."

Dat is juist onvolledig omdat het college bewust buiten de normen redeneert. Daarmee ook hoge kosten maakt voor de gemeenschap. Hier lijkt de leiding en sturing de oorzaak. In de stuurgroep nemen beide wethouders zitting. Waarom wordt een planMER ingericht op dit soort merkwaardige uitstapjes terwijl de inhoud van andere onderwerpen zwaar te leiden heeft onder onvolledigheid?

Blz. 56:

"Milieueffecten kunnen verder reiken dan het plangebied. Bewoners buiten het plangebied kunnen bijvoorbeeld last hebben van geluidhinder of slagschaduw van windturbines. In de milieueffectrapportage worden daarom de effecten onderzocht en beoordeeld voor het gebied waarbinnen mogelijk effecten optreden (het studiegebied). Het studiegebied reikt dus verder dan het plangebied, maar hier is geen vooraf afgebakende begrenzing van te geven."

Het studiegebied is natuurlijk wel aan te geven, daar is de planMER ten slotte op gebaseerd. Tot het studiegebied behoren ook gemeenten in Gelderland te worden beschouwd, gelet op de invloed van het gehele enorme Industriële Wind Turbine Terrein. Dat is niet opgenomen in de planMER.

Door dat niet te doen wordt niet alleen een te beperkte beschouwing gemaakt maar hebben buurgemeenten en provincie Gelderland geen gelegenheid gekregen om hun inbreng te geven. De uitgifte van beide documenten is immers bepekt gebleven tot beide gemeenten.

Blz. 63:

"Aardkunde"

Welke betekenis heeft dit voor lage geluidsgolven in termen van dracht en afname maar ook voor de cumulatiepatronen van de geluidsgolven? Dit wordt in de planMER niet behandeld maar is wel essentieel voor bijvoorbeeld de beoordeling van de gezondheidsrisico's.

Blz. 68:

"Het grondwaterbeschermingsgebied is een 'schil' rondom het waterwingebied met als doel de kwaliteit van het grondwater binnen het waterwingebied te beschermen."

Wat betekent dit alles voor de plaatsing van windturbines nu er geen kaart wordt weergegeven?

Blz. 69:

"4.2.5 Gezonde leefomgeving"

De verschillende onderdelen die in dit hoofdstuk worden besproken zijn een zeer klein deel van de gevaren en risico's die samenhangen met het gebruik van de beoogde (extreem grote) windturbines. Het is zeer de vraag waarom de planMER daar niet in voorziet. De hoeveelheid onderwerpen is zo groot en sommige niet beoordeelde onderwerpen zijn zo belangrijk (bijvoorbeeld de verspreiding van fijnstof met zware gifstoffen als BisphenolA (BPA) dat die vraag op de voorgrond dient te staan. De planMER voorziet zonder deze onderwerpen in het geheel niet in een volledig, doorgrond en bruikbaar overzicht waardoor een overtuigend beeld wordt verkregen van de invloed van de windturbines op de gezonde leefomgeving. Om de gedachte te kunnen bepalen over onderwerpen die van belang zijn onder deze paragraaf en gerelateerd aan windturbines, treft u in aanhangsel A een vrijwel uitputtend overzicht daarvan aan.

Dit hoofdstuk, maar ook verder in de inhoud van de planMER, houdt nauw verband met bijlage XX (GGD advies). Die bijlage is separaat van commentaar voorzien in aanhangsel B.

Blz. 69:

"Geluid"
De weergave en behandeling van dit onderwerp is veel te beperkt. Laagfrequent geluid (van 0 – 20 Herz) is niet meegenomen in de beoordeling. Dit terwijl juist die geluidsvormen, weliswaar onhoorbaar, voorzien in de grootste en ernstigste gezondheidsklachten.

Blz. 70:

"Luchtkwaliteit"

Fijnstof in combinatie of solitair met gifstoffen, zoals BPA, is niet meegenomen in de planMER. In alle meetbare gegevens overstijgt de Duurzame Polder de WHO-advieswaarde. Het is zeker dat de enorme windtubes de fijnstof in het gebied zullen verhogen. Die fijnstof met gifstoffen als BPA, zullen zich verspreiden over een zeer groot gebied in de vorm van neerslag. Een indicatie van de verwachting van die neerslag, laat zien dat de meeste neerslag een driehoekig verspreidingspatroon vormt vanaf de beoogde locatie oostelijk naar Nijmegen en noordelijk naar Tiel. Steden en grote dorpen als Oss, Berghem en Wijchen vallen daar ook onder. Het niet onderzoeken van deze situatie is een grote leemte en gebrek in het onderzoek. Ook al omdat jarenlange en voortdurende besmetting met gifstoffen op den duur de bodem en het grondwater/dieptewater zal aantasten. Daarmee ontstaan desastreuze gevolgen voor de leefbaarheid van alles. Niet alleen de gezondheid van mensen, dieren en planten maar ook de bodem, het bodemleven en het water raakt steeds meer besmet tot de waarde zo hoog is, dat voedselproductie niet meer kan plaatsvinden en daarna de leefbaarheid van (een deel van) het gebied opgegeven zal moeten worden.

Blz. 72:

"Het laagvlieggebied Maas-Waal1 van het ministerie van Defensie ligt deels binnen het plangebied."

Hier worden oorzaak en gevolg omgedraaid. Het plangebied is voor het overgrote gedeelte gepland in het al decennia bestaande laagvlieggebied en niet andersom.

Blz. 72:

"Afbeelding 4.15 toont de kaart met de vliegbewegingen van helikopters van Defensie in het laagvlieggebied"

Het laagvlieggebied wordt niet getoond maar de vliegbewegingen in een bepaalde periode wel. Dat laatste is een indicatie, het eerste is wetmatig geborgd.

Blz. 73:

"Uit de bijlagen van de vergunningsaanvraag voor route VO2 blijkt dat het huidige en toekomstige verwachte gebruik van de route VO zeer gering is."

Deze stelling kan niet worden gecontroleerd, de planMER voorziet hier niet in de referentie is niet vindbaar op internet, dus ook vergunningsdata zijn niet inzichtelijk. Dat is belangrijk omdat in 2025 en volgende Defensie voorziet in toenemend gebruik van de oefenmogelijkheden en ook NATO-partners hebben die ambitie. De stelling lijkt daarmee in tegenspraak. Daarnaast is er sprake van een laagvlieggebied, of dat gebied nu veel of weinig wordt gebruikt, de beoogde plaatsing van windturbines beperkt de mogelijkheden en niet andersom.

Blz. 74:

"Wanneer windturbines deze hoogte overschrijden, moet door middel van een radarverstoringstoets worden aangetoond dat de windturbines geen onaanvaardbare gevolgen hebben voor het radarbeeld."

De planMER voorziet niet in die noodzakelijke zekerheid dat er geen onaanvaardbare gevolgen zijn. Zoals vele andere onderwerpen wordt dit onterecht doorgeschoven naar een projectMER. Dat alleen al is onacceptabel. Daar komt bij dat de verantwoording dan verschuift naar de initiatiefnemers/eigenaren. Daarmee wordt de publieke zaak een privaatrechtelijke zaak.

Blz. 74:

"De polder zelf heeft een beperkte recreatieve functie."

Dit komt niet overeen met de beschrijving van de aantrekkelijkheid en kwaliteit van de polder en ook niet met de realiteit.

Blz. 75:

"Autonome ontwikkelingen zijn die ontwikkelingen en activiteiten die met enige zekerheid zullen plaatsvinden, ook als de voorgenomen activiteiten in de Duurzame Polder geen doorgang vinden."

Deze beschrijving is weliswaar duidelijk en bruikbaar maar komt niet overeen met de beschrijving op bladzijde 55: "*De autonome ontwikkelingen zijn de relevante ontwikkelingen waarover bestuurlijke overeenstemming is (vastgesteld besluit) en die van invloed zijn op de referentiesituatie.*" Welke benadering is nu gebruikt voorde toetsing van de planMER. Dat wordt niet duidelijk en dat betekent dat de conclusies ook niet eenduidig zijn.

Blz. 78:

"Het planMER omvat een studie naar de milieueffecten van verschillende varianten voor windenergie in de Duurzame Polder."

De planMER maakt het afwegingsproces (van alle naar enkele milieueffecten) niet inzichtelijk. Dit heeft ook een relatie naar de regelgeving aangezien de getoetste milieueffecten niet overeenkomen met de eisen van het Unierecht/SMB richtlijn en de Provinciale Staten van Noord-Brabant.

Blz. 79:

"keuze voorkeursalternatief: met behulp van de beslisinformatie uit het planMER, het participatieproces en eventuele overige informatie wordt toegewerkt naar een voorkeursalternatief."

De vraag is wat hier wordt bedoeld en beoogd. Dit is kritisch, omdat de besluitvorming in Oss heeft laten zien dat de gekozen variant niet in de gepresenteerde en procesmatig behandelde versies naar voren kwam en op een solitair besluit van het college beruste. De gemeenteraad heeft daar om opheldering en uitleg gevraagd. Op datum uitgifte van de planMER was dit proces nog niet voltooid. Het lijkt er nu op dat de planMER met deze opzet poogt de voorkeurs-variant te legaliseren. In ieder geval gaat de planMER daar ten onrechte onverkort van uit.

Blz. 79:

"nadere beschouwing voorkeursalternatief: de milieueffecten van het voorkeurs-alternatief worden nader beschouwd in dit planMER. Indien een beschouwing niet toereikend is, zal nader onderzoek op dat aspect plaatsvinden"

De vraag is door wie en hoe die ontoereikendheid is beoordeeld en met welke maatstaven. Dat wordt niet duidelijk in de planMER. Daarmee ontstaat ook de vraag hoe ontoereikendheid kan leiden tot uitgifte van een planMER. Met *'de vervolgonderzoeken'* wordt immers veelal het overbrengen (doorschuiven) naar een projectMER bedoeld.

Blz. 79:

"energieopbrengst (MWh per jaar) circa 12.000 circa 24.000"

Onvermeld, maar wel relevant, is dat dit het maximum bedraagt. Voor het gebied van de Duurzame Polder met een lage gemiddelde windsnelheid, veel onderlinge windafvang en noodzaak tot mitigatie, bedraagt de gemiddelde verwachting waarschijnlijk ongeveer de helft daarvan. Daarnaast ontbreekt de verwerking van de disclaimer uit de "*Energieopbrengsten voorkeursalternatief windenergie Duurzame*" van Witteveen+Bos uit feb 2024, onderdeel van de publicaties van Ontwerp Programma en planMER.

"Ondanks de gebruikte winddata zijn de uitkomsten naar verwachting een overschatting van de werkelijke energieopbrengst. Dit is een verwachting op basis van expert judgement. Om deze reden wordt geadviseerd om de gegeven waarden niet te gebruiken als feitelijke gegeven in verdere analyses en onderbouwingen.

Aanbevolen wordt om bij concrete initiatieven lokale windmetingen uit te voeren en de energieopbrengsten met de gemeten waarden opnieuw te berekenen."

Blz. 79:

"een windturbine op land kleiner dan 134 m ashoogte en een turbinevermogen van minder dan circa 3,6 MW onder de huidige financiële aannames niet realistisch. Dit komt onder andere vanwege het vervallen van de SDE-subsidie."

Kennelijk vormen de onbekende en onbehandelde financiële aannames een belangrijke toetssteen in het kader van de mogelijke (on-)haalbaarheid van het project, maar dat wordt niet uitgewerkt. De vraag is dan of het project überhaupt wel haalbaar is. Dat blijkt niet.

De subsidie stond gekenmerkt als vaststaand mits de vergunning voor 01012025 zou worden gegund. Dat is niet het geval. Wat dat alles betekent voor financiële aannames, het businessmodel en (resterende) subsidies blijft onvermeld.

Blz. 79:

"De referentieturbines worden in het planMER gehanteerd om de bandbreedte van effecten op hoofdlijnen te bepalen, niet om (maximale) specificatie van turbines in concrete projecten voor te schrijven. De hoogte van de referentieturbines zijn bijvoorbeeld dus ook geen maximale hoogte. Bij de uitwerking van concrete projecten dienen effecten in meer detail onderzocht te worden aan de hand van concrete turbinetypen."

Hierdoor gaat de planMER over naar de projectMER voor een substantieel aantal onderwerpen, veelal zonder de onderwerpen van een planMER-gerelateerd onderzoek te voorzien, met alle gevolgen van dien. Daarmee voldoen de planMER niet aan de eisen van het Ontwerp Besluit.

Blz. 81:

" Er wordt gebruik gemaakt van modellen en/of rekenprogramma's om een uitspraak te doen over de effecten van een variant"

De vraag ontstaat op welke manier is de wetenschappelijke juistheid en onafhankelijkheid van die modellen en/of rekenprogramma's geborgd.

Blz. 81:

"kwalitatief onderzoek: de onderdelen die worden gebaseerd op woorden en betekenissen (niet numeriek), hier bestaat een wisselwerking met expert judgement en kwantitatief onderzoek. Expert judgement is een wetenschappelijk onderbouwde argumentatie ten aanzien van een onderwerp, vraag, of discussie, die is verwoord door een specialist op dat vakgebied."

Dit is nagenoeg onbegrijpelijk. Het lijkt erop dat de planMER zich concentreert op een enkele wetenschappelijk onderbouwde argumentatie van een expert. Dat is echter geen wetenschappelijke onderbouwing van de behandeling van een onderwerp.

Blz. 81:

"Maatgevende aspecten geven inzicht in onderscheidende effecten die bijdragen aan de locatiekeuze voor windenergie. Deze aspecten worden beschreven, onderzocht en beoordeeld"

Als de beschrijving, het onderzoek en de beoordeling plaatsvindt door één en dezelfde instantie is niet sprake van onafhankelijk en wetenschappelijk onderzoek, maar eerder van een slager die eigen vlees keurt.

Blz. 81:

"Niet-maatgevende aspecten geven voornamelijk inzicht in locatie specifieke aandachtspunten, die relevant zijn voor de nadere uitwerking van het project in een latere fase."

Het wordt niet duidelijk of alle aspecten (maatgevend en niet maatgevend) volledig zijn, hoe ze als geheel zijn samengesteld, onder welke voorwaarden een onderscheid is gemaakt en met wiens instemming dat is gebeurd. Daarnaast lijken bij de uitwering veel niet-maatgevende aspecten zowel planmatig als projectmatig van belang zijn. De onderbouwing daarvan blijft echter achterwege.

Blz. 81:

"Deze aspecten worden beschreven en beschouwd, maar hiervoor wordt geen beoordelingsschaal opgesteld. Hierbij wordt niet beoordeeld, maar worden de effecten wel beschreven. Dat betekent niet dat deze aspecten niet belangrijk zijn voor de ontwikkeling van windturbines. Ook deze aspecten kunnen worden meegewogen in de besluitvorming over de Duurzame Polder."

Hier worden alle, dus ook de onterecht benoemde '*niet-maatgevende aspecten*' niet beoordeeld, terwijl ze wel van belang zijn. Twee regels lager wordt het wel meegenomen in de besluitvorming. De planMER geeft niet aan op welke manier dat moet gebeuren, ook dit lijkt daarom overgelaten te worden aan de projectMER.

Blz. 81:

"5.4.2 Wijzigingen ten opzichte van de NRD"



Hier blijft onvermeld en onbehandeld wat het voortschrijdend inzicht sindsdien met zich heeft meegebracht. Niet alleen, maar wel nadrukkelijk, de gevolgen van de verplichte onderzoeken vanuit het Unierecht/SMB richtlijn. Tijdens de behandeling van de zienswijzen van de NRD werden vele milieuaspecten al weggeschreven om een beperkt aantal redenen, die kwalitatief niet werden onderbouwd. Een van de redenen was dat de planMER in de vereiste zienswijze zou voorzien. Die redenen zijn momenteel niet of niet meer geheel valide, niet in de laatste plaats omdat de voorliggende planMER daar niet in het geheel in voorziet. Herstel of aanpassing vindt in deze planMER niet plaats.

Blz. 82:

"Maatgevende aspecten worden in het planMER beoordeeld, niet-maatgevende aspecten worden op kwalitatieve wijze beschouwd."

Het eerder gegeven commentaar hierboven staat daar haaks op. Bij niet maatgevende aspecten wordt niet vermeld dat die aspecten later ter sprake komen (projectMER), ook blijft onvermeld dat dit niet meer het bevoegd gezag betreft maar de initiatiefnemer/vergunning aanvrager.

Blz. 83-85:

"Tabel 5.4 Beoordelingskader"

Zie de weergegeven niet-maatgevende aspecten. Zonder een toelichting, die ontbreekt, valt niet in te zien dat vele serieuze milieuaspecten niet maatgevend zijn of moeten zijn voor de planMER.

Blz. 86:

"Tabel 5.5 Beoordelingsschaal"

Hier ontbreekt de betekenis in juridische termen en daarmee het afbreukrisico. In de verdere uitwerking blijkt ook de motivatie van de beoordeling vaak te ontbreken. Dat is dus op deze manier niet op waarde te schatten. Er is zo geen afgewogen ordeelsvorming mogelijk.

Blz. 87:

"6.1 Variantenontwikkeling"

Hier gaat het college een stap verder met de eerder beschreven situatie waarin de planMER moet voorzien in de beoordeling van de alternatieven. Het college heeft daar destijds dit van gemaakt: "alternatieven (varianten)", daarmee de suggestie wekkend dat varianten in deze planMER de alternatieven zijn. Dat is een onterechte weergave. Meer concreet op de tekst: In deze passage worden louter de varianten beschouwd en de alternatieven worden niet genoemd.

Dit verhoudt zich in het geheel niet met de verplichtingen waar de MER aan moet voldoen. Zo wordt daarmee feitelijk een variant voorgeschoteld waar het alternatieven zouden moeten zijn.

Blz. 88:

"Het gaat om de volgende belemmeringen: - de contour van 47 dB (met 3 dB mitigatie1) rondom woningen. Deze afstand geldt ook rond de autonome ontwikkelingen van woningbouw in De Groote Wielen en in Oss-West:".

Het college verzuimt te vermelden dat hier de Lden normstelling wordt bedoeld (het gemiddelde over een jaar). De uitgangssituatie in Oss voor de windparken in 2021 was 42 dB Lden. De afwijking die hier wordt gepresenteerd betekent dat 50 dB Lden (met 3 dB mitigatie ingecalculeerd voor het herstel van de jaarnorm, vrijwel onmogelijk te toetsen, maar dat staat er ook niet bij). In de praktijk betekent dit dat de geluidsnorm tot het tienvoudige geluidsbelasting op de gevel van woningen toelaat, ten opzichte van de oorspronkelijke norm. Daar liggen geen besluiten van de gemeenteraden aan ten grondslag. Daarmee vervallen feitelijk de beschouwing van alle varianten tot de gemeenteraden zich hebben uitgesproken over dit onderwerp. Tenslotte valt nog op te merken dat het niet benoemen maar ook niet presenteren van de 42 dB Lden norm de lezer onwetend laat en ook de juiste interpretatie niet geeft in de cirkels rondom de windturbinemasten. De invloed en weergave van laagfrequent geluid ontbreekt daarbij zelfs geheel.

"Het gaat om de volgende belemmeringen: - de contour van 47 dB (met 3 dB mitigatie1) rondom woningen. Deze afstand geldt ook rond de autonome ontwikkelingen van woningbouw in De Groote Wielen en in Oss-West: · voor turbinetype 1 is dit een afstand van 220 m; · - voor turbinetype 2 is dit een afstand van 315 m;"

Volgens de H+N+S tussenrapportage wordt in de planMER vastgesteld. Ontwerpen en rekenen zal in de volgende fase dus in samenhang, iteratief, plaatsvinden. Dat gebeurt echter niet.

Blz. 89:

"belemmeringen gebaseerd op nationale wet- en regelgeving zijn uitgesloten"

Dit lijkt een verkeerde woordkeuze of een ontbrekende tegenstelling. In ieder geval kunnen wettelijke belemmeringen niet worden uitgesloten.

"rondom de verspreid liggende woningen is, in afwijking van de wet- en regelgeving, in sommige varianten rekening gehouden met een minimale afstand van een halve rotordiameter tot woningen."

Dit is vanuit externe veiligheid bij calamiteiten al een gevaar van de eerste orde, daarnaast is de geluidbelasting gestegen tot onmenselijke waarden. De belasting van de dieren geeft waarschijnlijk nog grotere effecten.

De wetgever voorziet alleen voor molenaarswoningen in dergelijke uitzonderingen. De toepassing daarvan verhoudt zich ook niet met het beleid, verordeningen en de waarden en normen van beide gemeenten.

"de minimale afstand van 1 km tot de bebouwde kom in 's-Hertogenbosch is beschouwd als aandachtspunt en niet als harde belemmering."

Hier ontbreekt de juiste informatie, zoals waaruit blijkt dat besluit en door wie is dat besluit genomen.

"de minimale afstand van 2 km tot de bebouwde komgrens in de gemeente Oss is beschouwd als aandachtspunt en niet als harde belemmering. De minimale afstanden tot de bebouwde kom zijn op dit moment een bestuurlijk uitgangspunt. Voor de volledigheid van het milieuonderzoek wordt ook verder gekeken dan de 1- en 2 km begrenzing. De gemeenteraden zullen in 2024 een voorkeursalternatief kiezen"

De vermelding dat de door de gemeenteraad bepaalde minimale afstand in Oss als aandachtspunt is besloten is onjuist en dient te worden hersteld in de planMER. De informatie ontbreekt waaruit blijkt dat een bestuurlijk uitgangspunt is verkozen en wat de betekenis daarvan is.

De zoektocht buiten de 1- en 2 km heeft met volledigheid niets te maken, wel met het zoeken naar meer ruimte. De gemeenteraad van Oss heeft nog geen voorkeurs-alternatief gekozen.

Let wel: de grenswaarde uit Oss (2.000 meter tot grens bebouwde kom) wordt door het college ten onrechte niet gerelateerd aan Den Bosch voor de gebieden waar Oss en Den Bosch elkaar raken, zoals Geffen en het Wild. Daar zal de grenswaarde van Oss (2.000 meter tot grens bebouwde kom) ook voor de windturbines op het Bossche grondgebied moeten gelden. Dat is nu niet het geval en dient te worden gecorrigeerd.

"de autonome ontwikkelingen voor woningbouw in De Groote Wielen en in Oss-West zijn beschouwd als harde belemmeringen. Voor Oss-West wordt geen rekening gehouden met de 2 km begrenzing; de varianten geven zoveel mogelijk invulling aan de opgave van Oss om 0,514 PJ op te wekken in 2030."

Over Oss-West in relatie tot geen grenswaarde van 2.000 meter is geen raadsbesluit geweest van de gemeenteraad, derhalve is de 2.000 meter van toepassing. De opgave die hier wordt genoemd is de restopgave, die – zoals betoogd - is significant veel lager dan hier vermeld.

"Uitzondering hierop is de geluidcontour voor de woningen in het buitengebied. Hiervoor kan in enkele gevallen gebruik worden gemaakt van een molenaarswoning (zie toelichting tekstkader molenaarswoningen)."

De verschillende berekeningen laten hoge contingenten zien van molenaarswoningen. Die beoogde molenaarswoningen bevatten inwoners van de gemeente, die mogen rekenen op een evenredige bescherming. Of een inwoners vrijwillig instemt met een veel mindere bescherming, wil dan ook niet zeggen dat het gemeentebestuur daarmee akkoord gaat. Daarnaast "*is het definitief aanwijzen van een molenaarswoning een publieks- en privaatrechtelijke zaak, waar het MER in geen geval op vooruit mag lopen.*" aldus de QuickScan van Witteveen+Bos van april 2023. Dat gebeurt echter in deze planMER wel.

Blz. 90:

"voor varianten met turbinetype 1 (3,6 MW) is uitgegaan van een gemiddelde energieopbrengst van 12.000 MWh/jaar per windturbine1; voor varianten met turbinetype 2 (7,2 MW) is uitgegaan van een gemiddelde energieopbrengst van 24.000 MWh/jaar per windturbine 1"

Dat is in de duurzame polder onhaalbaar hoog, zoals hiervoor al is aangegeven.

"In specifieke gevallen kan een woning aangewezen worden als 'woning in de sfeer van de inrichting' of 'molenaarswoning'."

Het doel en de specifieke gevallen worden niet behandeld. Daardoor is het onduidelijk in welke mate de aangewezen woningen en de planning realistisch is en voldoet aan het lokale beleid en regelgeving.

"Mogelijk ontstaat in de toekomst de wens (vanuit de windparkontwikkelaar én bewoner) om een woning aan te wijzen als molenaarswoning. Een woning wordt dan juridisch gezien onderdeel van het windpark."

Het college geeft niet aan wat dat betekent in termen van aansprakelijkheid bijvoorbeeld bij calamiteiten en faillissement.

"Tot deze woningen is een afstand van een ½ rotordiameter aangehouden. Dit is een minimale afstand, om te voorkomen dat de rotorbladen van de windturbine over de woning draaien."

Dit is nog afkomstig uit het windmolentijdperk. Voor dit soort enorme windturbines is een combinatie met het IWT-boerenbedrijf veel te gevaarlijk. De brandweer is hierover ook kennelijk niet geraadpleegd

"Voor woningen in de bebouwde kom is de contour horend bij 47 dB Lden (met mitigatie) van toepassing"

Dit is onjuist voor de gemeente Oss, de grens aldaar is 42 dB Lden. Dat betekent dat alle varianten zijn berekend met foutieve geluidsbelasting en de voorkeursvariant ook. Daarmee voldoet de planMER niet aan de lokale normen.

"Voor de varianten Landschap en Natuur zijn daarnaast sub varianten ontwikkeld die uitgaan van plaatsingszones zonder molenaarswoningen (paragraaf 6.7). Hiermee worden de verschillen tussen varianten mét en zonder molenaarswoningen inzichtelijk gemaakt"

Hier worden alle betrokken woningen aangemerkt als molenaarswoningen. Dat is de omgekeerde wereld. Dat is niet alleen irreëel, maar ook gevaarlijk, geen lokaal beleid en geen raadsbesluit.

"In deze fase wordt uitgegaan van een algemene opwek per turbinetype om de energieopbrengsten van de varianten op hoofdlijnen in beeld te brengen. In een vervolgfase dient dit specifiek berekend te worden. De bevindingen per variant over de energieopbrengsten zijn gebaseerd op deze algemene uitgangspunten die in de tweede helft van 2023 beschikbaar waren. Gewijzigde inzichten of informatie van na deze datum zijn niet in dit hoofdstuk verwerkt."

Het niet meenemen van de inzichten die al een jaar voorhanden waren, is onbegrijpelijk. Dat wordt ook niet gemotiveerd. Daarmee worden veel te hoge verwachtingen gewekt en is het halen van de doelen die de planMER zichzelf stelt, uiterst waarschijnlijk geworden. Door dit niet mee te nemen in de opzet van de planMER laat men waarschijnlijk belangrijke informatie buiten beschouwing, zoals de gegarandeerde opbrengt van de IWT's en de benodigde aantallen, dat vormt ook grondslag voor de ruimteberekeningen.

Blz. 91:

"De ontwikkeling van Oss-West wordt hierin niet meegenomen als bebouwde kom, omdat dit nog geen vastgesteld plan was ten tijde van het raadsbesluit."

Dat betekent niet dat die inwoners anders worden behandeld, althans er is geen raadsbesluit genomen dat de vermelde situatie bevestigd. Daarom is de informatie niet juist. Dat gaat bijvoorbeeld ook op voor de beoogde Tiny houses complex.

"de contour van 47 dB (met 3 dB mitigatie) geldt als harde belemmering voor woningen in de polder: · voor turbinetype 1 is dit een afstand van 220 m; · voor turbinetype 2 is dit een afstand van 315 m."

Dit is voor de gemeente Oss onjuist, dat behoort maximaal 42 dB Lden te zijn. De afstanden komen dan ook niet overeen en zullen aanzienlijk groter worden.

"Energieopbrengsten variant Basis"

Dit vormt een dubbelfout: de foutieve normeringen voor geluid en toepassing van de afstandsnorm van Oss in het gebied van Den Bosch decimeren de maximale aantallen aanzienlijk. De veel te hoog ingeschaalde opbrengsten brengen een onwerkelijke, niet realiseerbare situatie met zich mee, die niet thuishoort in een adequate planMER.

Blz. 93:

"De variant Geluid onderzoekt plaatsingszones die rekening houden met een strengere geluidsnorm. Dit omdat nog onduidelijk is welke geluidsnormen in de toekomst van toepassing zijn"

Dat is onjuist, het bevoegd gezag bepaalt de geluidsnorm en heeft dat ook gedaan. Die geluidsnorm is maximaal 42 dB Lden en niet 45 dB Lden. Dat is ook ruim twee keer zoveel geluid op de gevel van woningen. Een fout uitgangspunt levert foute conclusies. Derhalve is ook deze variant niet acceptabel.

"De afstand van 1 km van de bebouwde kom in de gemeente 's-Hertogenbosch blijft behouden. Deze afstand wordt in deze variant ook voor de gemeente Oss aangehouden"

Oss heeft die afstand op 2.000 meter bepaald. Deze variant voldoet daar niet aan.

Blz. 95:

"rond woningen binnen de plaatsingszones wordt een ½ rotordiameter afstand aangehouden: · voor turbinetype 1 is dit een afstand van 58,4 m; · voor turbinetype 2 is dit een afstand van 86 m."

Dit is dusdanig onacceptabel dat deze variant verder niet in beschouwing is genomen.

Blz. 98:

"rond woningen buiten de bebouwde kom en bebouwingsclusters wordt een ½ rotordiameter afstand aangehouden, uitgaande van molenaarswoningen: · voor turbinetype 1 is dit een afstand van 58,4 m; · voor turbinetype 2 is dit een afstand van 86 m."

Deze principes zijn dusdanig onacceptabel dat deze variant niet verder is bestudeerd.

Blz. 100:

"voor de plaatsingszones in de variant Restruimte zijn de volgende ontwerpprincipes gehanteerd: - de belemmeringen zoals benoemd in paragraaf 6.1 gelden als basis voor het zoekgebied: · voor turbinetype 1 is dit een afstand van 58,4 m; · - voor turbinetype 2 is dit een afstand van 86 m;"

Deze principes zijn dusdanig onacceptabel dat deze variant niet verder is bestudeerd.

De overige varianten kennen soortgelijke afwijkingen van de normen (veelal geluidsnorm) dat ze niet in beschouwing zijn genomen.

Blz. 107:

"EFFECTENANALYSE- EN BEOORDELING (MAATGEVENDE THEMA'S)"

Gezien de enorme bezwaren tegen de methodiek maatgevend en niet maatgevend, evenals de ontbrekende instemming van het bevoegd gezag daarin, heeft de beoordeling van deze methode geen zin, zolang daar geen besluit over is genomen door het bevoegd gezag.

Blz. 155:

"Vormen windturbines een risico voor externe veiligheid, beneden de normen?"

Beneden de norm betekent dat alleen die factoren in beschouwing worden genomen waar normen aan te verbinden zijn. Hier gaat men dus voorbij aan calamiteiten die kunnen optreden en de belangrijkste reden zijn voord de ongevallen met IWT's en extreem hoge kosten met zich meebrengen die geadresseerd moeten worden.

Blz. 157:

"het effect van de afbladdering van windturbinebladen op mijn gezondheid?"

Door alleen de directe resultaten in de lucht te laten zien en dan nog alleen vanuit specifieke waarden is er geen langdurig effect beschreven over de levensduur van de windturbine (40 jaar volgens de fabrikant). Evenmin neemt men de besmetting van grond en water in beschouwing. De fijnstof daalt immers ergens neer. Tenslotte wordt niet behandeld waar die fijnstof uit bestaat. Door dat niet te doen worden gifstoffen over het hoofd gezien en daarmee ook de aard en ernst van de besmetting. Hierdoor wordt bewust een te klein deel van het enorme en potentieel desastreuze effect beschouwd voor de leefomgeving.

Blz. 158:

"Effecten op geluidbelasting op geluidgevoelige gebouwen"

De planMER besteedt nauwelijks tot geen aandacht of onderzoek naar laagfrequent geluid. Terwijl dit nu juist de boosdoener is van veel medische klachten, waaronder slapeloosheid en verlies van concentratie, naast aandoeningen in het hart- en vaatstelsel. Door dat niet (voldoende) te doen is er geen informatie over de oorzaak en gevolgen van dat laagfrequent geluid, maar ook niet over de methoden en technieken om dat te voorkomen en/of verminderen en is de beoordeling van de noodzaak onmogelijk.

"Om omwonenden te beschermen tegen geluidhinder, stelt de Rijksoverheid geluidsnormen vast."

De genoemde discussie met het RIVM over de juistheid van de (oude) normen wijst uit dat ook wanneer wordt voldaan aan de wettelijke normen omwonenden niet worden beschermd tegen en gevrijwaard zijn van geluidhinder. De tot op de dag van vandaag gebezigde modellen blijken onjuist en ondeugdelijk.

In dit geval heeft het bevoegd gezag zelf strengere normen vastgesteld. Dat blijft onvermeld en de planMER redeneert verder met waarden die er feitelijk niet toe doen.

Blz. 160:

"De geluidonderzoeken in dit planMER laten de geluidcontouren zien zonder toepassing van mitigatie. Dit is methodisch in lijn met de mer-methodiek, namelijk dat niet wordt voorgesorteerd op mitigatie, maar worst-case beoordeeld wordt."

De planMER dient wezenlijke acties, bijvoorbeeld in calculaties, planning, oordelen en adviezen met mitigatie te verzorgen. Door dat niet te doen begeeft de planMER zich buiten de randvoorwaarden van de RES, dat nota bene haar bestaansgarantie vormt.

Blz. 161:

"Ondergrond"

De planMER voorziet niet in onderzoek naar de bodemgesteldheid. Dat terwijl bijvoorbeeld infrageluid de bodem zwaar en ver belast. Daarbij kan het, afhankelijk van de intentie van het geluid, om tientallen kilometers gaan, Daarnaast vormt de buikfunctie (golven die vanuit de 26 windturbines elkaar versterken) een grote kans op het ontstaan van ernstige overlast, maar ook schade aan funderingen en kunstwerken. Daarmee ontstaan grote veiligheidsvraagstukken en mogelijk tevens grote schadeclaims.

Blz. 162:

"45 dB Lden: 690 m"

De planMER geeft geen berekeningsverantwoording voor dat getal. Het lijkt uitzonderlijk klein en ongeveer de helft van de eigen berekening. Daarnaast geeft het geen inzicht in de situatie van de gemeente Oss, namelijk sowieso 42 Db Lden maximaal.

Blz. 163:

"wordt in dit planMER een waardeoordeel toegekend aan de geluidbelasting." en "Dit planMER beoordeelt geluidbelasting van meer dan 45 dB Lden als sterk negatief (--). Geluidsbelasting tussen de 40 dB Lden en 45 dB Lden wordt als negatief (-) beoordeeld."

De verschillende waarden komen niet overeen met veel wetenschappelijke literatuur.

"De contouren van de verschillende geluidsniveaus (40, 42, 45 en 47 dB Lden) zijn rondom de plaatsingszones van de varianten geprojecteerd."

De planMER geeft geen inzage over de berekening/totstandkoming van de contouren. Daardoor is de juistheid van de contouren ook niet te controleren. Uit de vele publicaties lijkt het zo te zijn dat de contouren (veel) te gunstig worden weergegeven.

Blz. 164: "Bij de overige varianten liggen meerdere woningen binnen de 45 dB Lden-geluidcontour rondom de plaatsingszones."

In de redenatie ontbreekt de variant die door de gemeente Oss sowieso is bepaald als maximale waarde, namelijk 42 dB Lden maximaal. Dat betekent tegelijkertijd dat geen van de varianten voldoet aan die waarde.

"Deze aantallen zijn cumulatief. Zo omvatten bijvoorbeeld de aantallen van meer dan 42 dB Lden ook het aantal geluidgehinderden binnen de 45 dB- en 47 dB Lden-contour."

Dit betekent dat een geen overzicht is van de waarde van de gemeente Oss (Lager dan 42 dB Lden). Daarmee zijn de tabellen van de tegenovergestelde invalshoek opgesteld. Dat geeft een verkeerd beeld. Daardoor zijn de belangrijkste waarden niet eens te toetsen en is er dus ook geen oordeel over te geven. De weergave van de varianten en kaarten zijn daardoor ook niet bruikbaar.

Blz. 169:

"Voor deze varianten geldt dat geen woningen of overige geluidgevoelige gebouwen binnen de 45 dB Lden-geluidcontouren rondom de plaatsingszones liggen."

Dat laat zien dat de effectbeoordeling niet ingaat op de waarde die in Oss wordt gehanteerd, namelijk 42 dB Lden maximaal. Daarmee is de effectbeoordeling niet bruikbaar.

"er zijn geen aanwijzingen dat laagfrequent geluid en infrasoon geluid andere effecten hebben op omwonenden dan gewoon geluid."

Hier speelt de opzet van de planMER (expert judgement) een cruciale maar verkeerde rol. Daarmee is de stelling volstrekt onjuist. Vele publicaties en zelfs wetenschappelijke verhandelingen duiden immers expliciet op gevaren van laagfrequent en infrasoon geluid. Het medische vakgebied is zelfs van oordeel dat het ontbreken van waarden en normen leidt tot gezondheidsschade. Verschillende rapportages van of over omwonenden van windparken bevestigen dat onomstotelijk. Van een ingevuld beleid dat is gebaseerd op het voorzorgsbeginsel blijkt in dit geval evenmin.

Blz.170:

"Nederland kent geen wettelijke eisen voor de beoordeling van laagfrequent geluid. Wel zijn er richtlijnen zoals de 'NSG Richtlijn laagfrequent geluid' en de zogenaamde Vercammen-curve:"

Ook hier wordt geheel voorbijgegaan aan de vele publicaties en wetenschappelijke rapporteringen omtrent laagfrequent en infrasoon geluid en het ontbreken van op het voorzorgsbeginsel gebaseerd beleid.

Daarnaast vormt de Vercammen curve een antwoord op de vraag of het potentieel hoorbaar is. Dat is het minst belangrijke effect, maar wel het gemakkelijkste weer te geven en met de minst ernstige gevolgen.

"Het risico op laagfrequent geluid is lastig te voorspellen en hangt van meerdere (lokale) factoren samen. De positie van de woning ten opzichte van de turbine(s) is bijvoorbeeld in deze fase nog onbekend. Daarnaast spelen ook de gevelwering en de gesteldheid van de woning een belangrijke rol. Ook het ontstaan van staande golven in een woning is een aandachtspunt."

Er wordt verzuimd aan te geven dat de bodemgesteldheid een belangrijke rol speel, evenals de draagwijdte (afhankelijk van de sterkte, met dit formaat IWT is dat hoog) die tientallen kilometers bedraagt. Die effecten en gevolgen blijven ten onrechte onbesproken.

Blz. 171:

"Er zijn geen normen beschikbaar voor laagfrequent geluid, waardoor geen onvergunbare situatie aangewezen wordt door een overschrijding van de normen voor geluidbelasting."

Waar normen ontbreken, terwijl wetenschappelijk er alle aanleiding is voor verder onderzoek naar de herhaald in de praktijk gebleken klachten, waarover ook intussen het nodige wordt gepubliceerd laat het ontbreken van beleid dat gebaseerd is op het voorzorgsbeginsel zich voelen. Dat is wel een dwingende eis uit de SMB-richtlijn. Die toepassing ontbreekt ten onrechte.

Blz. 174:

"Methode Miedema"

Juist deze methode staat in toenemende mate onder (juridische) druk wegens de weinig navolgbare rekenmethodiek en de schijnzekerheid. Het is dan ook de vraag waarom, en uitsluitend, deze methode is gekozen.

Blz. 180:

"In deze tabel is aanvullend per geluidcontour (40 dB, 42 dB, 45 dB en 47 dB [in Lden]) weergegeven hoeveel geluidgehinderden er per variant en turbinetype zijn."

Door alle tekortkomingen die hierboven zijn genoemd, is de weergave niet representatief als conclusie of waardeoordeel.

"Onderstaande tabel 7.52 bevat een samenvatting van de effectbeoordelingen van alle thema's en aspecten."

Door de eerdergenoemde tekortkomingen vormt de beoordelingsschaal een veel te bepekte beschouwing van onderwerpen die invloed uit kunnen oefenen op het milieu en/of de gezondheid. Daarnaast is er op menig gedocumenteerd onderwerp te veel af te dingen. Met een dergelijk te beperkt inzicht en de regelmatig onjuiste of onvolledige beoordelingen van de wel beschouwde onderwerpen, is geen (totaal)oordeel mogelijk.

Blz. 184:

"Dit deel beschouwt de effecten van niet-maatgevende thema's voor de ontwikkeling van windturbines. Het hoofdstuk sluit af met de aandachtspunten van de niet-maatgevende aspecten voor de volgende fase van het voorgenomen project."

Gezien de onmogelijke situatie om de varianten te beoordelen als weergegeven bij de maatgevende thema's is dat voor de behandeling van niet-maatgevende thema's identiek. Daarbij is ook het verschil tussen maatgevend en niet-maatgevend te arbitrair voor de interpretatie en publicatie, terwijl de conclusie zich onterecht aanbieden als '*aandachtspunten*'. Daarmee niets meer dan de verschuiving naar de projectMER inluidend.

Blz. 206:

"ONTWERPBESLUIT WINDTURBINES LEEFOMGEVING"

Het ontwerpbesluit is geen wettelijke verplichting en overstijgt niet de bepalingen die het bevoegd gezag (beide gemeenteraden), heeft gesteld aan de uitvoering van de Duurzame Polder. Daarom is dit een situatie die zich mogelijk in de toekomst zou kunnen afspelen, maar nu niet.

"Om het procedurele gebrek te herstellen, heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat alsnog een planMER laten uitvoeren. Het Ontwerpbesluit is gebaseerd op dat planMER."

Onvermeld blijft dat dit door Arcadis is gebeurd en dat de oorspronkelijke situatie weer als maatstaf is genomen, evenals een daarop afgestemde MER. Arcadis heeft grote belangen in de windindustrie en voldoet daardoor niet aan het criterium onpartijdigheid. Dat blijkt ook uit de opzet en inhoud van de MER. De gezondheid is immers buiten beeld gelaten, terwijl het ook juist daarover zou moeten gaan.

Daarnaast houdt de MER geen rekening met het Unierecht, terwijl dit een wettelijke verplichting is die zelfs voorkomt uit het EU-verdrag. De toetssteen, weergegeven in de SMB-richtlijn, is terzijde geschoven in de MER.

"Het Ontwerpbesluit bevat een aantal wijzigingen ten opzichte van de normen uit het Besluit kwaliteit leefomgeving en Besluit activiteiten leefomgeving. Dit hoofdstuk vat de belangrijkste wijzigingen die relevant zijn voor de Duurzame Polder samen. Ook beschrijft het hoofdstuk wat de impact is van deze wijzigingen op dit planMER."

De behandeling van de concept nieuwe windturbinevoorschriften is voor onbepaalde tijd verdaagd. Voorhang heeft in de Kamers heeft evenmin plaatsgevonden. De bepalingen zelf zijn gebrekkig en ten minste voor een belangrijk deel ondeugdelijk. Van de gelding daarvan kan niet worden uitgegaan. Er zijn op dit moment geen windturbinevoorschriften en het maken van eigen normen is in het licht van de ontwijking van de SMB niet toegestaan.

Blz. 209:

"In tabel 9.1 zijn de afstanden in meters behorend bij deze afstandsnorm opgenomen. Ter vergelijking is ook de afstand in meters van de 45 dB Lden contour opgenomen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de wijze van meten niet nader is toegelicht. Voor deze analyse is daarom gemeten vanaf de voet van de windturbine tot aan de gevel van de windturbinegevoelige gebouwen."

De norm vanuit de gemeente Oss is niet opgenomen in de vergelijkingstabel.

"Onderstaande afbeelding 9.2 geeft weer welke ruimte overblijft in het plangebied bij toepassing van een afstand van 2x de tiphoogte tot windturbinegevoelige gebouwen."

Het college verzuimt aan te geven wat de consequenties zijn bij toepassing van het besluit. Dat terwijl het besluit waarschijnlijk gedurende het proces al in werking treedt.

"Voor Duurzame Polder betekent dit dat de datum van vaststelling van het ruimtelijk plan dat het project mogelijk maakt van belang is. Als dit voor 1 juli 2025 is, dan moet gebruik gemaakt worden van de overbruggingsregeling en moeten lokale normen gesteld worden. Als dit na 1 juli 2025 is, dan moet het ruimtelijk plan voldoen aan de nieuwe normen uit het Ontwerpbesluit."

Dat is niet correct. Het moment van het vaststellen van een omgevingsplan is bepalend. Door dit anders te omschrijven, wordt een parallel getrokken naar de gefragmenteerde en discutabel opzet rond dat omgevingsplan in de veronderstelling dat dit wordt beschouwd als de beoogde datum.

Daarnaast is de vaststelling van een omgevingsbesluit een procedurele kwestie waarin participatie, verkrijgen van zienswijzen en de interpretatie daarvan, een belangrijke rol spelen. Die procedure kent ook bezwaar en beroepsmogelijkheden buiten de crisis en herstelwet. Het is daardoor vrijwel uitgesloten dat een nieuw omgevingsplan tijdig gereed zal zijn voor de gemeente Oss.

De overbruggingsregeling is niet planMER getoetst en kan niet worden gebruikt.

Blz. 212:

Hoofdstuk 10 "Mitigerende maatregelen zijn de opties die een initiatiefnemer heeft om (negatieve) effecten tijdens de aanleg- of gebruiksfase te beperken of te voorkomen."

De planMER geeft in haar beschouwing geen enkele informatie hoe de bijzonder complexe mitigatie inhoud kan worden gegeven in de geluidbeheersing. Eerder is hier al aangegeven welke dilemma's dat met zich meebrengt. Van de complexe berekening va de berekende belasting achteraf, naar de onpartijdige deskundige beoordeling, via onpartijdig en vastgestelde bevoegdheden tot mitigatie, naar de onpartijdige en deskundige verwachting in de toekomst om de mitigatie te realiseren, als dat überhaupt al mogelijk is.

"Het gaat bijvoorbeeld om het werken met elektrisch materieel om stikstofdepositie te voorkomen of het toepassen van een stilstand voorziening tijdens de schemering om aanvaringsslachtoffers door windturbines onder vleermuizen te beperken."

Door de planMER ten onrechte in te richten op 47 dB Lden met mitigerende maatregelen maakt het college de planMER afhankelijk van de (structurele) toepassing van die maatregelen, terwijl de garanties voor de toepassing daarvan feitelijk onmogelijk zijn, evenals de handhaving. Dat is door de inspectie van VROM al vastgesteld maar pas jaren later aan het licht gekomen. Door dat hier niet te vermelden wordt de bestuurder/lezer daar niet op gewezen en ontstaat een gemis dat ook niet wordt hersteld in de vervolgtekst.

En bovendien is het zo dat als een windturbine alleen door mitigatie vergund kan worden deze aantoonbaar niet aan de vergunningvereisten voldoet. De aanvraag moet dan worden afgewezen. Mitigatie speelt geen rol in de aanvraagfase, maar pas in de exploitatiefase.

"10.1 Te vermijden aspecten"

De planMER geeft geen inhoud aan de onpartijdige en ook bevoegde borging van de mitigatie, terwijl dit het belangrijkste onderdeel van de maatregelen is. Daarnaast wordt geen inzicht gegeven in de methoden en technieken om vast te stellen dat mitigatie noodzakelijk is. Volgens de Inspectie van het voormalige Ministerie van VROM is dat ook niet mogelijk. Dat geldt ook voor de handhaving en sanctionering. Het is waarschijnlijk een papieren genoegdoening die in de praktijk niet kan functioneren.

Blz. 216:

"10.4 Mitigerende maatregelen veiligheid"

Hier wordt een uiterst belangrijk onderwerp niet besproken. Dat onderwerp is calamiteiten. Onder calamiteiten wordt verstaan dat een of meerdere windturbines ernstig worden beschadigd of worden vernietigd. De situatie die dan ontstaat zal een enorm verspreidingsgebied van depositie met zich meebrengen dat de provinciegrens zal overstijgen. Dat zal een grote mate van besmetting en afvaldeeltjes met zich meebrengen waarvan de opruimactie extreem kostbaar zal zijn, om verontreiniging van de bodem, oppervlaktewater en alle mogelijke opstallen, voer- en vaartuigen, vee en gewassen, natuur en recreatie in de oorspronkelijke staat terug te brengen.

Dat stelt meteen de behoefte van een waarborgfonds om die situatie het hoofd te kunnen bieden. De planMER gaat daar niet op in. Dat betekent dat indien een dergelijke situatie zich voordoet zonder waarborgfonds, een faillissement waarschijnlijk is en de kosten worden afgewenteld naar de gemeenschap.

"Afstemming met Defensie is nodig om te bepalen wat de mogelijkheden zijn."

Daar is een planMER nota bene op ingericht en dit onderzoek lijkt toch een van de meest simpele. Dit kan namelijk ook tot onmogelijkheden in de beoordeling van de varianten leiden. Dan ontstaat een bijkans utopische situatie.

"de gevolgen voor het eventueel verplaatsen van vliegbewegingen door Defensie ten behoeve van windturbines, zoals verplaatsing van geluidhinder, zijn niet onderzocht in dit planMER, maar kunnen wel een gevolg zijn van de mitigerende maatregel"

Opnieuw geen simpel onderzoek, dit planMER blinkt daar inmiddels in uit. Welke mitigerende maatregel de verplaatsing van de vliegbewegingen van Defensie kan veroorzaken blijft ook onduidelijk. Uiteindelijk bepaalt Defensie dat zelf, vandaar dat het oefengebied heet.

"voor de plaatsing van windturbines nabij risicobronnen en risico-ontvangers moet rekening worden gehouden met wettelijke afstandseisen."

Welke de risicobronnen en -ontvangers zijn blijft onduidelijk. Er ontbreekt een overzicht. Er wordt volstaan met enkele indicaties.

"Een risicoberekening moet aantonen dat de toename van het veiligheidsrisico acceptabel is. Hiermee kunnen negatieve effecten wegens overschrijding van een adviesafstand gemitigeerd worden tot neutrale effecten."

De risicoberekening blijft in de planMER achterwege, hoe de neutralisatie van de effecten tot stand komt, wordt ook niet duidelijk.

"De geluid- en slagschaduweffecten van een windturbine zijn als volgt te mitigeren: - met het toepassen van een geluid reducerende modus (een stillere windturbine) en/of toepassing van een nachtmodus kan geluidhinder verminderd worden."

Hier dient zich een dilemma aan dat zorgvuldig onbesproken blijft. Aangezien de norm een jaarnorm is kan de geluidsreductie pas na een jaar worden voorzien, maar dan alleen maar achteraf en op een zeer gecompliceerde manier die ook nog eens discutabel zal zijn. Het geeft ook nog eens geeft geen garantie voor het jaar dat nog gaat komen. Op die manier is geen enkele zekerheid te geven over nut en noodzaak. Daar komt bij dat de eigenaren niet erg meewerkend zullen zijn, aangezien de mitigatie ten koste gaat van de productie en daarmee de winst. Dat betekent dat er een separate en onpartijdige instantie ingeschakeld zal moeten worden, om dit evenwichtig en met bevoegdheid tot het instellen van mitigatie uit te voeren. De vraag is hoe een dergelijke maatregel in de praktijk kan en zal worden uitgevoerd. Dat gaat niet gebeuren en het blijft een louter theoretisch verhaal dat elke realiteitszin mist. De Inspectie van (voormalig) VROM oordeelt dat ook.

Het betekent in de praktijk dat de omwonenden tot 50 dB Lden moeten accepteren hetgeen betekent dat de 10-voudige hoeveelheid lawaai op hun gevel wordt geaccepteerd door mister planMER en de colleges. Dit vindt plaats terwijl het college in Oss maximaal 42 Db Lden accepteert, dat is ongeveer 10 keer minder dan 50 dB Lden. Door dat niet te behandelen blijft dit een papieren exercitie en wordt de praktijk met 3 dB Lden verhoogd

"In tabel 10.4 is inzichtelijk gemaakt wat de effecten zijn bij het toepassen van 3 dB mitigatie voor de verschillende geluidnormen op het aantal geluidgevoelige gebouwen en overige objecten."

Er wordt in de tabel geen resterende aantal genoemd (of totalen). Daarmee is de tabel voor meerdere uitleg vatbaar en ongeschikt als vergelijkingsmateriaal, terwijl het eenvoudig zou zijn om wel weer te geven. Daar komt bij dat de tabel een extra kolom had behoren te bevatten, met aldaar de 39 dB Lden norm, die zou immers overeenkomen met de norm van de gemeente Oss (42 dB -/- 3 dB mitigatie = 39 dB Lden).

Blz. 218:

"BEVINDINGEN VOOR VERDERE BESLUITVORMING"

De bevindingen vormen een directe relatie met de varianten en de daarin opgenomen foutieve normen. Het heeft daarom geen zin om dit hoofdstuk te beschouwen aangezien dit een gevolg is van diezelfde foutieve normen. Dat is dus ook niet gebeurd.

Blz. 240:

"BESCHOUWING KANSEN EN AANDACHTSPUNTEN RUIMTELIJKE PRINCIPES"

De beschouwing vormt een directe relatie met de varianten en de daarin opgenomen foutieve normen. Het heeft daarom geen zin om dit hoofdstuk te beschouwen aangezien dit een directe relatie vormt met de foute varianten.

Beschouwingen die daarop zijn gebaseerd zijn dus ook fout zolang er geen varianten worden gepresenteerd die aan de normen voldoen. Dat is dus ook niet gebeurd.

Blz. 254: "Dit VKA is door de gemeenten opgesteld." En "De keuze voor het VKA is opgenomen in het programma"

Het college vermeldt niet welke raadsbesluiten of collegebesluiten en de behandeling daarvan in de gemeenteraden tot deze besluiten heeft geleid. Dat kan ook niet want de VKA is in de gemeente Oss nog niet besloten of vastgesteld door de gemeenteraad.

"Om tot een voorkeursalternatief (VKA) te komen is door de gemeenten een intensief participatieproces georganiseerd."

Dit is onjuist. Zoals ook eerder en uitgebreide aangegeven, is hier geen sprake geweest van een participatietraject, maar hoogstens van een eenzijdig informatietraject.

Daarnaast wordt geen inhoud gegeven aan het beoogde en vastgestelde proces, zoals bijvoorbeeld weergegeven in het variantenrapport H+N+S van aug 2023: ""*De inbreng van belanghebbenden wordt gebruikt om zo zorgvuldig mogelijk afwegingen te maken en tot een voorstel voor één voorkeursalternatief te komen. Het voorstel voor de afweging en het concept voorkeursalternatief worden gemaakt door de gemeente 's-Hertogenbosch en gemeente Oss, hierbij ondersteund door de betrokken bureaus. Dit voorstel wordt tijdens de totstandkoming besproken met de belangenvertegenwoordigers en voorgelegd aan bestuurders en politiek van de beide gemeentes. Hierbij komt ook aan bod in hoeverre aan de vanuit de politiek meegegeven kaders voldaan wordt en of er aanpassing nodig is*"

"Met al deze inbreng is door de gemeenten gekomen tot voorliggend VKA."

Dat is onjuist voor wat betreft de gemeente Oss. Er is solitair een VKA door het college bepaalt. Dat heeft plaatsgevonden buiten het proces en ook geen separate consultatie of behandeling gekregen, zoals in de andere varianten van het proces. De gemeenteraad is buiten de besluitvorming gehouden en alleen op hoofdlijnen geïnformeerd. Een behandeling van de VKA is weliswaar toegezegd aan de gemeenteraad, maar de uitgifte van planMER en Ontwerp Programma heeft eerder plaatsgevonden. Hierdoor is er geen sprake van democratisch gecontroleerde en bevestigde besluitvorming in planMER en Ontwerp Programma.

"Deze paragraaf beschrijft eerst de bestuurlijke uitgangspunten van de gemeenten en de provincie. Vervolgens worden de afwegingen die door de gemeenten zijn gemaakt om te komen tot het VKA uit het planMER en de overige onderzoeksrapporten die relevant zijn bevonden voor de afweging beknopt toegelicht. In het programma Duurzame Polder zal door de gemeenten een volledige motivering van de keuze voor het VKA worden opgenomen."

Hier worden vier stappen ineen genomen. De vragen die successievelijk beantwoord behoren te worden in de planMER is de aanleiding, de afweging, het besluit en de waarom vraag van dat besluit. Dat ontbreekt.

De volledige motivering van de keuze is niet opgenomen in het Ontwerp Programma, dat betekent dat in het Ontwerp Programma een essentiële schakel niet is opgenomen.

Blz. 255:

"Bestuurlijke uitgangspunten"

Hier ontbreekt het wettelijk kader inclusief het Unierecht als onderdeel. Ook de zorg voor het milieu en de inwoners wordt niet genoemd als uitgangspunt. Eigenlijk wordt deze paragraaf alleen gebruikt om van ist naar soll te redeneren, een doelredenatie dus. Een soll die niet onder democratische controle is ontstaan en ook onjuist en/of onvolledig weergegeven.

"Voor de maximale toegestane geluidsbelasting op woningen sluiten de gemeenten daarom aan bij de landelijke wettelijke normen die naar verwachting in 2025 worden vastgesteld. In het geval er toch geen landelijke geluidsnormen worden vastgesteld, hanteren de gemeenten voor de woningen een streefwaarde van maximaal 45 dB Lden. Een geluidsbelasting van maximaal 47 dB Lden is alleen toegestaan op basis van lokale afwegingen."

Zoals eerder aangegeven is dit de situatie die in de planMER wordt nagestreefd door het college. Dit is echter niet de situatie die door een van beide gemeenteraden is besloten. In ieder geval in de gemeente Oss wordt de geluidsnorm gebonden aan het IWTT Windpark Elzenburg de Geer, daarin is 42 dB Lden de max.

"De energiedoelstellingen voor het VKA zijn als volgt: - Oss: in het Osse deel van de Duurzame polder wil de gemeente Oss 0,514 PJ aan duurzame energie per jaar opwekken"

Deze waarde is onjuist, zoals al eerder gesteld en betoogt voor herstel naar de restopgave van 2030 onder herziene voorwaarden van de gemeenteraden.

Blz. 256:

"Voor het programma Duurzame Polder zijn voor het gedeelte van het VKA-gebied in de gemeente Oss specifieke energieopbrengstberekeningen uitgevoerd om te onderzoeken of binnen het VKA-gebied de energiedoelstelling kan worden behaald."

Er wordt niet vermeld hoe de onderzoeken zijn uitgevoerd en welke conclusies op welke wijze zijn getrokken.

"Technische en milieukundige randvoorwaarden"

Hier ontbreekt de beoordeling van de gezondheidsgevaren en -risico's. Door dat niet te doen wordt een van de hoofdtaken van het bevoegd gezag genegeerd, althans niet behandeld.

"de hoogspanningsverbinding"

De planMER en de VKA daarin, gaat nog uit van een enkele hoogspanningsleiding, terwijl waarschijnlijk binnen de planperiode een tweede hoogspanningsleiding wordt geplaatst. Door hier geen rekening mee te houden wordt het beoogde gebied aanzienlijk vergroot ten opzichte van het in 2030 waarschijnlijk veel kleinere bruikbare gebied.

"De gemeenten zijn van mening dat het belang van de windturbines voor de energiedoelstellingen deze aantasting rechtvaardigt, op voorwaarde dat de wettelijke vereiste mitigatie en/of compensatie wordt uitgevoerd. Daarbij nemen de gemeenten in aanmerking dat er, indien nodig, mogelijkheden zijn voor een verplaatsing van de weidevogelgebieden en van het rust- en foerageergebied voor ganzen- en smienten zonder onaanvaardbare afbreuk te doen aan het primair agrarische karakter van het gebied. De provincie is in beginsel bereid medewerking te verlenen aan een dergelijke verplaatsing (mits voldoende onderbouwd door de gemeenten)"

Er wordt niet aangegeven waar die gemeentelijke mening uit blijkt. De gemeenten zijn inderdaad ervan overtuigd dat de duurzame polder kan leiden tot natuuraantasting, maar hebben hun oordeel laten afhangen van de planMER. Doordat het college dit niet voldoende heeft gedaan (de belasting van de natuur in de verschillende varianten geconcretiseerd) zijn de gemeentebesturen niet tot het weergegeven oordeel gekomen.

Met de mogelijkheden tot verplaatsing van de gebieden wordt niet alleen een discutabel onderwerp ingebracht, dat niet wordt ondersteund door de harde conclusies uit ditzelfde rapport, maar hier wordt ook een voorschot genomen op besluitvorming waartoe het college niet bevoegd is, terwijl het bevoegd gezag niet berust bij het gemeentebestuur.

Blz. 257:

"Om die reden concluderen de gemeenten dat het belang van realisatie van de windturbines in de Duurzame Polder zwaarder weegt dan het belang van handhaving van een gedeelte van het laagvlieggebied."

Zoals eerder gesteld valt die conclusie niet te trekken door de gemeenten, omdat ze niet bevoegd zijn op een van de onderdelen van die conclusie

"Voor het VKA-gebied zijn diverse voorbeeldopstellingen ontwikkeld. Eén daarvan wordt als uitgangspunt gebruikt voor de analyse van de effecten van het VKA in paragraaf 14.3."

Zoals eerder uitgebreider aangegeven: Een van die opstellingen is pas ontwikkeld na het daartoe ingerichte proces in de gemeente Oss Daarmee is die variant niet onder democratische controle tot stand gekomen. Het betreft hier de voorkeursvariant.

Blz. 258:

"Voor enkele aspecten zijn aanvullende onderzoeken en analyses uitgevoerd om de haalbaarheid van het gekozen VKA-gebied te onderzoeken. De resultaten van deze onderzoeken zijn in deze paragraaf verwerkt en bieden extra inzichten."

De aanvullende onderzoeken zijn niet inzichtelijk en dus niet te controleren.

Blz. 262:

"Hier kunnen lokaal aardkundige waarden aanwezig zijn die worden aangetast door de windturbines. Het VKA is op dit aspect negatief (-) beoordeeld. Met geotechnisch onderzoek kan in beeld worden gebracht hoe de ondergrond ter plaatse van het Peelrandbreukenstelsel is samengesteld en opgebouwd. Aan de hand hiervan kan bepaald worden of de aardkundige waarden daadwerkelijk aanwezig zijn."

De aardkundige waarden worden verder niet behandeld. De relatie met infrageluid (gevoelig en zeer ver dragend in de bedoelde aardlagen) wordt niet behandeld en ook de potentiële aantasting wordt niet verduidelijkt. Dit valt dus allemaal niet te interpreteren, niet te controleren en dus ook niet te beoordelen.

De planMER signaleert hier een noodzaak tot onderzoek maar geeft daar geen invulling aan, ondanks de ruim beschikbare tijd. Door dat niet te doen en de potentiële bedreigingen vanwege de aantasting niet weer te geven kan men zich geen enkele voorstelling maken en dus ook niet tot een beoordeling komen.

Dit is opnieuw een voorbeeld waarin de planMER faalt in het voldoen aan de doelstellingen.

Blz. 265: "Het grondwaterbeschermingsgebied is een 'schil' rondom het waterwingebied met als doel de kwaliteit van het grondwater binnen het waterwingebied te beschermen."

Hier blijft achterwege welke invloed de turbines kunnen uitoefenen op die doelstelling. Dat zijn nogal wat potentiële bedreigingen, waaronder de voortdurende besmetting van fijnstof en gifstof. Het gaat hier nota bene om de primaire zorg voor de gezondheid, de hoofdtaak van het gemeentebestuur, hier projectmatig in handen gelegd van twee wethouders.

Blz. 266:

"14.3.3 Natuur"

In tegenstelling tot de overige aspecten, is hier het bevoegd gezag (voornamelijk) Provinciale Staten. Het ontbreekt echter aan een beschouwing van de (on)mogelijkheden die PS voorziet.

Blz. 273:

"Deze zijn weergegeven op afbeelding 14.18. Waardenburg Ecology stelt dat realisatie binnen deze gebieden vanuit ecologisch perspectief onwenselijk is."

Dit lijkt een belangrijke aanwijzing voor nader onderzoek. Niet voor de planMER. De harde conclusie van een professionele speler wordt voor kennisgeving aangenomen en de planMER gaat door met haar eigen doel door de stelling zonder nader onderzoek of interpretatie te vertalen naar een leesteken in een tabel.

Blz. 274:

"Deze effecten kunnen optreden voor externe veiligheid, (defensie)laagvliegverkeer en voor waterkeringsveiligheid."

Hier wordt het hoofdstuk veiligheid beperkt tot twee aspecten van externe veiligheid. Daarmee ontstaan grote compleet lege beoordelingsgebieden, die op zichzelf al een gevaar betekenen voor de veiligheid, namelijk de onbehandelde aspecten in de planMER. De vraag ontstaat in hoeverre de professionele partner op dit gebied, de brandweer, is betrokken. Gezien de inhoud is die niet betrokken geweest, ook niet door de colleges.

Blz. 276:

"Het VKA biedt namelijk ruimte voor windturbines in het laagvlieggebied. Het gevolg is dat het overige gedeelte (buiten de VKA-begrenzing) van het laagvlieggebied intensiever gebruikt zal worden."

Het VKA beperkt de ruimte van het laagvlieggebied in plaats van dat te bieden.

"Het gevolg is" is een stelling die geen standhoudt. Dit gevolg kan bijvoorbeeld ook zijn dat de oefenwaarde zodanig vermindert, dat het onder de ondergrens van acceptatie voor Defensie wordt bereikt. Gezien de doelstellingen van Defensie voor de komende 25 jaar is die kans aanzienlijk. Vreemd genoeg geeft de planMER geen enkele indicatie over de gespreken die daarover met Defensie zijn gevoerd. De vraag ontstaat zelfs of die gesprekken wel hebben plaatsgevonden, nu er geen enkel resultaat is gehaald.

"Als gevolg van plaatsing van windturbines in het VKA-gebied, zullen de laagvliegbewegingen zich naar verwachting meer concentreren tussen de noordgrens van het VKA-gebied en de Maasdorpen in het noorden."

Hier wordt een soort oorzaak-gevolg redenatie gebaseerd op niets ander dan waarnemingen uit een zeer beperkte periode in het verleden, terwijl de plan MER ingaat op een situatie vanaf 2030. De tekst speelt derhalve en grotere rol dan een te beperkte waarneming uit het verleden toelaat. De vraag hoe dit zich verhoudt met de ambitieuze plannen van regering en Defensie voor de nabije toekomst wordt niet beantwoord. Dit terwijl de media er vol van staan.

"Een hogere concentratie van vliegbewegingen in dit deel van het laagvlieggebied kan leiden tot aanvullende milieueffecten. Defensie kan hier echter geen kwantitatieve informatie over aanleveren. In het planMER kan daarom geen effectanalyse en -beoordeling uitgevoerd worden. Deze paragraaf bevat dus slechts een kwalitatieve beschouwing over de te verwachten milieueffecten van de verplaatste vliegbewegingen."

De informatie van Defensie wordt niet inzichtelijk gemaakt. Daarnaast kan het college, uitgaande van haar eigen gegevens van vliegwaarnemingen, de berekening zelf uitvoeren. Waarom dat niet gebeurt wordt niet verklaard en dus ook niet de motivatie waarom over wordt gegaan naar een louter kwalitatieve beschrijving.

Blz. 277:

"Er is geen informatie over de frequentie, locatie en traject van de verplaatste vliegbewegingen"

Er is geen sprake van verplaatste vliegbewegingen, wel van de wens om tot verplaatsing van vliegbewegingen te komen. Dat is iets geheel anders.

Blz. 278:

"Er geldt wet- en regelgeving wat betreft geluidhinder waar Defensie zich aan moet houden. Onder andere in de 'Regeling minimum VFR1-vlieghoogten en VFR-vluchten buiten de daglichtperiode voor militaire vliegtuigen en helikopters' en 'Regeling beperking geluidhinder luchtvaart' zijn voorwaarden opgenomen waar Defensie aan moet voldoen."

Dat daarmee de kans dat Defensie de gebiedsbeperking accepteert veel kleiner wordt, wordt niet behandeld. Evenmin wordt dit gerelateerd aan de vele gesprekken die met Defensie zijn gevoerd maar inhoudsloos aan de behandeling in de planMER voorbijgaan.

"Deze paragraaf bevat een samenvatting van de effecten van het VKA op de aspecten die zijn onderzocht voor het thema gezonde leefomgeving. Aanvullend is in oktober 2024 een advies uitgebracht door het Team Gezondheid, Milieu en Veiligheid van de Brabantse GGD 'en op onder andere het VKA en het conceptprogramma. Dit advies is opgenomen als bijlage XX. Deze adviezen voor door de gemeenten betrokken bij het vervolgproces. In hoofdstuk 15 zijn de voorstellen voor het vervolg die zijn aangedragen opgenomen."

Waarom wordt dit behandeld bij het vervolgproces en niet in de planMER, die daar nota bene voor is opgericht en ingericht en dat tot doel heeft, wordt niet duidelijk in dit hoofdstuk. Er komen wel verschillende onderwerpen aan bod die haaks staan op de door de planMER gehanteerde uitgangspunten.

"Windturbines kunnen invloed hebben op de leefomgeving door onder andere de productie van geluid, het vormen van slagschaduw, verhoogd veiligheidsrisico of het knipperen van verlichting. Bewoners kunnen hier hinder van ondervinden. In paragraaf 7.5 van dit planMER is een kwalitatieve beschouwing op basis van literatuurstudie opgenomen. Het aspect gezondheid op zichzelf is niet kwantitatief beoordeeld."

De opsomming gaat voorbij aan de belangrijkste gezondheid bedreigende gevaren en risico's, zoals laagfrequent geluid en fijnstof- en gifstof emissie. Dat komt ook niet terug als onderzoek, zelfs niet als onderwerp.

Gezondheid is met literatuurstudie beschouwd, waaronder de inmiddels zeer omstreden en discutabele literatuur van het RIVM.

Blz. 279:

"het VKA-zoekgebied met mitigatie."

De mitigatie bedraagt maximaal 3 dB volgens de planMER. Helaas voorziet de planMER niet in de weergave van een geluidniveau van 39 dB. Dat is immers het resultaat van de in Oss geldende norm: 42 dB Lden -/- 3 dB = 39 dB.

"In deze zone zijn de geluidgevoelige woningen en overige objecten geïnventariseerd."

Daarmee wordt voorbijgegaan aan de gevolgen voor die woningen binnen het plangebied, terwijl zich daar juist de *'worst case'* voordoet, zoals op blz. 282 wordt weergegeven. De geluidsbelasting die daarbij als acceptabele maatstaf is genomen vormt het tienvoudige van de in de gemeente Oss geldende norm voor alle gebouwen. Voor kritische gebouwen, zoals bijvoorbeeld kinderdagverblijven, wordt zelfs geen uitzondering gemaakt. Ook is er niet weergegeven hoeveel procent van de woningen het betreft.

Blz. 285:

"In dit planMER is met behulp van de NSG-curve en Vercammen-curve een kritische afstand voor laagfrequent geluid berekend. Als de afstand tussen de woning en een windturbine groter is dan deze kritische afstand, is het risico op laagfrequent geluid aanvaardbaar klein. Op basis van de NSG-curve is dan geen hoorbaar laagfrequent geluid te verwachten."

Beide berekeningen zijn onvoldoende voor een goed en volledig overzicht.

Daarnaast zijn beide methoden te kritisch beoordeeld door geluidspecialisten om als oordeel of beoordeling te kunnen dienen, ook omdat de varianten vanwege bodemgesteldheid en/of waterpartijen niet voldoende worden gewogen, de intentie van het geluid niet is beoordeeld en gewogen en de buikvorming niet wordt voorzien. Daardoor is deze methode onvoldoende om voor een IWTT van 26 windturbines te kunnen dienen in de harde en natte kleigrond, dat het onacceptabel is om daar normen en/of conclusie uit te trekken.

Ook is het de vraag hoe planMER tot de veronderstelling dat het risico "*aanvaardbaar klein*" is zonder dat zelfs maar aannemelijk te maken. Dat vervolgens dit als norm wordt gehanteerd en daarmee wel zeer relevant, geeft het gebrek aan onderbouwing inhoud in de praktijk. Met alle gevaren en gevolgen van dien.

Blz. 289:

"14.3.6 Samenvatting effectbeoordeling en vergelijking varianten"

Deze tabel is het gevolg van een ontoelaatbare methode van uitvoering van de planMER, in het bovenstaande is dat al duidelijk gemaakt. De tabel kan daarom niet worden gebruikt.

Blz. 292:

"Plaatsing van windturbines in het VKA-gebied heeft ook invloed op niet-maatgevende aspecten. Hoofdstuk 8 bevat een beschouwing op hoofdlijnen van de effecten van windturbines op deze aspecten. Specifiek voor het VKA bevat deze paragraaf een nadere beschrijving van de aandachtspunten vanuit deze aspecten. In het planMER kan nog geen alomvattende analyse worden opgesteld van alle niet-maatgevende, omdat voor bepaalde aspecten specifieke windturbineposities en/of een uitgewerkt plan voor de ontwikkeling van een windpark nodig zijn om een zinvol inzicht te verkrijgen."

De MER is gericht op de rapportage, dat vergt een oordeelvorming (zoals het subhoofdstuk ook als titel draagt) en geen "*nadere beschrijving*". Daarnaast zijn de weergegeven niet-maatgevend aspecten nog aan zienswijzen onderhevig (en staan ze niet vast).

Het is niet verklaarbaar dat voor niet-maatgevende aspecten geen analyse kan worden uitgevoerd, terwijl voor de maatgevende aspecten dat wel kan, door van twee modellen en een gebied uit te gaan. De beschrijving die leidt '*geen alomvattende analyse*', zou kunnen opgaan voor het bouwen van de turbines, maar niet voor de operationele fase.

Blz. 294:

"Tijdens de gebruiksfase kunnen de bedrijven hinder ervaren in de vorm van slagschaduw en geluid. De verwachting is dat de effecten op de bedrijfsvoering van de bedrijven, inclusief de kinderdagopvang en dagbesteding, gedurende de gebruiksfase zeer beperkt zijn."

Hier komt weer een aap uit de mouw. De planMER gaat uit van een verwachting, zelfs voor geluidkritieke gebouwen. Daar komt bij dat dit in het geheel niet wordt onderbouwd, zelfs niet onderzocht.

Blz. 295:

"het radarhinderonderzoek is gebaseerd op het concept VKA. Het gekozen VKA wijkt af van het concept VKA, waardoor het radarhinderonderzoek slechts gezien kan worden als een indicatie van de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van het VKA in relatie tot radarhinder."

Een planMER heeft als doel om met actuele onderzoeken de onderwerpen te behandelen. De planMER voorziet echter niet in een update of bijstelling van het weergegeven onderzoek terwijl het als disclaimer wordt aangemerkt. Door dat niet te doen blijft een afbreukrisico zweven terwijl duidelijkheid noodzaak is.

"Radarhinderonderzoek concept VKA door TNO"

Het betreft hier uiteindelijk alleen verkeersleiding en gevechtsleiding van Defensie. Er zijn vele operationele civiele radarsystemen in gebruik vanaf land in de lucht en op het water, die ook belang hebben bij weinig radarhinder. Evenals de grond- en luchtoperaties in het VKA-gebied door Defensie. Door dat niet te behandelen ontstaat een onvolledig beeld van de radarverstoringen ten gevolge van de tientallen enorme windturbines. Het is immers onmogelijk dat de genoemde systemen daar geen hinder van zullen ondervinden. De vraag is dus wat de effecten zullen zijn, maar dat wordt niet onderzocht.

"Uit de resultaten blijkt dat met de voorbeeldopstelling de normen voor het verkeersleidingradarnetwerk niet worden overschreden"

De planMER geeft geen informatie over de voorbeeldopstelling maar concludeert wel dat bij een '*doorrekening*' de normen niet worden gehaald: "*Met de doorgerekende voorbeeldopstelling kan er echter wel een belemmering optreden door de schaduwwerking van windturbines, aangezien de normen van de nieuwe gevechtsleidingradar van Herwijnen worden overschreden.*"

"Er kunnen echter wel mitigerende maatregelen genomen worden, zoals het schuiven van windturbines met tientallen of mogelijk meer dan honderd meter in de opstelling of het verwijderen van één of meerdere windturbines uit het plan. In de vergunningsfase moet voor de concrete opstelling en per radarlocatie een nieuw radarhinderonderzoek worden uitgevoerd.

Ook kan ervoor worden gekozen om de definitieve keuze voor de radarlocatie (Herwijnen, Goudriaan, Meerkerk of Nieuwpoort) af te wachten."

Verschuiven met honderden meters of het verwijderen van windturbines (die er als staan?). Als dit al een reële optie zou zijn dan heeft elke optie zware consequenties. Die consequenties worden niet behandeld. Verder resteert kennelijk het afschuiven naar de projectMER of wachten tot Defensie heeft besloten.

Blz. 296:

"Conclusie Op basis van de resultaten van het verkennend radarhinderonderzoek is de verwachting dat het voorgenomen plan niet tot een onoverkomelijke belemmering voor de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van een windpark in de Duurzame Polder zal leiden"

Deze conclusie komt niet overeen met de inhoud van het hoofdstuk en verzorgt een ongefundeerd tegenovergestelde conclusie voor het oordeel.

"In het noordelijk deel van de polder wordt ingezet op agrarisch gebruik in combinatie met weidevogelbeheer en het deels verplaatsen van de begrenzing van het door de provincie aangewezen rust- en foerageergebied voor ganzen en smienten gebied."

De planMER signaleert hier terecht dat de provincie aan zet is, maar laat in het midden of de provincie dat ook accepteert en geeft evenmin aan of dit scenario (verplaatsen van gebieden) wel biologisch haalbaar is en/of vergaande consequenties heeft.

Blz. 297:

"In het VKA-gebied wordt de groenblauwe dooradering van het primair agrarisch landschap versterkt en de Hertogswetering en de Hoefgraaf worden ontwikkeld voor soorten die niet verstoringsgevoelig voor windturbines zijn."

Dit komt min of meer uit de lucht vallen. Mogelijk dat dit geheel juist is en komt voort uit eerdere behandeling, maar de planMER vermeld dat niet. Daarnaast wordt geen aandacht besteed aan de manier waarop deze zekerheden in de praktijk worden gerealiseerd in termen van initiatiefnemer, betrokken organisaties, vergunningen en kostendekking.

Blz. 298:

"en aandachtspunt bij de ontwikkeling en het versterken van de natuur is dat de aantrekkende werking ervan, ook tot gevolg kan hebben dat de windturbines zorgen voor meer slachtoffers onder diersoorten."

Hier blijft het onduidelijk hoeveel dat er totaal zullen gaan worden met een adequaat voorspellend onderzoek bijvoorbeeld. Daardoor kan ook niet worden ingeschat wat dat betekent voor de populaties en hun voortbestaan.

"nader onderzoek nodig is naar de exacte mogelijkheden voor het verplaatsen van de begrenzing van het rust- en foerageergebied voor ganzen en smienten."

Dat betekent dat de planMER opnieuw niet aan haar doel en taak voldoet en de projectMER belast met nog meer onderzoek buiten hun competenties en bevoegdheden.

"Daarnaast is het bij het ontwikkelen van windturbines in het uitbreidingsgebied van Oss (richting Lith) van belang dat de in afbeelding 14.37 ingetekende open verbinding ook openblijft, om zo barrièrewerking te voorkomen."

De vraag is wat met deze zin wordt beoogd? Bedoelt men de volgende fase, maar daar is deze planMER niet op ingericht, of voorziet men dat de huidige opstellingen dit nodig maken.

Blz. 300:

"Ten aanzien van de ontwikkeling van windturbines in relatie tot de maatregelen, bieden de windturbines kansen om het agrarisch gebruik van de polder te handhaven en te verduurzamen"

Hier is sprake van een duidelijke doelredenatie, omdat dit een eenzijdig oordeel is. Wel de voordelen, maar niet de nadelen uitlichten. De afweging van beide blijft achterwege en daarmee ook de vereiste duidelijkheid. waarheid.

"Recreatieve verbindingen concentreren zich aan de rand van de polder."

Dat is zo, maar de polder zelf is van belang voor bijvoorbeeld fiets, vis, spotter en wandelrecreatie. Die recreatie zal waarschijnlijk grootschalig afnemen. Daar wordt niets over vermeld, terwijl juist mede daarin de primaire aantasting van het gebied blijkt.

Blz. 302:

"Ook heeft het ontwikkelen van mogelijkheden om veiliger en meer te bewegen, zoals de wandelpaden en fietsverbinding, een positief gezondheidseffect."

De planMER neemt een ongefundeerd voorschot op de positieve effecten, waaronder zelfs een positief gezondheidseffect wordt genoemd. Het omgekeerde is echter het geval.

Blz. 305:

"LEEMTEN IN KENNIS EN AANZET TOT MONITORING."

De leemte in kennis bevat ook de onderwerpen die de gevaren en risico's van windturbines met zich meebrengen. Hoewel daar zeer veel documentatie over te vinden is, gaat de planMER daaraan voorbij.

"In dit hoofdstuk is per thema toegelicht of, en welke leemten in kennis er voor de samenvattende milieubeoordeling zijn"

Die leemten blijken zo aanzienlijk dat de vraag ontstaat waarop het voorliggende planMER dan is gebaseerd. Of (andersom geredeneerd) over welke onderwerpen kan nog geen voldragen beoordeling worden gemaakt. Daarmee wordt meteen duidelijk waarom de grote mate van '*doorschuiven naar de projectMER*' onterecht in de planMER wordt gebruikt.

Zienswijze op bijlagen X en XX uit planMER:

Zienswijze .
Proefstikstofberekening Stikstofdepositieberekening aanlegfase
Referentie 1 september 2023 134741/23-013.994

Werkzaamheden in de Duurzame Polder

De werkzaamheden voor de realisatie van windturbines worden naar verwachting uitgevoerd in de jaren 2025 tot en met 2027. In opdracht van gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch heeft Witteveen+Bos een stikstofdepositieonderzoek naar deze aanlegfase uitgevoerd. Omdat het aantal windturbines nog niet bekend is, is er uitgegaan van de ontwikkeling van 30 windturbines. Dit is naar verwachting een overschatting van het aantal windturbines dat nodig is om de opwerkdoelstellingen van de beide gemeenten te realiseren.

In de diverse VKA´s zijn berekeningen gemaakt tot 25 windturbines 7,2 MW met een hoogte van 261 meter Er wordt in de proefstikstofberekening gerekend met 30 windturbines 3,6 MW in aantal ,maar dit is te beperkt wat betreft de impact van de aantallen en hoogtes die in de VKA worden genoemd. De proefberekening voldoet dus op geen enkele wijze aan de gestelde eisen voor het berekenen van de stikstofdepositie. Voor het reageren met een gefundeerde zienswijze ontbreken dan ook essentiële gegevens.

De gebruiksfase valt buiten de scope van dit onderzoek, omdat de effecten naar verwachting zeer beperkt zijn. Dit komt vanwege de beperkte stikstofemissie tijdens het in werking zijn van de windturbines.

Waarom zijn de effecten naar verwachting beperkt. Dit wordt niet toegelicht. Tijdens bedrijf zijn er intensieve verkeersbewegingen, 25 turbines van 261 meter hoog, betekent dagelijks onderhoudspersoneel met kranen voor reparaties en vervanging van onderdelen.

Het effect van stikstofverstuiving als gevolg van windeffecten in bovenliggende luchtlagen wordt niet genoemd.

A: er zijn geen alternatieve oplossingen.
D: het project is nodig om dwingende redenen van groot openbaar belang.

A: Alternatieve oplossingen werden door het college uitgesloten door het ondertekenen van een bestuursakkoord met de Provincie Brabant.

De door Nederland ondergetekende : EU ONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY (2012/C 327/01), wordt genegeerd.

Artikel 1: It shall be the task of the Community to contribute to the raising of the standard of living in the Member States and to the development of relations with the other countries by creating the conditions necessary for the speedy establishment and growth of nuclear industries.

D: Welke dwingende redenen worden hier bedoeld ?

De burger is niets gevraagd en er is niet over gestemd en is door de ondemocratisch tot stand gekomen RES buitenspel gezet.

WETTELIJK KADER

Op grond van artikel 2.7 lid 2 Wet natuurbescherming is een vergunning vereist voor het realiseren van projecten waar op voorhand significante negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten. Specifiek voor het aspect stikstof geldt dat sinds de rechterlijke uitspraak van de Raad van State van 29 mei 20191 de ecologische gevolgen van iedere berekende depositie van meer dan 0,005 mol N/ha/j. beoordeeld moet worden. De berekening moet uitgevoerd worden met de meest actuele versie van het rekeninstrument AERIUS Calculator.

Voor de berekening van de stikstofdepositie is de verouderde AERIUS Calculator 2022, d.d. januari 2023 toegepast.

Sinds 1 oktober 2024, schrijft de Omgevingsregeling voor om AERIUS Calculator versie 2024 te gebruiken voor toestemmingverlening.

https://www.aeriusproducten.nl/actueel/nieuws/2024/10/1/aerius-calculator-geactualiseerd#:~:text=De%20nieuwe%20versie%20van%20AERIUS,toestemmingverlening%20uitgegaan%20van%20actuele%20gegevens

De berekening is gemaakt voor 1 , theoretische versie ,met 30 windturbines 3,6 MW.
Het project Duurzame Polder omschrijft 5 opties met **12** varianten IWT's 7,2 MW hoogte 261 meter

Voor elk van deze varianten zal een stikstofberekening moeten worden gemaakt met de meest recente AERIUS versie.

Hoofdstuk XX 115085 - GGD advies planMER Duurzame Polder

Dit advies (geen rapportage, geen onderzoek) heeft in de medische wereld de nodige stof doen opwaaien, enerzijds vanwege de te vergaande conclusies, anderzijds vanwege een gebrek aan onderbouwing.

De taakstelling van de GGD wordt uitgedaagd als haar adviezen de hoeveelheid geluidsbelasting voor sommige bewoners accepteren: 60 dB! Uit onderzoek door de Duitse 'RIVM', blijkt dat boven de 35 dB al een ernstige hindertoename wordt gevonden. https://www.umweltbundesamt.de/en/publikationen/noise-effects-of-the-use-of-land-based-wind-energy

Per pagina enkele opmerkingen

1: van welke informatie heeft de GGD gebruikt bij de beoordeling van de gezondheidsrisico's?
De '*hindercurve*' in de factsheet van het RIVM is zowel niet goed onderbouwd als onjuist gebleken, dat blijkt uit de behandeling door het LOWI. Klagers hebben destijds gelijk gekregen ten aanzien van het niet integer behandelen van hun kritiek dat bij 47 Lden al 30% vd omwonenden ernstige hinder ervaart. Zie: Oplegnotitie-hinder-en-WTgeluid.pdf.

2: Citaat uit de conclusies: 'Gezondheidskundig scoort de variant geluid over het algemeen negatief ten opzichte van de referentiesituatie (huidige situatie + autonome ontwikkelingen) maar minder negatief ten opzichte van de overige vergeleken varianten." Wat wordt hier bedoeld?

3: "Het is niet bekend of epoxyharsen worden toegepast.
Dat gebeurt zeker, waarbij Bisfenol A stevig gebonden is, maar door de slijtage aan de voorrand vrijkomt in het milieu en dus in de voedselketen. Epoxycoatings zijn een belangrijke bron van zorg, waar te weinig gedetailleerd op wordt ingegaan in dit rapport. Zie BPA-emissies-uit-windturbinebladen.pdf
BPA verdwijnt niet meer uit het milieu. In het menselijk lichaam heeft het zeer nadelige gezondheidsgevolgen, waaronder immuniteitsstoornissen bij kinderen en in geval van maligniteit, zijn er aanwijzingen van het sneller optreden van metastasering/ uitzaaiingen. De aangehaalde RIVM waarschuwt voor overige gevolgen. In de NO polder worden al hoge concentraties in de sloten gevonden, zonder dat daar een andere mogelijke verklaring voor is dan de epoxyharsen uit de wieken.

4: verspreiding van luchtverontreiniging.
Windturbines hebben een zogenaamde 'wake' die zoveel turbulentie geeft dat verspreiding van fijnstof zeker is te verwachten. TNO heeft in een windtunnelproef gekeken of fijnstof van een snelweg in de omgeving zou worden verspreid door een horizontale turbine te laten draaien. Dit bleek inderdaad zo te zijn.

5: De ervaring met mitigerende maatregelen is dat de bepaling van de noodzakelijke mitigatie en hoeveel/hoe lang, niet onafhankelijk plaats vindt en gebaseerd is op historische metingen gedurende een jaar om vervolgens een voorspelling te doen voor het komende jaar. Sterk afgeraden door de Inspectie van VROM, maar de GGD redeneert als een exploitant. (Een casus in Houten, toont aan dat de overlast voor sommige bewoners erger werd door deze maatregel.)

5: Een geluidsbelasting boven de 35 dB levert al een sterke toename van overlast op, 45 dB is een '*virtueel*' getal, gebaseerd op de hindercurve van het RIVM die niet correct is, zie de oplegnotitie benoemd bij p 1.

5: 'Zoals eerder benoemd, is op basis van de gepresenteerde berekeningen niet inzichtelijk te maken met welke extra geluidbelasting woningen belast gaan worden bij realisatie van windmolens;'
Simpele toepassing van natuurkunde op middelbare school niveau, toont al aan dat er sprake zal zijn van onvoorspelbare '*knopen*' met een piek in geluidsniveau.

5: 'Vanuit gezondheid is het streven een belasting van 50Lden of lager (cumulatief) op de gevel van woningen en andere gevoelige bestemmingen voor bronnen van wegverkeer, railverkeer en industrie. Voor meer achtergrondinformatie wordt verwezen naar bijlage 2; RIVM advies in 2009 noemt 40 dB als streefwaarde.'
Waar komt deze 50Lden vandaan? Dat is 3 dB hoger dan de huidige Nederlandse norm, oftewel tweemaal zo luid. Voor de nachten zou dit bizar zijn, zegt een arts. Wanneer de geluidsniveaus zo hoog zijn, moet de gemeente een vergunning afgeven voor het draaien tussen 8 uur en 20 uur (voor kinderen begint de nacht om 20 uur).

6: 'Buiten deze kritische afstand wordt geen hoorbaar laagfrequent geluid verwacht volgens de berekeningen.'
LFG is niet uitgedoofd binnen 250 meter vanwege de lange golflengte. Deze kan zelfs sterker worden op grotere afstand van de bron. Daarbij is het afhankelijk van de energetische waarde van de opgewekte golf. Bij deze zeer grote machines is die energie zeer hoog, met als gevolg draagwijdtes van tientallen kilometers, meetbaar in plaatsen als Beneden Leeuwen en Tiel. Daarnaast ontstaat het gevaar van elkaar versterkende buiken in het geluid (26 IWT's produceren geluidgolven die elkaar op de pieken van de golven sterk en langdurig kunnen verhogen). Daarmee kunnen zelfs funderingen en kunstwerken worden aangetast.

6: 'Voor tonaal geluid is geen aparte beoordeling uitgevoerd: in de gevraagde toelichting wordt door de Duurzame Polder aangegeven dat tonaal geluid normaliter geen gevolg is van het in werking hebben van windturbines maar kan optreden als een windturbine defect is'
Dit is aantoonbaar een broodje aap. Windpark N33 geeft een persisterende hinderlijke bromtoon te horen, zonder dat er turbines defect zijn. Dat is zeer uitgebreid onderzocht. Dat gaat ook op voor windparken bij Ospeldijk en Spui.

7: Er wordt geen trillingsoverlast verwacht in de gebruiksfase van de windturbines, omdat de afstand tussen windturbines en woningen te groot is.
Dit is apert onjuist. Zie Intensité des infrasons émis par les éoliennes et sa dépendance du sous-sol et d'effets résonants dans les constructions: Intensité des infrasons émis par les éoliennes et sa dépendance du sous-sol et d'effets résonants dans les constructions – Wind Wiki

Dit is type onderzoek: veldonderzoek, metingen
Een zeer relevant en bijzonder degelijk Frans-Zwitsers onderzoek toont met grote zekerheid aan dat geluidoverlast, veroorzaakt door windparken ter plekke, op verschillende afstanden van de IWTs (Industriële Wind Turbines) en in alle richtingen èn ondergronds door *metingen* dienen te worden bepaald. Er bestaan grote verschillen per park, per richting en per grondsoort! Extrapolatie van het ene park naar elk ander park is daarom beslist onjuist. In gebouwen kunnen IS (infrasoon) en LF (laag frequente) frequenties via de fundamenten van gebouwen op basis van von Helmholtz-resonanties worden versterkt (en daarmee mogelijk luider zijn dan bepaald vóór de gevel van die gebouwen).
Nederlandse samenvatting: Resultaten van artikelen over de relatie tussen gezondheidsklachten en Industriële Windturbines (IWTs) verschillen onderling. Advocaten van IWT's ontkennen steevast een duidelijke relatie en bewoners nabij IWTs houden klachten, behorend tot het Wind turbine syndroom (WST). Er bestaan verschillen tussen de klagers onderling en in meetresultaten tussen onderzochte IWT-parken.
Geluidmetingen van 3 Duitse en 1 Italiaans windpark werden verricht op verschillende afstanden, benedengronds, bovengronds en gerelateerd aan de grondsoort in de regio's. Er werden forse verschillen gezien (tientallen dB's) tussen parken, grondsoorten en zelfs bij eenzelfde park en gelijke afstand in verschillende richtingen. Er bleek als gevolg van (von Helmholtz-) resonantie versterking van intensiteiten te kunnen ontstaan in betonnen fundamenten van gebouwen.
In rotsachtige ondergrond werden ook dergelijke resonanties aangetroffen.
Algemene conclusies die voor elk windpark gelden zijn zonder zeer degelijke en ondergronds metingen niet extrapoleerbaar en niet valide.
Bij klachten over geluidoverlast rond een bepaald windpark is het zeer verstandig op diverse plaatsen en afstanden ondergrondse metingen uit te voeren rond dat specifieke park.
Verschillende landen in Europa hanteren verschillende geluidlimieten voor ISFLN (infrasoon en laag frequent geluid).
Dit had dus met een veldonderzoek in een representatief windturbinepark onderzocht kunne worden door de GGD.

De audiologische component van het GGD advies mist een deskundige behandeling en onbeert daarmee ook de onderzoeksrichting en – diepgang. Op basis van de analyse van Leonard Baart de la Faille AudiologischadviesWPIJsselwinddefinitiefRN.pdf ontstaan de volgende vragen:

- Hoe hebben ze rekening gehouden met de hinder door de amplitudemodulatie?
- Is men bekend met het onderzoek waaruit blijkt dat amplitudemodulatie op 3,5 km afstand van turbines nog 22% van de tijd wordt waargenomen 's nachts. Zie bijlage Hansen.
- Hoe is de verschuiving naar het LFG spectrum door mitigerende maatregelen (zoals uilenveren) beoordeeld door de ggd? Is men bekend met onderzoeksgegevens waaruit blijkt dat er een verschuiving naar lagere frequenties optreedt?
- Waar is de stelling op gebaseerd dat verder dan op 250 meter geen LFG van de turbines meer wordt waargenomen? Onderzoek Michaud: tabel 4, maximale geluidsniveau betroffen 46 dB, waarbij al 80% geluid waarneemt en 13,7% ernstige hinder ervaart.

- Is men ervan op de hoogte dat de 'hindercurve' van het RIVM ten onrechte niet is bijgesteld naar de reële percentages ernstige hinder bij 47 Lden, namelijk ruim 30%% zie de oplegnotitie in bijlage én het onderzoek van de Umweltbundesambt
- Men stelt dat de afstand tot bewoning te groot is voor het ondervinden van overlast door trillingen. Op welk onderzoek is dit gebaseerd? Lijkt sowieso te worden tegengesproken door het Zwitsers onderzoek.

N.B. van de RIVM site: https://www.rivm.nl/documenten/windturbines-en-gezondheid

Blootstelling-Respons relatie (BR-relatie)/hindercurve

In de factsheet Gezondheidseffecten van Windturbinegeluid wordt in paragraaf 4 (Wetgeving, normen, advieswaarden windturbines) onder 'Nederlands beleid' een blootstelling-respons (BR) relatie toegelicht. Het RIVM heeft hier vragen over gekregen. Deze BR-relatie is in 2008 door TNO opgesteld en is gebaseerd op drie vragenlijstonderzoeken: twee in Zweden en één in Nederland (Janssen et al. 2008). De Nederlandse overheid heeft deze BR-relatie destijds als basis voor het beleid gekozen. De betreffende figuur in de factsheet laat de mate van ernstige hinder zien van windturbinegeluid binnenshuis en buitenshuis.

Nieuw onderzoek BR-relaties

Inmiddels is veel veranderd; het aantal windturbines is toegenomen en er is een nieuwe generatie windturbines op de markt gekomen (meer productie van elektriciteit, hogere masten). Ook de zorgen in de samenleving zijn toegenomen. Het RIVM heeft de overheid daarom geadviseerd opnieuw naar de BR-relaties voor windturbinegeluid te kijken. In 2024 heeft het RIVM opdracht gekregen van de ministeries van Economische Zaken en Klimaat en Groene Groei om nieuwe BR-relaties af te leiden.

Conclusie: een slecht advies met duidelijke te weerleggen aannames en conclusies. Volgens medici is wensdenken een bekend verschijnsel bij de GGD, als resultante van het RIVM.
Het RIVM heeft als antwoord op een integriteitsklacht gesteld dat zij '*het Nederlandse beleid weergeeft*' en niet de huidige stand van de wetenschap. Tel uit je winst als (toekomstig) omwonende.

Aanhangsel A behorende bij bijlage B zienswijze planMER

Onderwerpen die relevant zijn om als onderdeel van een planMER te beschouwen:

a. Leidt het gevoerde beleid wel tot het beoogde doel?
b. De discriminatie van normstelling vanwege het goede doel (industriële normen ter waarborging gezondheid, IWT normen dienen te waarborging van de IWT-branche) gaat onherroepelijk ten koste van de gezondheid
c. Bewust verzwegen advies inspectie bij instellen IWT normen (Lden) blijft zonder gevolgen evenals jarenlange waarschuwingen van gezaghebbende organisaties waaronder de WHO
d. Het activiteitenbesluit i.r.t. supranationale wetgeving en de gevolgen daarvan (verschuiven naar regio's en gemeenten, Arcadis (Lid van de brancheverenigingwindparken voert onderzoeken uit en schrijft normen in samenwerking met de rijksoverheid)
e. Verschuiven van het complex van normering en wetgeving naar het gemeentelijk niveau, dat daar niet op is ingericht
f. De normen van het Activiteitenbesluit komen terug en er wordt slechts één norm-variant onderzocht
g. De jaargemiddelde Lden-norm staat niet ter discussie
h. De afstandsnorm is geen afstandsnorm
i. Ernstige leemte in kennis (bijvoorbeeld: geen onderzoek bekend over de effecten van windturbinegeluid op kinderen en zwangere vrouwen en kennis over materialen en gevaren van de beoogde windturbines, de effecten van de aanwezigheid van windturbines op slaapverstoring, de gezondheidseffecten van laagfrequent geluid, geen onderzoek bekend over grotere turbines, vooruitzichten Lithse bevolking tot behoud van het landschap)
j. De natuur wordt sterk aangetast met draconische gevolgen voor de biodiversiteit en levensvatbaarheid van verschillende soorten flora en fauna
k. Het landschap gaat volledig verloren
l. Geluid en de gevolgen
m. Laagfrequent en infrasoon geluid en de gevolgen
n. Wetenschappelijk bewijs voor gezondheidsschade
o. Een uitzonderingspositie voor industriële windturbines (normen en meting)
p. Gevolgen van de invoering van het Activiteitenbesluit tegen het voorzorgbeginsel
q. Chemische vervuiling met gevaar voor zwaar letsel en blijvende gezondheidsschade
r. De besmetting van fijnstof en gifstof als fall out gebied
s. De gevolgen van de bodem en oppervlaktewater besmetting op korte termijn
t. De gevolgen voor de voedselproductie op middellange termijn
u. De gevolgen voor de biologische leefbaarheid op lange termijn

v. Natuur specifiek: vogels, vleermuizen, insecten en zoogdieren tegenover geluid en chemische vervuiling
w. Veiligheid
x. Stralingseffecten
y. Gevaar voor opbouwende effecten van alle gevaren leidend tot drastische gezondheidsschade
z. De saneringskosten en ruimingskosten bij ongevallen
aa. Supranationale wetgeving en -vervolging
    i. De procedure-eisen van de SMB-richtlijn
    ii. De referentiesituatie – een onrechtmatige situatie wordt als uitgangspunt genomen
    iii. Aan de inhoudelijke eisen van de SMB-richtlijn wordt niet voldaan, de impact op de volksgezondheid is niet onderzocht
    iv. De leemte is kennis en het succesvolle streven van de branche om die leemte in stand te houden
bb. Nieuwe windturbinenormen: oude wijn in nieuwe zakken
cc. Het MER-procedure-proces en haar tekortkomingen
dd. Nieuw en diepgravend onderzoek is hoog nodig
ee. Met de zienswijzen is bewust zo goed als niets gedaan
ff. Metaalmoeheid vanwege extreme belasting mast
gg. Magnetische flux grondkabels
hh. Micro klimaat benedenwinds
ii. Fall out fijnstof en gifstof benedenwinds
jj. Cumulatie van geluidsgolven. Laagfrequent geluid en infrageluid en de gevolgen
kk. Aantasting van fundamenten t.g.v. de continu repeterende inslagen van hoogenergetische geluidsgolven
ll. Economische effecten vastgoed en bezit
mm. Onderhoudsschema en -kosten
nn. Slagschaduw
oo. Verzekering aansluiting op het elektriciteitsnet
pp. Financiële en rechtspositionele dekking bij in gebreke blijven derden (subsidie, elektriciteitsnet, leveranciers, onderhoudsbedrijven)
qq. Financiële en rechtspositionele dekking bij aansprakelijkheidstelling
rr. Levensduur, rendement en faillisementsrisico
ss. De gevolgen van het gehele gestuurde en gemanipuleerde gegevens, is een nieuwe toeslagenaffaire in de maak?
tt. Technologische uitdagingen en tekortkomingen nemen zulke vormen aan dat de gevolgen niet zijn te overzien.
uu. Deïndustrialisering van Nederland: exodus van ondernemers en industrie
vv. De belasting van de inwoner neemt ongekende vormen aan en het vooruitzicht is niet te geven.
ww. Verlichting bij duisternis
xx. Gigantische kosten bij calamiteiten en/of langdurige (meer dan 10 jaar) besmetting
yy. Geen rem op de uitgaven die de inwoner betaalt, de belasting is te extreem geworden en te eenzijdig afgewenteld op de inwoner.



zz. Het huidige gemiddelde **risicoloze** rendement van **47% per jaar** dwingt (vaak buitenlandse) investeerders naar bijzondere methoden van overreding van de politiek, de misdaad met een stropdas heeft daarmee een gezicht. Duurzame polder is daar geen uitzondering op, dit gaat echter ten koste van inwoners.

aaa. Waardeverlies woningen significant (meer dan 10% op 1000 meter afstand

bbb. Eigen risico planschade is inmiddels verlegd van 2% naar 5% door RvS

ccc. Nederland is nu al koploper faillissementen wegens bedrijfsmatige energiearmoede in het MKB

ddd. Anno 2024 staan 9400 bedrijven op de wachtlijst voor aansluiting op het energienet, waaronder een deel van het Pivot park, vaak worden dieselaggregaten ingezet voor deze lokale behoefte, met o.a. extra CO2 uitstoot als gevolg

eee. Een op de 5 MKB bedrijven overweegt te stoppen door de energieperikelen, degenen die doorgaan, verplaatsen hun investeringen naar het buitenland. Inmiddels gaan er meer investeringen Nederland uit dan erin komen. Uitbrei den en vervangen gebeurt steeds vaker in het buitenland", waarschuwt VNO-NCW

fff. De industrie kan vanwege de energieprijzen niet met de VS en China concurreren. Zelfs in andere Europese landen liggen de kosten lager. De kosten in Duitsland, Frankrijk en België zijn naar schatting tussen de 15% en 66% lager dan in Nederland. De hoge energiekosten, samen met de aansluitingsproblemen en het tekort aan technisch personeel, jagen de industrie weg uit Neder land. Een op de drie internationale ondernemingen overweegt dan ook zich naar het buiten land te verplaatsen

ggg. 1278 Europese bedrijven uit 25 sectoren stuurden in 2024 een noodoproep naar de voorzitter van de Europese Commissie met als boodschap: De energiekosten in Europa zijn simpelweg te hoog om concurrerend te zijn, en worden niet alleen gedreven door grondstofprijzen, maar ook door wet- en regelgeving.

hhh. Het effect dat dat met zich meebrengt is een steeds grotere afhankelijkheid van landen als China en een steeds grotere hoeveelheid CO2 en luchtvervuiling, die wordt uitgestoten omdat veel van de ovens gebruik maken van kolen.

iii. De netbeheerders houden rekening met deïndustrialisatie van Nederland, vanwege de energieprijzen

jjj. Het idee dat deïndustrialisatie noodzakelijk is (het verjagen) voor een effectieve energietransitie, speelt niet al leen bij de netbeheerders, het komt ook naar voren uit overheidsrapporten. Dit verjagen ondermijnt de welvaart en economie op lange termijn, en wat eenmaal is afgebroken wordt niet snel en eenvoudig weer opgebouwd.

kkk. De belangenafweging is volstrekt eenzijdig en daardoor de facto afwezig, hierdoor, het Nationaal Plan Energiesysteem noemt

betrouwbaarheid, duurzaamheid, betaalbaarheid, veiligheid, leefomgevingskwaliteit, participatie, rechtvaardigheid en economische kracht als publieke belangen die met het energiesysteem gemoeid zijn, maar dit wordt niet afgewogen. Het doel heiligt op die manier elk middel. Het PBL raadt dan ook aan om "voor de te maken keuzes een afwegingskader te ontwikkelen voor de verschillende publieke belangen en bij belangrijke keuzes expliciet en transparant te maken hoe die belangen zijn gewogen"

III. Er is een ernstig kennisprobleem of (beter gezegd) het bewust weerhouden daarvan: die kennis gaat over mogelijke gezondheids- en milieueffecten zoals de SMB-richtlijn vereist, maar ook over een reële kosten- en batenanalyse en een brede impact-ana lyse, alsmede een evaluatie van de doelmatigheid van het gekozen beleid. Juist die informatie ontbreekt in de overheidsvisies en -plannen.

Bijlage C behorende bij zienswijze Ontwerp Programma en planMER

Het onontgonnen gebied van het Ontwerp Programma en de planMER van de Duurzame Polder in enkele bijdragen:

1 :Delta Rhine Corridor
2 :Controle op de bussinesscase en faillissement windcollectief
3: Het "Ontwerp Programma " is een utopie geen project.
4 :Europees verdrag. CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ESTABLISHING
THE EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY (2012/C 327/01)
5:VKA opties en varianten
6: Waterstof Kamerbrief :voortgang waterstofbeleid. 10 december 2024
7:Regionale Energie Strategie zonder wettelijke basis.
8:Proefstikstofberekening Stikstofdepositieberekening aanlegfase Referentie 1 september 2023 134741/23-013.994
9:Gemeenteraad buitenspel
10:Negatieve prijzen of afval ?
11: Aansluiting hoogspanningsnet Tennet
12:Wie maakt de finale keus ?
13: Samenvatting huidige wetgeving
14: Rekenen met gemiddelden is frauduleus.
15: HUF rapport
16: SDE+ aanvraag en opbrengst berekening van gekozen voorkeurvariant ontbreekt in het Ontwerp programma.
17:Klimaateffect De duurzame polder 0,0 ^{0}C.

Bijdrage 1 : Delta Rhine Corridor

Kabinet geeft voorrang aan belangrijke waterstofpijplijn boven belangrijke stroomkabel.

Delta Rhine Corridor is een belangrijke pijpleiding van groene waterstof en CO2 die dwars door Nederland zal lopen .

Met de consequentie dat een belangrijke hoogspanningsverbinding niet wordt aangelegd.

De aansluiting van het vermogen van 26 IWt's van 7,2 MW , totaal 187,5 MW wordt hiermee binnen een planbare termijn onmogelijk.

Met de keus voorrang te geven aan de Delta Rhine Corridor is de aansluiting van windparken op het netwerk , in de zuidelijke provincies, onmogelijk en tot zeker na 2040 vertraagd.

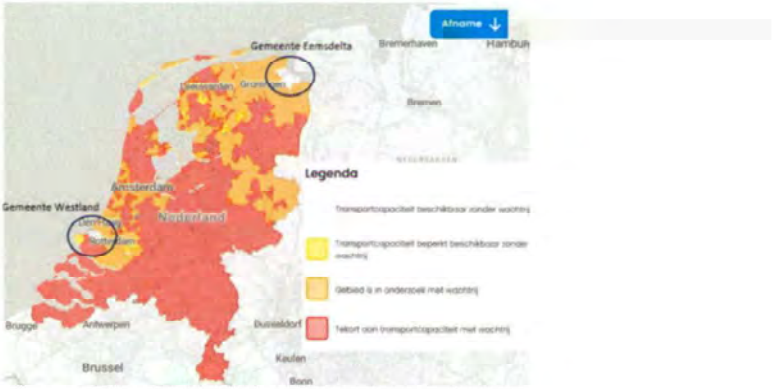
Waarmee wordt aangegeven dat aangegeven dat Wind op Land geen prioriteit heeft.

https://www.delta-rhine-corridor.com/nl

file Kamerbrief KGG

https://www.vandaagenmorgen.nl/nieuws/11470/kabinet-voorrang-aan-waterstof-en-co2-infrastructuur

https://waterstofkaart.missieh2.nl/nl/?period=2030



Bijdrage 2 :Model haalbaarheidsstudie en faillissement windcollectief.

Voor de aanvraag van SDE+ subsidie moet een haalbaarheidsstudie worden meegestuurd.
Het project duurzame polder bestaat ui 25 IWT's 7,2 MW.
Bouwkosten worden door RVO ingeschat op € 1,3 milj/MW.
25 x 7,2 x 1,3 = 234 Miljoen.
Gezien de lage windsnelheid , mitigatie afschakeltijd , uren met negatieve KWh prijs en de afschaffing van Backwards Banking is de vraag of dit een rendabele businesscase kan worden.
Banken zijn terughoudend in kredietverstrekking.
Bij het windpark Elzenburg De Geer te Oss is het de exploitant niet gelukt een bankkrediet te verkrijgen.
De gemeente Oss heeft de exploitant een lening van € 2,1 miljoen verstrekt om faillissement te voorkomen.
Er is geen garantie dat het de exploitanten in de duurzame polder wel lukt bankrediet verkrijgen , met als risico dat de gemeente Oss opnieuw een risicovolle lening moet verstrekken om faillissement te voorkomen.
Wij adviseren de gemeenteraad dan ook de financiën vooraf in te zien.

https://oss.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/40aa3686-1ac8-40e2-b2c0-cb58dfb5221e#8f881747-44af-495a-b863-ae721d4bb0b6

Controle op de business case windcollectief

Document :
BuCa controle Windcollectief Oss -Den Bosch
Referentie : 134741/23-008.644

https://oss.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/40aa3686-1ac8-40e2-b2c0-cb58dfb5221e#8f881747-44af-495a-b863-ae721d4bb0b6

Conclusies

- Op basis van de door de Pondera en Incredible verschafte informatie, komen we tot de volgende conclusies: een combinatie van factoren vormen uitdagingen voor economisch rendabele windontwikkelingen binnen de Duurzame Polder (aan de zijde van gemeente Oss). De initiële business case biedt

-Witteveen+Bos | 134741/23-008.644 |
-Definitief onvoldoende economisch perspectief. We hebben er begrip voor dat de initiatiefnemers meer ruimte willen inbouwen om de business case voldoende rendabel en financierbaar te maken. om te komen tot een verbetering van het economisch rendement wordt de volgende aanpassing voorgesteld: het vergroten van de opwekdoelstelling, zodat meer turbines kunnen worden gerealiseerd binnen

het projectgebied de Duurzame Polder (deel van Oss op >2 km afstand van woonkernen.

-het projectrendement ligt dan nog steeds onder het doelrendement van TNO(ECN)/PBL.

-Witteveen+Bos heeft geen model-check gedaan, i.e. een inhoudelijke analyse van de werking van het onderliggende financiële model. Dit valt buiten de scope van deze check. We hebben derhalve geen berekeningen kunnen controleren en baseren onze analyse hoofdzakelijk op de door Pondera en Incredible verschafte informatie.

-Verder is de onzekerheid binnen de begroting aanzienlijk, rekeninghoudend met ontwikkelkosten, financieringskosten en netaansluitingskosten.

-Dit leidt naar verwachting tot lokale verantwoordelijkheid, eigenaarschap, inclusiviteit en beperkt de risico's op doorverkoop aan buitenlandse investeerders.

Deze teksten komen overeen met de business case Elzenburg De Geer .

https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/sde/aanvragen/veranderingen-sde#geen-'backward-banking'-meer

Bijdrage 3: Een "Ontwerp Programma " is een utopie geen project.
SDE + Aanvraag

Voor de aanvraag van de SDE+ exploitatie subsidie moet een exploitatie berekening worden opgegeven.
1:Finaciering projectplan (dus niet ontwerpplan)
2:Energieopbrengst en warmteafzet
3:Projctrendement
4:Rendement op eigen vermogen
5:Debt Service Coverage Ratio (C.D.S.R)

Onvolledige aanvragen worden niet beantwoord.
Deze aanvraag kan in dit stadium niet worden ingevuld.
Er is nog geen sprake van een project , het is in de fase van ontwerp waarbij nog in het geheel niet duidelijk is welke van de opties en varianten de voorkeur krijgt.
De door de gemeente geconsulteerde adviesbureaus zijn in dit stadium niet een staat een VKA door te rekenen op financiële haalbaarheid en daarmee de subsidie aan te vragen.
Bij de status staat ingevuld > definitief , daar zou moet staan gedachtenexperiment

Zie bijlage :
BuCa controle Windcollectief Oss -Den Bosch
Project Duurzame Polder
Opdrachtgever Gemeente Oss
Projectcode 134741

Status **Definitief**
Datum 22 mei 2023
Referentie 134741/23-008.644

https://oss.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/40aa3686-1ac8-40e2-b2c0-cb58dfb5221e#8f881747-44af-495a-b863-ae721d4bb0b6

Bijdrage 4 : Europees verdrag. CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY (2012/C 327/01)

Kernenergie valt onder de groene taxonomie volgens EU regelgeving.
Echter door het college van Oss wordt deze vorm van opwekking uitgesloten.
Ook voor opwekking met kernenergie is een EU akkoord door NL ondertekend.
26.10.2012 Official Journal of the European Union
CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY (2012/C 327/01)
Deze EU overeenkomst is uit 2012 en ondertekend door HER MAJESTY THE QUEEN OF THE NETHERLANDS, , toen nog Beatrix.
By this Treaty the HIGH CONTRACTING PARTIES establish among themselves a EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY (EURATOM).
It shall be the task of the Community to contribute to the raising of the standard of living in the Member States and to the development of relations with the other countries by creating the conditions necessary for the speedy establishment and growth of nuclear industries.

Vertaald :
Het is de taak van de gemeenschap om bij te dragen aan de verhoging van de levensstandaard in de lidstaten en aan de ontwikkeling van de betrekkingen met de andere landen , door de voorwaarden te scheppen die noodzakelijk zijn voor de snelle vestiging en groei van de nucleaire industrie.

Door deze overeenkomst consequent buiten beschouwing te laten maakt het college zich schuldig aan het onthouden van een toekomstbestendige en levensstandaard verhogende energievoorziening van aan inwoners.
Levensstandaard verhogend is hierin expliciet vermeld, dat is bij een intermitterende elektriciteit opwekking met zon en wind niet mogelijk.
In publicaties wordt zelfs vermeld dat in de toekomst geaccepteerd moet worden, dat het niet vanzelfsprekend is dat op alle tijden stroom geleverd kan worden.

1:Een belangrijk voordeel van kernenergie is dat er met een capaciteitsfactor van 96 % stroom geleverd wordt , met zon en wind is de factor 30 %.
2: Door het ministerie van KGG zijn 4 kerncentrales gepland.
Een kerncentrale 1000 MW levert jaarlijks 1000 MW x 8400 h = 8.400 GWh.
Een kerncentrale levert onafhankelijk van het weer en vervangt daarmee de bouw van
3000 h x 7,2 = 21 GWh 8400/21 = 400 windturbines van 7,2 MW

3: Een kerncentrale levert in 1 dag dezelfde energie als een windturbine in 1 jaar .
4: In de kadernota energie transitie is warmte een nog op te lossen probleem.
Kernenergie levert ook warmte .
Leveringszekerheid en betaalbaarheid worden genoemd , maar nergens met concrete getallen uitgewerkt.

Bijdrage 5 : VKA opties en varianten
Kadernota energietransitie Oss

VKA varianten
De gemeente Oss heeft het doel om een resterende RES-opgave van 0,514 PJ (dit is 143 GWh per jaar) met de windturbines van Duurzame Polder op te wekken.
In de berekening VoorKeursAlternatieven worden 5 opties genoemd .
Het H+N+S rapport worden deze verdeeld in INTEGRALE RUIMTELIJKE DENKRICHTINGEN
Overzicht denkrichtingen en varianten
>Een grootschalig hart
>Het wijde westen
>Een veelkleurig mozaïek
>Lange lijnen van oost naar west
De uiteindelijke vier à vijf kansrijke richtingen zullen opnieuw beoordeeld en gewogen worden, inzichtelijk gemaakt met behulp van het afweegkader.
In het H+N+S rapport ONTWIKKELING VARIANTEN planMER EN UITWERKING DEELGEBIEDEDEELGEBIEDSUITWERKINGEN wordt onderverdeling gemaakt in :
Overzicht deelgebieden
Deelgebied 1 Stadsrand Den Bosch
Deelgebied 2 | De weide
Deelgebied 3 | Overgang zand-klei
Deelgebied 4 I Stadsrand Oss
Deelgebied 5 | De oeverwal

Het voorstel voor de afweging en het concept voorkeursalternatief worden gemaakt door de gemeente 's-Hertogenbosch en gemeente Oss, hierbij ondersteund door de betrokken bureaus.
Welke verwachtingen zijn er ten opzichte van een gemeenteraad om uit deze wirwar van opties , varianten en concepten een keus te maken.
Hoe wordt er beslist als Den Bosch kiest voor het wilde westen en Oss voor de oeverwal ?
De burgers zijn na dit balletje-balletje concept afgehaakt of buitenspel gezet , het kan niet anders dan dit de bedoeling is.
Kritische geluiden zijn al eerder buitengesloten.
Aan de klankbordgroep mag je alleen deelnemen als je voor windenenergie bent.
Inspreken bij de gemeenteraad mag niet meer.
Dus van transparantie, omgevingsdialoog en participeren is geen sprake.
In actuele documenten wordt dan ook gesproken over "meedenktanks". Deze woordkeuze zegt genoeg.

De gemeenteraad en het college zijn de regie en overzicht kwijt.
In het ontwerp programma en projectMER wordt de herinrichting van Nederland met energiehubs wel genoemd , maar verbinden er geen consequenties aan.
https://topsectorenergie.nl/nl/nieuws/energy-hubs-een-sleutelrol-in-ons-toekomstige-energiesysteem/

Energyhubs zijn bijzonder effectief in de verzorgingsgebieden van hoogspanning/midden spanning (HS/MS) onderstations , met name bij een 150 KV onderstation.
Gebiedsgerichte aanpak, waarbij verschillende hubs worden gecombineerd worden , kan de grootste bijdrage aan de energiebalans en het omgevingsbeleid.
Dit minimaliseert de ruimte die nodig is voor energie, infrastructuur en stimuleert het gebruik van alternatieve energiedragers zoals groen gas , warmte en waterstof.
Door nu in een te vroeg stadium uitsluitend de focus op IWT`s te leggen ,benadeeld de gemeente Oss haar inwoners.

Bijdrage 6: Waterstof
Kamerbrief :voortgang waterstofbeleid. 10 december 2024

Zonder waterstof geen betrouwbaar energiesysteem en geen groene industrie. Het kabinet blijft
daarom inzetten op snelle opschaling van zowel elektrolyse als import en zoekt zo de balans tussen autonomie en lage prijzen.
Ook ziet het kabinet een rol voor koolstofarme waterstof voor snellere verduurzaming tijdens de transitie naar hernieuwbare waterstof.
Zonder opslag is de energietransitie niet mogelijk.
https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/12/10/kamerbrief-voortgang-waterstofbeleid
https://www.vandaagenmorgen.nl/nieuws/11470/kabinet-voorrang-aan-waterstof-en-co2-infrastructuur

https://waterstofkaart.missieh2.nl/nl/?period=2030

Bijdrage 7:Regionale Energie Strategie zonder wettelijke basis.
Prof. mr. D.J. Elzinga Mr. dr. Jan R. Lunsing

Bij raads - en commissie vergaderingen van de gemeente Oss wordt herhaaldelijk verwezen naar de doelen, opdrachten en verplichtingen volgens de RES.

De RES-regio's zijn ingesteld door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
22 mei 2016 is de Deal Pilots Regionale Energiestrategie ondertekend door de ministeries van Economische Zaken, Infrastructuur en Milieu en Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties, de VNG, UvW en het IPO.
De RES-regio's stoelen verder op een paragraaf uit het regeerakkoord Vertrouwen in de Toekomst (2017). In dit akkoord wordt aangegeven dat 'met gemeenten,

provincies, waterschappen en netbeheerders (het Rijk) per regio een plan (maakt) voor verduurzaming van de gebouwde omgeving om te komen tot een programmatische aanpak met een optimale mix van energiebesparing, duurzame warmte en duurzame opwekking.
De pilots en het regeerakkoord hebben geleid tot de RES-regio's die in het Voorstel voor Hoofdlijnen van het Klimaatakkoord van 10 juli 2018 worden genoemd.
Het voorlopige akkoord op hoofdlijnen is hierna verder uitgewerkt in het Concept Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 van 6 november 2018.
De regionale indeling is overigens in het voorstel en in het concept niet terug te vinden.

Conclusie: de verplicht vrijwillige samenwerking .
De overkoepelende vraag naar de staatsrechtelijke-juridische status en de wettelijke grondslag van de energieregio (RES-regio) kan kort worden beantwoord.
Er is geen staats-rechtelijk-juridische status of wettelijke grondslag.

Er is dus geen formeel besluit, er is geen aanwijzing van een minister en er is geen wettelijke grondslag voor de RES-regio's.
De provincies en gemeentes hebben zich in het pak laten naaien door de klimaatalarmisten en windlobby met voor de Nederlandse samenleving desastreuze gevolgen.

Bijdrage 8:Proefstikstofberekening Stikstofdepositieberekening aanlegfase Referentie 1 september 2023 134741/23-013.994
Werkzaamheden in de Duurzame Polder
De werkzaamheden voor de realisatie van windturbines worden naar verwachting uitgevoerd in de jaren 2025 tot en met 2027. In opdracht van gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch heeft Witteveen+Bos een stikstofdepositieonderzoek naar deze aanlegfase uitgevoerd. Omdat het aantal windturbines nog niet bekend is, is er uitgegaan van de ontwikkeling van 30 windturbines. Dit is naar verwachting een overschatting van het aantal windturbines dat nodig is om de opwerkdoelstellingen van de beide gemeenten te realiseren.

In de diverse VKA´s zijn berekeningen gemaakt tot 25 windturbines 7,2 MW met een hoogte van 261 mtr.
Er wordt in de proefstikstofberekening gerekend met 30 windturbines 3,6 MW in aantal ,maar dit is te beperkt wat betreft de impact van de aantallen en hoogtes die in de VKA worden genoemd.
De proefberekening voldoet dus op geen enkele wijze aan de gestelde eisen voor het berekenen van de stikstofdepositie.
Voor het reageren met een gefundeerde zienswijze ontbreken dan ook essentiële gegevens.

De gebruiksfase valt buiten de scope van dit onderzoek, omdat de effecten naar verwachting zeer beperkt zijn. Dit komt vanwege de beperkte stikstofemissie tijdens het in werking zijn van de windturbines.

Waarom zijn de effecten naar verwachting beperkt.
Dit wordt niet toegelicht.
Tijdens bedrijf zijn er intensieve verkeersbewegingen , 25 turbines van 261 mtr hoog, betekent dagelijks onderhoudspersoneel met kranen voor reparaties en vervanging van onderdelen.

Het effect van stikstofverstuiving als gevolg van windeffecten in bovenliggende luchtlagen wordt niet genoemd.

A: er zijn geen alternatieve oplossingen.
D: het project is nodig om dwingende redenen van groot openbaar belang.

A:Alternatieve oplossingen werden door het college uitgesloten door het ondertekenen van een bestuursakkoord met de Provincie Brabant.
De door Nederland ondertekende : EU ONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN ATOMIC ENERGY COMMUNITY (2012/C 327/01), wordt genegeerd.
Artikel 1: It shall be the task of the Community to contribute to the raising of the standard of living in the Member States and to the development of relations with the other countries by creating the conditions necessary for the speedy establishment and growth of nuclear industries.

D: Welke dwingende redenen worden hier bedoeld ?
De burger is niets gevraagd en er is niet over gestemd en is door de ondemocratisch tot stand gekomen RES buitenspel gezet.

WETTELIJK KADER

Op grond van artikel 2.7 lid 2 Wet natuurbescherming is een vergunning vereist voor het realiseren van projecten waar op voorhand significante negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten. Specifiek voor het aspect stikstof geldt dat sinds de rechterlijke uitspraak van de Raad van State van 29 mei 20191 de ecologische gevolgen van iedere berekende depositie van meer dan 0,005 mol N/ha/j. beoordeeld moet worden. De berekening moet uitgevoerd worden met de meest actuele versie van het rekeninstrument AERIUS Calculator.

Voor de berekening van de stikstofdepositie is de verouderde AERIUS Calculator 2022, d.d. januari 2023 toegepast.
Sinds 1 oktober 2024, schrijft de Omgevingsregeling voor om AERIUS Calculator versie 2024 te gebruiken voor toestemmingverlening.
https://www.aeriusproducten.nl/actueel/nieuws/2024/10/1/aerius-calculator-geactualiseerd#:~:text=De%20nieuwe%20versie%20van%20AERIUS,toestemmingverlening%20uitgegaan%20van%20actuele%20gegevens

De berekening is gemaakt voor 1 , theoretische versie ,met 30 windturbines 3,6 MW.
Het project Duurzame Polder omschrijft 5 opties met **12** varianten IWT's 7,2 MW hoogte 261 mtr..
Voor elk van deze varianten zal een stikstofberekening moeten worden gemaakt met de meest recente ARIUS versie.

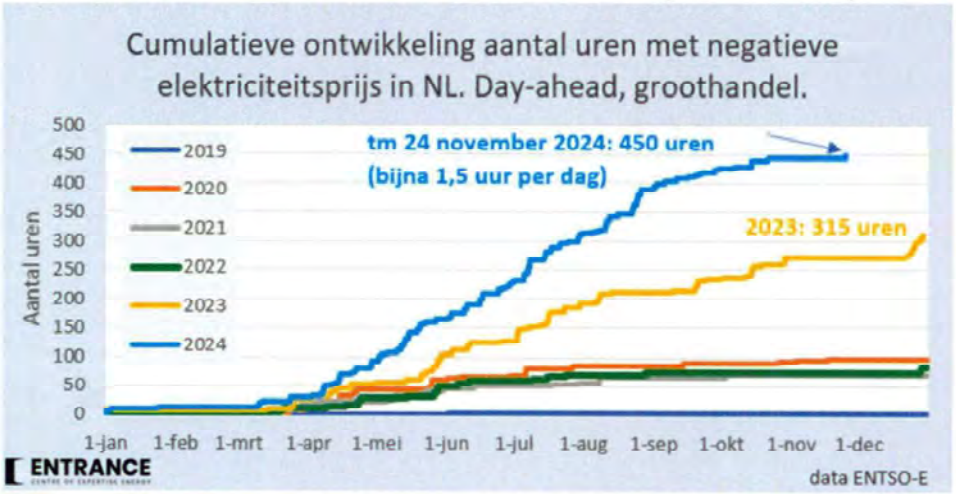
Bijdrage 9:Gemeenteraad buitenspel

Programma's Uitvoering NOVEX en Mooi Nederland.

https://www.ruimtelijkeordening.nl/onderwerpen/aanpak-novex-gebieden

Vergelijkbaar met de RES wordt er op een ambtelijke tussenlaag wordt besloten over de ruimte en de indeling hiervan, waarbij de gemeenteraad buitenspel wordt gezet.

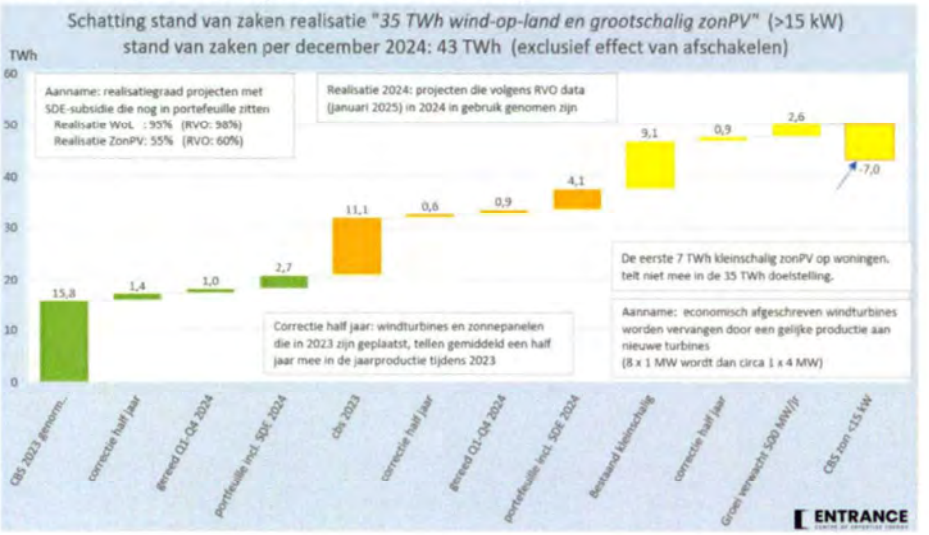
Bijdrage 10: Negatieve prijzen of afval ?
Het systeem kan de opgewekte stroom niet verwerken en had in 2024 450 uur een negatieve prijs , 1,5 uur per dag.
Negatieve prijs is een eufemistisch omschrijving van een overschot , of afval ,waarbij de afnemer betaald krijgt voor de afvalverwerking.
Verwijderingsbijdrage zou een betere omschrijving zijn.
Door zonder opslag nog meer opwekkers op het net aan te sluiten , zoals windpark duurzame polder , stijgen deze overschotten exorbitant.
In het beleid van de gemeente Oss wordt hier geen aandacht aan besteed en ligt de focus uitsluitend op opwek met windturbines hiervoor is geen plaats.
Vandaar de prioriteit van het ministerie voor elektrolyzers en transport van waterstof.



https://www.vandaagenmorgen.nl/nieuws/11470/kabinet-voorrang-aan-waterstof-en-co2-infrastructuur

https://waterstofkaart.missieh2.nl/nl/?period=2030

De 35 TWh afspraak RES1.0 is ruimschots overschreden .
Meer windturbines plaatsen is ivm met prijsontwikkeling en congestie economisch en technisch buitengewoon onverstandig .



11: Aansluiting hoogspanningsnet Tennet

In het ontwerp programma ontbreekt het aanvraag formulier aansluiting hoogspanningsnet

Tennet .



De hieronder gevraagde informatie is minimaal nodig om te komen tot een goede beoordeling van de aansluitmogelijkheden. In de vervolgfase bij het basisontwerp vindt de klant de interfaces met TenneT terug. Denk hierbij aan besturing, beveiliging, meting, signalering en andere wederzijdse afhankelijkheden en benodigdheden.

Datum aanvraag

Organisatie

(Graag een recent uittreksel KvK uit het Handelsregister, niet ouder dan 3 mnd, meesturen)

Naam contactpersoon

E-mail contactpersoon

E-mail organisatie

Telefoon (tijdens kantooruren)

Telefoon (mobiel)

Functienaam

Bezoekersadres

Correspondentieadres

TenneT

Station

Spanningsniveau station kV

Aantal velden

Aansluitcapaciteit MVA

Aansluittype ○ Afname ○ Invoeding ○ Afname & invoeding

Installatietype ○ zon Gecontracteerd terugleververmogen (MW)

○ wind Gecontracteerd terugleververmogen (MW)

○ batterij Gecontracteerd terugleververmogen (MW)

○ waterstoffabriek Gecontracteerd terugleververmogen (MW)

○ anders, nl Gecontracteerd terugleververmogen (MW)

Verbruik Gecontracteerd vermogen (MW)

Overdrachtspunt ○ Station TenneT (op de stiften kabelaansluiting) ○ Klantzijde

Bij overdrachtspunt klantzijde aansluiten op ○ Schakelinstallatie ○ Primaire aansluitstiften transformator

Levering kabelverbinding ○ Klant ○ TenneT

Single Line Diagram

○ Single Line Diagram

Indien de aansluiting uit twee of meerdere circuits bestaat is een single line diagram noodzakelijk om inzicht te krijgen in de installatie aan de klantzijde. Daarnaast is het nodig om vroegtijdig afspraken vast te leggen over de wederzijdse interfaces die ook onderdeel zijn van het basisontwerp.

Planning
Gewenste inbedrijfstellingsdatum
Heeft u een vergunning van de gemeente voor het realiseren van uw aansluiting gekregen? ○ ja ○ nee
Heeft u SDE subsidie gekregen? ○ ja ○ nee

Datum verwachte aanvraag SDE ++

Voor het aanvragen van aansluitmogelijkheden stuurt u dit formulier ingevuld retour naar uw relatiemanager of naar tennetccc@tennet.eu

Deze aanvraag biedt slechts mogelijkheid voor het aanvragen van een project, met opgave van de project specificaties .
Een aanvraag op basis van een ontwerp programma met 5 opties en 10 varianten is niet mogelijk.
Er kan uitsluitend worden aangevraagd met een gecontracteerd terugleververmogen.
Met welke VKA variant is de hoogspanningsaansluiting aangevraagd ?
Met welke reactie is hierop door Tennet gereageerd ?

11:Wie maakt de finale keus ?

Uiteindelijk wordt in een later stadium als dit traject de RvS gepasseerd is de eindelijke keus gemaakt.
Zie bijlage VIII – MER variantenrapport H+N+S.

AFWEGEN VAN BELANGEN DOOR GEMEENTEN OP BASIS VAN INBRENG BELANGHEBBENDEN

De inbreng van belanghebbenden wordt gebruikt om zo zorgvuldig mogelijk afwegingen te maken en tot een voorstel voor één voorkeursalternatief te komen. Het voorstel voor de afweging en het concept voorkeursalternatief worden gemaakt door de gemeente 's-Hertogenbosch en gemeente Oss, hierbij ondersteund door de betrokken bureaus. Dit voorstel wordt tijdens de totstandkoming besproken met de belangenvertegenwoordigers en voorgelegd aan bestuurders en politiek van de beide gemeentes. Hierbij komt ook aan bod in hoeverre aan de vanuit de politiek meegegeven kaders voldaan wordt en of er aanpassing nodig is.

DELEN VAN HET VKA

Het concept VKA wordt tegelijkertijd breed gedeeld. De reacties van mensen hierop worden ook gedeeld met bestuurders en politiek, zodat zij de mening van het brede publiek mee kunnen wegen in hun uiteindelijke besluit.

De goegemeente wordt met teletubbie visioenen en balletje-balletje trucs via Lange Lijnen van oost naar west naar het bos in het Het Wijde Westen gestuurd.

Zie bijlage V MER tussenrapport H+N+S

Overzicht denkrichtingen en varianten	36
Een grootschalig hart	39
Het wijde westen	45
Een veelkleurig mozaïek	51
Lange lijnen van oost naar west	57

Zie bijlage VIII – MER variantenrapport H+N+S.

Deelgebied 1 | Stadsrand Den Bosch	37
Deelgebied 2 | De weide	45
Deelgebied 3 | Overgang zand-klei	51
Deelgebied 4 | Stadsrand Oss	57
Deelgebied 5 | De oeverwal	63

Uiteindelijk wordt in een later stadium ,als dit traject de RvS is gepasseerd , de finale gemaakt.
De inwoners hebben dan hun inspraak gehad.
De door de grondwet voorgeschreven representatieve democratie wordt daarmee ondergeschikt Gemaakt.

13: Samenvatting huidige wetgeving

SMB-richtlijn

Alle in het Ontwerp Programma en planMER , voornoemde beleidsstukken hebben gemeen, dat zij niet voldoen aan het gestelde in de Strategische Milieu Beoordelings-richtlijn, zijnde Europese wetgeving die sinds 2001 in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd had moeten zijn, maar niet is gebeurd.
Op grond van de SMB-richtlijn moet vooraf met wetenschappelijke zekerheid worden vastgesteld dat geen verslechtering in de leefomgeving optreedt.
Die bepalingen zijn voldoende nauwkeurig en onvoorwaardelijk.
Daarbij dient het aspect gezondheid een zelfstandig onderdeel te zijn dat in de breedste zin getoetst moet zijn, voordat deze MER wordt vastgesteld.

Het Hof heeft zich uitgesproken over de uitlegging van de SMB-richtlijn 2001/42 betreffende
de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's in
Vlaanderen.
Dit arrest sluit naadloos aan op de conclusie in deze zaak van advocaat-generaal M. Campos Sánchez-Bordona bij het Hof van 3 maart 2020 (HvJ EU, 03-03-2020, nr C-24/19, ECLI:EU:C:2020:143).
Het Hof heeft in deze uitspraak belangrijke verduidelijkingen verstrekt over de maatregelen waarvoor de bij deze richtlijn voorgeschreven beoordeling moet worden uitgevoerd en over de gevolgen van het ontbreken van die beoordeling, dit mede gericht op de bescherming van de gezondheid van
de mens. Inmiddels is deze 'draai om de oren' van bestuurders reden dat deze kwestie tot op
minister-niveau prioriteit krijgt en waarom u het MER dient op te stellen.

Uit de SMB-richtlijn vloeit tevens de verplichting voort om de mogelijk aanzienlijke milieueffecten voor de bevolking en de gezondheid van de mens in kaart te brengen.
(Bijlage I onder c en f van deze richtlijn).
De milieueffecten van windpark De Duurzame Polder die in het Plan MER beschreven wordt kunnen ingrijpend zijn voor de leefomgeving en vertoont een duidelijk spanningsveld op deze aandachtsgebieden.

De vigerende jurisprudentie van de Raad van State op dit punt (inzake D'Oultremont - zie
ECLI:NL:RVS:2019:1064) is daarmee definitief in een ander daglicht komen te staan.
De SMB-richtlijn ziet op plannen en programma's, alsook de wijzigingen daarvan, die door een

instantie van een lidstaat worden opgesteld of vastgesteld, voor zover zij door wettelijke of
bestuursrechtelijke bepalingen zijn voorgeschreven. Het bereik daarvan dient ruim te worden
uitgelegd.
De richtlijn beoogt een hoog milieubeschermingsniveau te waarborgen en de kwaliteit van
het milieu te verbeteren.
Dat volgt ook uit Verdragen en uit artikel 37 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Dat is bovendien in overeenstemming met de internationale verbintenissen van de Unie (zoals Espoo van 26 februari 1991).

Nietigheid plan-m.e.r.
Ik wil u erop wijzen dat het Hof van Justitie van de Europese Unie te Luxemburg op 25 juni 2020 in de zaak Aalter en Nevele (ECLI:EU:2020:503) opnieuw en verstrekkender heeft uitgemaakt dat plannen en programma's met aanzienlijke milieugevolgen op straffe van nietigheid vooraf plan-m.e.r. getoetst dienen te worden.

Verdrag van Aarhus - milieu informatie
Volgens Bijlage I van de SMB-richtlijn onder c, moeten de milieukenmerken van gebieden
waarvoor de gevolgen aanzienlijk kunnen zijn worden toegelicht.
Het Verdrag van Aarhus geeft in Artikel 3 een duidelijke omschrijving om welke „milieu-informatie" het dan gaat: Onder „milieu-informatie" wordt verstaan alle informatie in geschreven, visuele, auditieve, elektronische of enige andere materiële vorm over:

a. de toestand van elementen van het milieu, zoals lucht en atmosfeer, water, bodem, land,
landschappen en natuurgebieden, biologische diversiteit en componenten daarvan, met
inbegrip van genetisch gemodificeerde organismen, en de interactie tussen deze elementen;

b. factoren, zoals stoffen, energie, geluid en straling, en activiteiten of maatregelen, met
inbegrip van bestuurlijke maatregelen, milieuakkoorden, beleid, wetgeving, plannen en
programma's die de elementen van het milieu aantasten of waarschijnlijk aantasten binnen
het toepassingsgebied van het voorgaande onderdeel a, en kosten-baten- en andere
economische analyses en veronderstellingen gebruikt in milieubesluitvorming;

c. de toestand van de menselijke gezondheid en veiligheid, de menselijke levensomstandigheden, cultureel waardevolle gebieden en bouwwerken, voor zover deze
worden of kunnen worden aangetast door de toestand van de elementen van het milieu of,
via deze elementen, door de factoren, activiteiten of maatregelen bedoeld in het voorgaande
onderdeel b.;

De vigerende jurisprudentie van de Raad van State op dit punt (inzake D'Oultremont - zie
ECLI:NL:RVS:2019:1064) is daarmee definitief in een ander daglicht komen te staan. De SMB-richtlijn ziet op plannen en programma's, alsook de wijzigingen daarvan, die door een instantie van een lidstaat worden opgesteld of vastgesteld, voor zover zij door wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn voorgeschreven. Het bereik daarvan dient ruim te worden uitgelegd.

De richtlijn beoogt een hoog milieubeschermingsniveau te waarborgen en de kwaliteit van het milieu te verbeteren. Dat volgt ook uit Verdragen en uit artikel 37 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Dat is bovendien in overeenstemming met de internationale verbintenissen van de Unie (zoals Espoo van 26 februari 1991).

De omstandigheid dat een provinciale handeling een zeker niveau van abstractie vertoont en
een doel van transformatie van een geografische zone nastreeft, vormt een illustratie van haar programmatische of planificatieve dimensie en verhindert niet dat zij valt onder het begrip 'plannen en programma's'.
Voor de vraag of bedoelde handeling of handelingen het kader vormen voor toekomstige vergunningen voor projecten verwijst het Hof naar elke handeling die, door vaststelling op de betrokken sector toepasselijke regels en controleprocedures, een (kwalitatief) groot pakket criteria en modaliteiten vaststelt voor de goedkeuring en de uitvoering van één of meerdere projecten die aanzienlijke gevolgen voor het milieu kunnen hebben, zoals slagschaduw, veiligheidsvoorschriften en geluidsemissies.

Dat is hier te lande niet anders.
De projecten die vallen onder onze nationale regelgeving hebben ook onmiskenbaar gevolgen voor het milieu.
De woordgroep '(...) die het kader voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor (...) projecten' in artikel 3 lid 2 onder a van de richtlijn bevat bovendien geen enkele verwijzing naar het nationale recht en vormt dus een autonoom Unierechtelijk begrip dat op het grondgebied van de Unie uniform moet worden uitgelegd.

Die uitleg van het Hof laat in niet mis te verstane bewoordingen bepaald weinig ruimte voor de andere eigen uitleg van de Raad van State alhier.
Die uitleg van de Raad van State is dus onjuist en te beperkt.
Ook de door het Hof getoetste regels bevatten immers geen (directe) koppeling met één of meer concrete projecten. Dat is dus geen voorwaarde.
De Hofuitspraken en de Europese verplichtingen dienen dan ook onverkort te worden nageleefd. De regels bevatten niet alleen beginselverplichtingen, maar hebben eveneens betrekking op en relatie met concrete projecten. Het is ook onmogelijk een project of het voornemen daartoe los te zien van de toetsing aan de hier te lande algemeen geldende regels.
De SMB-richtlijn heeft net als de M.E.R.-richtlijn een ruime werkingssfeer die niet zomaar met nationale bepalingen ingeperkt kan worden.

Een MER moet aangeven wat er in een m.e.r. onderzocht is en hoe dat gedaan is. In dat perspectief bevat het MER tal van overbodige en nutteloze passages; leiden wel relevante passages niet tot concrete conclusies ; en ontbreekt er essentiële informatie met betrekking tot opzet en inhoud van het uitgevoerde onderzoek.
Het MER voorziet er niet in dat in het plan-MER onderzoek de wellicht meest cruciale wetenschappelijke vraag – kunnen de milieueffecten van algemene provinciale regels überhaupt wel worden onderzocht? – aan bod komt.
Daarnaast leidt dit ertoe dat er geen in de plan-MER te onderzoeken alternatieven worden gedefinieerd, terwijl dit wel een essentiële bouwsteen is in de gehele m.e.r. systematiek.

De richtlijn stelt bovendien de verplichting om een bepaald plan of programma voorafgaand – bij de voorbereiding en vóór de vaststelling – aan de toepassing daarvan aan een uitgebreide en gedegen milieubeoordeling (inclusief gezondheidsschade) te onderwerpen, afhankelijk van de voorwaarde dat het gaat om een plan of programma dat aanzienlijke milieueffecten kan hebben.

Op grond van de normstelling van de EU dient vooraf aan de besluitvorming door onderzoek met wetenschappelijke zekerheid vast komen te staan, dat het bestaande beschermingsniveau voor een gebied niet zal worden aangetast door de voorgenomen plannen. Het nalaten van dit onderzoek zet, met name bij decentrale regels de deur open voor alle regio's en gemeenten om de blootstelling van bewoners aan gezondheidsrisico's verder te vergroten.
Het doen van onderzoek dat voldoet aan de EU-normen is noodzakelijk om de gezondheidsrisico's uit te sluiten en het voorzorgsprincipe in te vullen. De noodzaak hiertoe is ook actueel in de besluitvorming in het kader van het vervolg op deze MER. Er is onvoldoende getracht gezondheidsrisico's op voorhand uit te sluiten in deze MER .

De informatie welke krachtens artikel 5, lid 1, moet worden verstrekt, omvat, onverminderd artikel 5, lid 2 en lid 3, de volgende elementen:
a) een schets van de inhoud en de belangrijkste doelstellingen van het plan of programma en het verband met andere, relevante plannen en programma's;
b)de relevante aspecten van de bestaande situatie van het milieu en de mogelijke ontwikkeling daarvan als het plan of programma niet wordt uitgevoerd;
c) de milieukenmerken van gebieden waarvoor de gevolgen aanzienlijk kunnen zijn;
d) alle bestaande milieuproblemen die relevant zijn voor het plan of programma, met inbegrip van met name milieuproblemen in gebieden die vanuit milieuoogpunt van bijzonder belang zijn, zoals gebieden die op grond van de Richtlijnen 79/409/EEG en 92/43/EEG zijn aangewezen;
e) de op internationaal, communautair of nationaal niveau vastgestelde doelstellingen
ter bescherming van het milieu, welke relevant zijn voor het plan of programma, alsook de wijze waarop met deze doelstellingen en andere milieuoverwegingen rekening is gehouden bij de voorbereiding van het plan of programma;
f) de mogelijk aanzienlijke milieueffecten (1), bijvoorbeeld voor de biodiversiteit, bevolking, gezondheid van de mens, fauna, flora, bodem, water, lucht, klimaatfactoren, materiële goederen, cultureel erfgoed, met inbegrip van architectonisch en archeologisch erfgoed, landschap en de wisselwerking tussen bovengenoemde elementen;
g) de voorgenomen maatregelen om aanzienlijke negatieve effecten op het milieu van de uitvoering van het plan of programma te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen;
h) een schets van de redenen voor de selectie van de onderzochte alternatieven en een beschrijving van de wijze waarop de beoordeling is uitgevoerd, met inbegrip van de moeilijkheden die bij het verzamelen van de vereiste informatie zijn ondervonden (zoals technische tekortkomingen of ontbrekende kennis);
i) een beschrijving van de voorgenomen monitoringsmaatregelen overeenkomstig artikel 10;
j)een niet-technische samenvatting van de in de bovenstaande punten verstrekte informatie.

Criteria voor de vaststelling van de mogelijk aanzienlijke effecten zoals bedoeld in artikel 3,
lid 5
1. De kenmerken van plannen en programma's, in het bijzonder gelet op:
- ` de mate waarin het plan of programma een kader vormt voor projecten en andere activiteiten met betrekking tot de ligging, aard, omvang en gebruiksvoorwaarden alsmede wat betreft de toewijzing van hulpbronnen;
- de mate waarin het plan of programma andere plannen en programma's, met inbegrip
van die welke deel zijn van een hiërarchisch geheel, beïnvloedt;
- de relevantie van het plan of programma voor de integratie van milieuoverwegingen,

vooral met het oog op de bevordering van duurzame ontwikkeling;
- milieuproblemen die relevant zijn voor het plan of programma;
- de relevantie van het plan of programma voor de toepassing van de milieuwetgeving
van de Gemeenschap (bijvoorbeeld plannen en programma's in verband met afvalstoffenbeheer of waterbescherming).

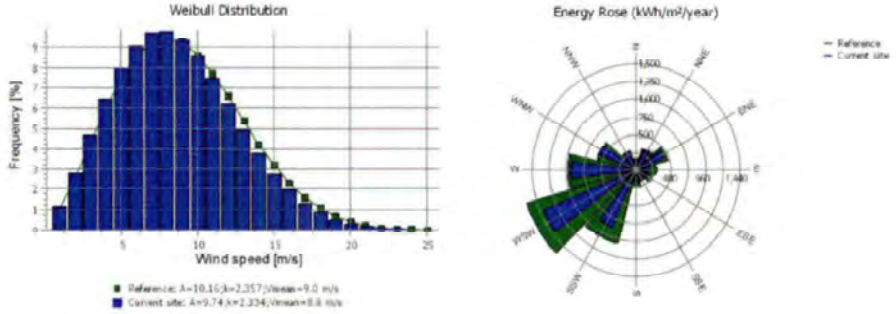
2. Kenmerken van de effecten en van de gebieden die kunnen worden beïnvloed, in het
bijzonder gelet op:
- de waarschijnlijkheid, duur, frequentie en omkeerbaarheid van de effecten;
- de cumulatieve aard van de effecten;
- de grensoverschrijdende aard van de effecten;
- de risico's voor de menselijke gezondheid of het milieu (bijv. door ongevallen);
- de orde van grootte en het ruimtelijk bereik van de effecten (geografisch gebied en omvang van de bevolking die getroffen kan worden);
- de waarde en kwetsbaarheid van het gebied dat kan worden beïnvloed gelet op:
- bijzondere natuurlijke kenmerken of cultureel erfgoed;
- de overschrijding van de milieukwaliteitsnormen of van grenswaarden;
- intensief grondgebruik;
- de effecten op gebieden en landschappen die door een lidstaat, door de Gemeenschap, dan wel in internationaal verband als beschermd gebied zijn erkend.

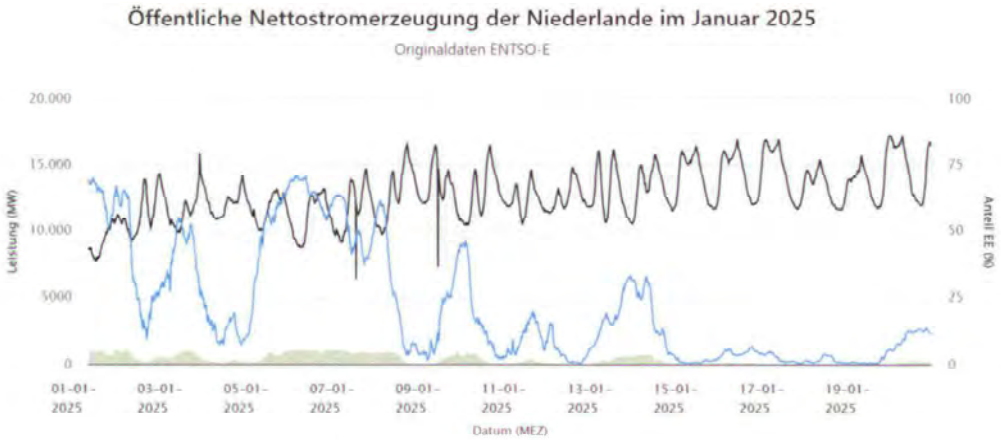
Gezondheid
Provincie Brabant wenst een grote toename van het aantal Windturbines.

Er is veel wetenschappelijk bewijs dat geluidsoverlast door verkeer, windturbines en vliegvelden geassocieerd is met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten.
In het planMER worden geen kaders gesteld hoe dit cumulatie aspect nader onderzocht is.
Gelet op de SMB-richtlijn en het Verdrag van Aarhus dient dit wel een onderdeel te zijn.

14: Rekenen met gemiddelden is frauduleus.
Het benoemen van het aantal inwoners waarvoor met windturbines duurzame stroom wordt opgewekt is foutieve voorstelling van imiterende elektriciteitsvoorziening.
Geluidsbelasting berekenen met een jaargemiddelde is bedrog zie HUF rapport
In de polder waait de wind niet met een gemiddelde windsnelheid

Afbeelding 2.1 Windsnelheid en richting gedurende een jaar





Aandeel wind op land januari 2025 > Groen
Aantal IWT`s op land 2557 stuks ,opgesteld vermogen totaal 6.757 MW .
Bouwkosten € 1,3 miljoen per MW > totaal € 8.8 miljard voor 0,0 klimaateffect.
Blauwe lijn geeft procentuele aandeel wind op land in de opwekking.
De meeste dagen in januari was de opwekking niet noemenswaardig of nul(0) .
Welke berekening is er gemaakt voor de De duurzame polder ?

HUF rapport

De WHO accepteert de Lden als norm voor stationair geluid.
Voor geluidsbronnen met sterke wisselingen, en hier wordt windturbinegeluid expliciet genoemd, wordt de Lden afgeraden! Zie blz. 86 van de WHO Guidelines uit 2018: "Based on all these factors, it may be concluded that the acoustical description of wind turbines noise by means of Lden or Lnight may be a poor characterization of wind turbine noise and may limit the ability to observe associations between wind turbine noise and health outcomes". Dit is in lijn met het HUF (Handhaafbaarheids-, Uitvoerbaarheids- en Fraudebestendigheidstoets)advies van de VROM inspectie2 aan de minister uit 2009, waarbij conclusies worden getrokken ten aanzien van handhaafbaarheid en fraudegevoeligheid: 1Mondelinge informatie verkregen uit contact met de WHO in Geneve 2Rapportage HUF beoordeling, 'Wijziging milieuregels windturbines'.

VROM Inspectie 2009 1 Zienswijze op het Ontwerpbesluit Windturbines Leefomgeving november 2023

- Handhaving is niet mogelijk;
- Omwonenden van windturbines worden onvoldoende beschermd tegen geluidsoverlast;
- De regeling is fraudegevoelig;
- De regeling biedt geen generiek beschermingsniveau tegen slaapverstoring door piekbelasting en geen bescherming tegen cumulatie van geluid;
- Met de introductie van de Lden norm voor windturbines naast de systematiek in de Wet milieubeheer ontstaat er een hybride situatie die tot onduidelijkheid en uitvoeringsproblemen kan leiden;
- De VROM Inspectie adviseert om de regeling niet in de huidige vorm in procedure te brengen. Hier adviseert het eigen ministerie om af te zien van de Lden met het oog op de ernstige hinder die omwonenden kunnen gaan ervaren! In 2009 brengt ook het RIVM een advies uit: "Concluderend stellen wij dat een richtwaarde van omstreeks 40 dB (ondergrens) consistent is met de normstelling voor andere bronnen van omgevingsgeluid. Dit resulteert in een vergelijkbare hinderbescherming als bij bijvoorbeeld weg- of railverkeersgeluid."

Ook de Europese Commissie geeft aan dat de Lden norm niet geschikt is voor niet-constante geluidsbronnen zoals windturbines.
Álle andere lidstaten van de Europese Unie hanteren dan ook voor windturbines niet een norm in Lden, maar juist de actuele geluidsbelasting.
Omdat Nederland zo dichtbevolkt is, zou een 'fatsoenlijke' absolute norm van 40 dB hebben betekend dat er slechts op 7% van het grondoppervlak exploitatie van windenergie mogelijk zou zijn geweest.
12 jaar later wordt aangetoond door Ir. Naut Kusters, en tot tweemaal toe bevestigd door CE Delft, dat wind op land niet nodig is om de klimaatdoelen te halen.
Wij pleiten ervoor om op basis van de adviezen van WHO, de commissie VROM én de Europese Commissie, de Lden norm los te laten en de actuele geluidsbelasting te hanteren, dan wel een veilige afstandsnorm in relatie tot de turbinehoogte.
Toepassing van het voorzorgsbeginsel volgens de commissie MER Het gebruik van het voorzorgsbeginsel door de commissie MER is niet in overeenstemming met de vigerende definities.
Op de site van de commissie MER (klik hier) staat dit uitgangspunt: "Het voorzorgsbeginsel vereist niet dat het bevoegd gezag op basis van enkele publicaties, waarin slechts een mogelijk verband wordt gelegd tussen windturbines en gezondheidsklachten en er nog geen algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten zijn, van de vaststelling van een plan moet afzien.
Feitelijke samenvatting van de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 12 april 2023(ECLI:NL:RVS:2023:1433)
Zienswijze op het Ontwerpbesluit Windturbines Leefomgeving november 2023 De formulering van de toepassing van het voorzorgsbeginsel zoals deze gebruikelijk is, luidt "Ten aanzien van milieu en gezondheid geldt in Nederland het voorzorgsbeginsel.

Dit houdt in dat de overheid beschermende maatregelen kan nemen tegen mogelijk schadelijke milieueffecten van een situatie, ook als die effecten nog niet onomstotelijk zijn bewezen. Het beginsel gaat dus over de vraag hoe te handelen bij wetenschappelijke onzekerheid." Het voorzorgsbeginsel komt uit het Europese recht.
De website Access to European law biedt een gezaghebbende uitleg.
De commissie MER begeeft zich hier op glad ijs, met wederom het risico tegen Europees Recht in beleid te maken.
Er zit een bevreemdende contradictie in deze invulling van het voorzorgsbeginsel: op het moment dat er sprake is van algemeen aanvaarde wetenschappelijk inzichten (ofwel bij evidence) hoeft het voorzorgsbeginsel immers niet meer te worden gebruikt.
Dat er op zijn minst wetenschappelijke onzekerheid bestaat rondom windturbines en gezondheidseffecten mag duidelijk zijn!
Wij pleiten ervoor om op basis van al de wetenschappelijke kennis die nu aanwezig is over de gezondheidsgevolgen van geluidshinder het voorzorgsbeginsel toe te passen.
Duidelijke relatie afstand tot windturbines en slaapstoornissen in '23 aangetoond
Op pagina 20 van de OWL staat: "Daarnaast is voor slaapverstoring wel een verband gevonden, maar uit het beperkte aantal studies komen geen eenduidige conclusies over de relatie met windturbinegeluid naar voren". Deze eenduidige relatie is inmiddels wel naar voren gekomen! Zeer recent is een overzichtsartikel verschenen naar de relatie tussen windturbinegeluid en slaapkwaliteit, een systematische review en meta- analyse van ál het onderzoek tot aan mei 2023. Zie: Gezondheidseffecten van Windturbinegeluid - Analyse RIVM rapporten. - Verborgen belangen in literatuur windturbines
De eindconclusie van Dick Bijl luidde: "Op basis van slecht wetenschappelijk onderzoek kunnen geen harde conclusies worden getrokken met betrekking tot de gezondheidseffecten van windturbinegeluid op mensen. De conclusie dat er geen aanwijzingen zijn voor gezondheidseffecten van windturbinegeluid moet daarom worden verworpen." De factsheet 'Windturbines en Gezondheid' van het RIVM ('22) moest recent vanwege een klacht over de wetenschappelijke integriteit op drie punten gerectificeerd worden: 1. Pagina 7 "Het geluidsspectrum voor grote windturbines (>3 MW) wijkt niet of nauwelijks af van die van kleinere turbines (0,5 tot 3 MW) (van den Berg, 2021; van den Berg, 2023)".
Deze stelling is slechts gebaseerd op twee papers van de coauteur van de eerste factsheet van het RIVM. En in tegenspraak met eerder wetenschappelijk onderzoek. Toch staat dit nog steeds in de gerectificeerde factsheet van het RIVM.
Het weglaten van de nuancering van de BR-curves, welke nuancering wel wordt aangebracht door de onderzoekers in de oorspronkelijke artikelen.
Deze BR curves vormen de basis van het Nederlandse beleid, maar hebben een grote spreiding in de percentages omwonenden met ernstige hinder van windturbinegeluid.
Bij Lden 47 varieert het percentage ernstig gehinderden tussen 31% (Pedersen et al.) en 16% (Michaud et al.).

Het RIVM verzuimt deze nuancering aan te brengen.
Uit deze BR curves volgt een advies van 38 Lden, zonder de toeslagen voor avond en nacht, waarbij moet worden meegenomen dat kinderen al 's avonds slapen en juist voor hen een ongestoorde slaap belangrijk is voor de immuniteit en hersenontwikkeling, en dat daarvoor de facto de Lnight zou moeten gelden
Naar aanleiding van de diskwalificaties van de RIVM rapporten uit 2019 en 2020 en de recente klacht ten aanzien van de wetenschappelijke integriteit, pleiten wij voor een onafhankelijk onderzoek vanuit een van de Nederlandse universiteiten naar de positie die door het RIVM is ingenomen bij hun beoordeling van de veiligheid van windturbines op land.

16: Is er een SDE+ aanvraag met opbrengst berekening gemaakt voor de voorkeurvarianten ?
zijn in de opbrengstberekening ook de systeemkosten meegenomen.
Kabels, transformatoren, etcetera

17:Klimaateffect De duurzame polder 0,0.
Volgens berekening van het ministerie van Klimaat en Groene Groei is het klimaateffect bij een investering van € 28 miljard 0,0000036 graden temperatuurverandering.
RVO hanteert 1.300.000 miljoen bouwkosten per MW.
De bouwkosten voor 25 windturbines in De duurzame polder bedraagt
25 x 7,2 x € 1.300.000 = € 234.000.000,-
Met een levensduur van 20 jaar is de consequentie dat in 2045 alle molens vervangen moeten worden : 2 x 234.000.000,- = € 468.000.000,-
Rekening houdend met inflatie en prijsstijgingen € 500.000.000,- = € 0,5 miljard
0,0000036 / 28.000.000.000,- = 1,29 ^10-16 ^{0} C
0,5 x 1,29 ^10-16 = 0,6 ^10-61 ^{0}C.
Klimaateffect De duurzame polder 0,0 ^{0}C.

Deel II

Cliënte en haar achterban maken zich grote zorgen over de beoogde ontwikkelingen en de stukken die daaraan thans ten grondslag zijn gelegd. Die zorgpunten zien met name op:

1. Woongenot wordt ingrijpend aangetast.
2. Er wordt schade aan de natuur toegebracht.
3. Unieke locatie voor weide- en andere broedvogels komt in gevaar.
4. Vernietiging van insecten, grote vogels en vleermuizen door wiekslag.
5. Gevaar voor de gezondheid van mens en dier in een wijde omgeving.
6. Risicoanalyse is niet of zeer onzorgvuldig uitgevoerd.
7. Stikstofdepositie (Aerius-berekening)
8. Geen participatie toegepast bij de besluitvorming.
9. Afsluiting

Verder zet cliënte grote vraagtekens bij de voordelen ten opzichte van de nadelen. Het project wordt naar de inwoners van de gemeentes Oss en 's-Hertogenbosch verkocht als een methode om de CO2-uitstoot te verminderen door het opwekken van stroom middels windenergie als alternatief voor het gebruik van kolen- en gascentrales. Maar of dat per saldo werkelijk het geval zal zijn is een volstrekt onbewezen stelling.

De gemeente voelt zich als bevoegd gezag, door de RES-opgave verplicht te zoeken naar methodes te voldoen aan deze opgave. Helaas moet er worden vastgesteld dat ook toen en daarbij onvoldoende gekeken is naar alternatieven. Door politieke motivatie en standpunten zijn eerder beslissingen genomen waar nu eenzijdig aan vastgehouden wordt, bijna krampachtig.

Er wordt niet gekeken naar een plan-B of plan-C of verder, terwijl toenemend aangetoond wordt dat energiewinning op land schadelijke bijwerkingen heeft en daarnaast, gezien de ligging van de duurzame polder, geen economisch haalbare kaart is. Dat heeft niets te maken met het aantal windturbines maar met de te verwachten opbrengst per turbine op deze locatie.

De in april 2022 vastgestelde doelstelling en voorwaarden laten wel toe dat er eventueel windturbines komen maar dan wel minimaal (?). Voor de resterende opgave wordt gekeken naar zon op daken en zonnevelden elders. Daarnaast telt ook mee wat particulieren aan zonne-energie opwekken en wat met isolatie en andere stroom besparende maatregelen gehaald kan worden.

Weet daarbij dat de RES-opgave gezien moet worden als wens en niet als een harde eis en opdracht. Verder speelt er natuurlijk niet puur een plaatselijk belang maar zijn wij met elkaar deel van een nationale- en internationale opgave om zuiniger met onze aarde om te springen.

Puur lokaal een oplossing zoeken, en dan ook nog eens een opgave die niet passend is voor de ligging van onze gemeente, is dan ook beslist niet de oplossing die moet worden nagestreefd.

In het zoeken naar alternatieven heeft onze vereniging in de afgelopen jaren volop meegedacht maar daarvan geen enkel resultaat gezien. Punt 10 van de eerder aangegeven lijst van zorgpunten zou dan ook het gebrek aan het afwegen van alternatieven moeten zijn. In raads- en commissievergaderingen is hierop door verschillende politieke partijen ook op aangedrongen maar door de wethouder steeds publiekelijk naast zich neergelegd.

Ook blijkt niet uit de plannen dat het veranderde regeringsstandpunt vanaf hun aantreden niet langer het beleid voor windparken op land steunt maar eerder op zee of kijkt naar weersonafhankelijke technieken zoals kernenergie. Wij zien deze standpunten van de landelijke politiek nog niet terug in de onderliggende gemeentelijke politiek en plannen. Het tegendeel is het geval.

Een windpark starten in de duurzame polder is daar een voorbeeld van.

Het gaat hierbij niet om een politiek standpunt maar juist om het punt dat er steeds meer inzicht komt in de schadelijkheid van windturbines en dan met name over de turbines met de afmetingen zoals voorzien voor onze polder. Door de schaalvergroting van de turbine zijn ook de risico's exponentieel toegenomen. Denk daarbij met name aan rotorbladbreuk waardoor grote en vaak onherstelbare schade ontstaat aan gewassen in een groot gebied rondom zo'n beschadigde turbine. Bij brand komen er veel giftige dampen vrij en is de kans op ontsnappen van het toxische isolatiegas zwavelhexafluoride (SF6, een zogeheten F-gas) erg groot. Dit gas komt ook vrij bij mechanische schade en onderhoud aan de generator van een windturbine en zwaar schadelijk voor mens en natuur.

Behalve deze risico's spelen geluidsoverlast, slagschaduw en fijnstofverspreiding ook een grote rol bij de negatieve effecten van windturbines en zeker in bewoonde omgevingen zoals in en rond de duurzame polder. Is het dan vreemd dat de bewoners in en rond de polder hiertegen in opstand komen en is het dan niet nog bevreemdender dat het bevoegd gezag van onze gemeente door wil gaan in het faciliteren van de initiatieven hiervoor?

Sterker nog, wij hebben bij navraag niet kunnen horen dat een risico-inventarisatie niet is opgevraagd bij potentiële leveranciers. Bij eigen verzoeken om deze informatie bij deze leveranciers zijn we doorverwezen naar het college. In een WOO-verzoek bleek deze informatie niet aanwezig en ook niet in aanvraag. Hoe bedenkelijk is dat?

1. Aantasting van het woongenot.

Algemeen bekend is dat er waardevermindering van rond de 10% zal optreden als er een windpark in de directe omgeving van een woonhuis wordt gerealiseerd. Wie is hiervoor aansprakelijk? Tot op heden blijkt dat dit niet verhaald kan worden op de eigenaren van de turbines. Hoe wordt dit geregeld in Oss mocht er ooit een windpark in onze polder komen?

Het idee dat er afbreuk aan vele eigendommen wordt gedaan speelt een rol in de negatieve beleving van een windpark in de woonomgeving. Zit dit dan "*tussen de oren*"? Jazeker! Maar daarmee kan het niet worden afgedaan als onzin. Daarbij komt dat de wetenschap dat het doel gemeenschappelijk is maar dat de opbrengst dat zeker niet is.

Tot op heden zijn er geen toezeggingen van initiatiefnemers ten aanzien van de financiële participatie, zelfs geen eisen van onze bestuurders en de projectorganisatie, waardoor het gevoel gesterkt wordt dat zij de lusten hebben en cliënte met haar achterban de lasten. Dat versterkt vanzelfsprekend ook het ongenoegen over deze ontwikkeling.

Derde punt is het niet gehoord voelen van vele bewoners in en rond de polder.

Bij een grootschalige ontwikkeling met een grote impact zoals het realiseren van een windpark in een woongemeenschap, zou er een inspraakprocedure moeten zijn gevolgd.

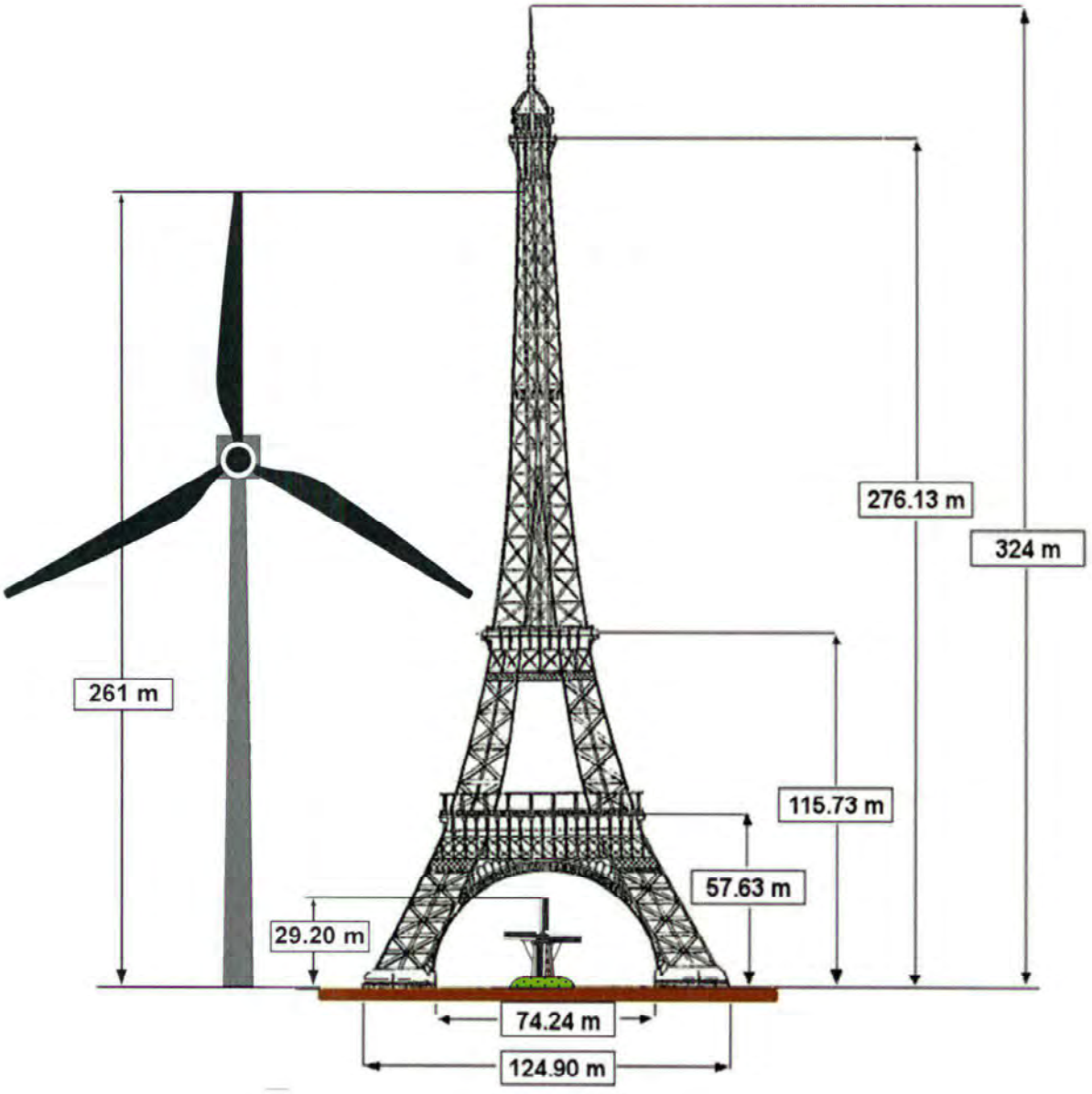
In dit geval zijn er als het ware voor de bühne een aantal bijeenkomsten opgezet en is er zelfs een zogenaamde klankbordgroep opgezet waarbij het doel enkel lijkt dat er vinkjes gezet moesten worden. Van echt gehoord en serieus genomen worden is niets gebleken.

Schrijnend voorbeeld hiervan is dat er na veel studie en inzet van vele (partijdige en belanghebbende) instanties, een Voorkeurs Alternatief (VKA) is ontwikkeld wat vervolgens door de wethouder zonder enig respect en mogelijk onder druk van initiatiefnemers vervangen is door een eigen VKA. Deze lijkt toevalligerwijs veel op het idee van het Windcollectief, vertegenwoordigd door "Pondera". Het vertrouwen in het lokale bestuur is mede hierdoor beschadigd en ook dat geeft weer een negatieve bijdrage aan het niet willen accepteren van het plan voor het realiseren van een windpark in de directe woonomgeving.

Dat alle bovenstaande zaken vaak weggezet worden als NIMBY-gedrag (Not In My Back Yard) is (ook) in dit geval onterecht. Het doel is mogelijk algemeen geaccepteerd maar het middel zeker niet en daarmee wordt onvoldoende rekening gehouden.

Een goed participatietraject zowel qua inspraak als financieel, had ervoor kunnen zorgen dat er minder weerstand gevoeld zou worden maar deze kans is voorbij. Nu zijn het nog plannen maar nu al, en zeker bij een mogelijke realisatie, zullen windturbines bij zeer veel van uw inwoners zeer negatieve gevoelens opwekken die niet meer zijn weg te nemen. Daardoor wordt het woongenot ernstig en onherroepelijk aangetast! Daarnaast ziet het er esthetisch natuurlijk niet uit!

Tientallen van die gigantische objecten in de vlakke en uitgestrekte polder zal het beeld dramatisch veranderen van een natuurgebied in een industriepark. Daarnaast zal het een zeer onrustig beeld geven doordat de wieken op grote hoogte draaien en daarmee de aandacht naar zich toe trekken.



In de avond en nacht is er vliegtuig-waarschuwingsverlichting (wit dan wel rood) dat door het knippereffect ook de aandacht trekken. Dit zal in de wegen rondom en door de polder zeker leiden tot afleiding en daarmee tot onveilig rijgedrag met mogelijk ongevallen tot gevolg. Daarnaast geeft dit onrustig beeld onrust bij de mensen die in dan wel om de polder wonen. Dat draagt zeker bij aan het verlies van woongenot.

2. schade aan de natuur

Het oprichten, in bedrijf houden en afbreken van een windpark heeft een zeer negatieve en onherroepelijke inpakt in de omgeving en met name op de natuur.

Dit komt bovenop het verlies van woongenot zoals eerder beschreven. Natuurcompensatie voor een zo'n groot gebied lijkt onmogelijk en onbetaalbaar. Mensen uit onze gemeente en zeker de toeristen zullen dit gebied gaan mijden omdat de aantrekkelijkheid als natuurgebied volkomen teniet is gedaan. De groene long gaat verloren. Veel mensen in het meer stadse deel van Oss verliezen daarmee hun bijtankmogelijkheid in de naaste omgeving.

De duurzame polder is in het verleden ingezet als plasdrasgebied voor vele vogels. Daarmee worden ook andere elementen van het omgaan met dit gebied beïnvloed. Zowel de boeren als de beleidsmakers en natuurverenigingen hebben met veel geduld, tijd, inzet en geld een uniek stuk natuur gecreëerd dat uniek is in Nederland.

Wie durft dat in de waagschaal te zetten en in te ruilen voor een twijfelachtig plan dat in intentie bedoeld is om de natuur te redden, wetende dat deze polder daarvoor niet geschikt is. Ook hier worden weer sub-plannen tegenaan gezet zoals natuurcompensatieprojecten. Verhuizen van broedgebieden wordt genoemd terwijl experts daar niet in geloven. Daarnaast is ook bekend dat er tijdens de werking van windturbines grote aantallen insecten verloren gaan. Deze zijn het voedsel in de keten die met veel zorg is opgebouwd door de natuur en de mens. Dit zal dan ook van invloed zijn op het leven in de natuur in een zeer groot woongebied.

3. Unieke locatie voor weide- en andere broedvogels komt in gevaar

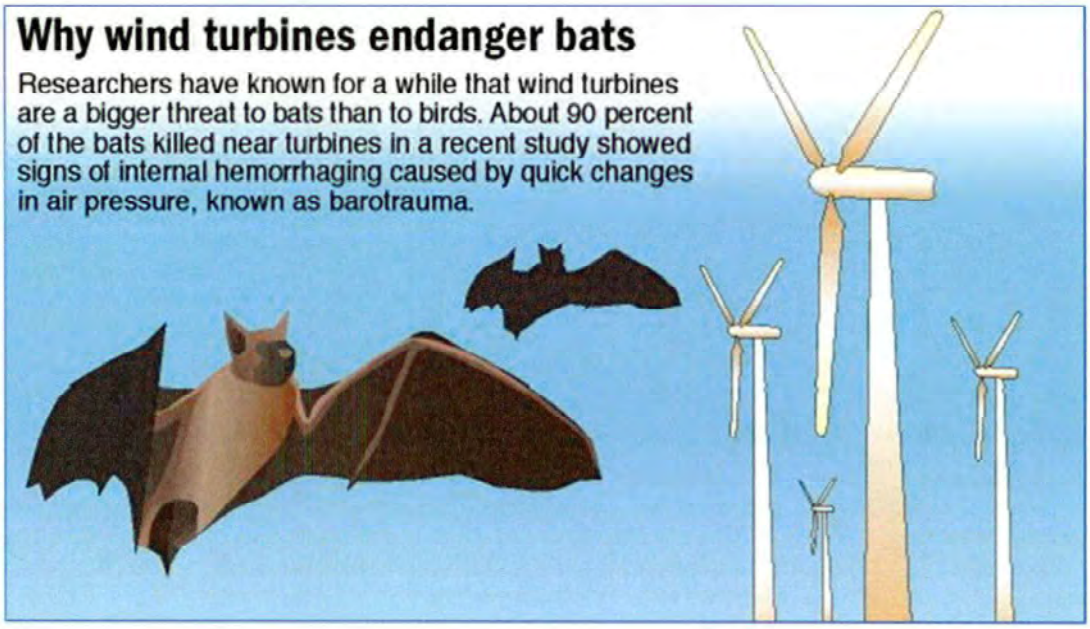
Te verwachten is dat natuurinstanties als het IVN hierover hun zienswijze zullen indienen. Wel is aan te geven dat het een onjuiste voorstelling van zaken is om er van uit te gaan dat broedgebieden te verplaatsen zijn. Deze gebieden zijn over een lange periode ontstaan mede door de inzet (en geld) van zowel de gemeente en provincie alsmede vele natuurorganisaties. Het plas-drasgebied is mede met subsidie aan boeren opgezet en wordt in stand gehouden met acceptatie van minder opbrengsten van die gebieden. Om dit nu op te offeren ten gunste van diezelfde boeren die een alternatief inkomen zoeken door deel te nemen aan het windcollectief is wel een heel bijzondere kronkel.

4. Vernietiging van insecten, grote vogels en vleermuizen door wiekslag

Te verwachten is dat door de windturbines veel, en vooral veel grote vogels zullen sneuvelen doordat ze geraakt worden door de roterende rotorbladen.



Bedenk daarbij dat met de voorgenomen afmetingen van de turbines, de tipsnelheden op kunnen lopen tot meer dan 600 kilometer per uur.
Bij deze snelheden zijn vogels kansloos deze te mijden.
Ook bekend is het fenomeen dat vleermuizen in grote getalen overlijden als ze rond de rotorbladen vliegen. Door het plotselinge geconfronteerd worden met het drukverschil voor en achter de bladen klappen hun longen in en overlijden ze.



We weten allen dat vleermuizen beschermd zijn maar blijkbaar niet in onze polder!

Uit een ander onderzoek dat verricht is op gedode vleermuizen lijkt het een reële aanname dat ze afgeleid werden door de rode knipperlichten. Er lopen weliswaar proeven met andere kleuren maar mogelijk heeft dat geen nut omdat rood verplicht is in verband met de veiligheid voor de luchtvaart.

5. Gevaar voor de gezondheid van mens en dier in een wijde omgeving

Dit punt in deze zienswijze zal met name ingaan op het plan-MER dat parallel met het Ontwikkelingsplan is vrijgegeven voor inzage en reactie.

Over de gezondheidseffecten wordt steeds meer duidelijk mede omdat nu via medici bekend wordt hoeveel mensen er klachten hebben gekregen nadat er een windpark in hun woonomgeving is gerealiseerd. Lange tijd is dit genegeerd en afgedaan met "*het zit tussen de oren*".

Helaas voor de omwonenden blijken windturbines zeker een negatief effect te hebben op de gezondheid. Deze terechte klachten zijn dus niet eenvoudig op te lossen, maar enkel door het weghalen van de turbines of te verhuizen naar een veilige woonomgeving.

Wat zegt de MER (milieu effect rapportage) hierover? Met veel bijlagen en woorden probeert men aan te tonen dat de effecten van windturbines op mensen en dieren in hun omgeving minimaal en liefst nihil zijn. Ook wordt gerefereerd naar rapporten van bijvoorbeeld RIVM waarbij er onterecht (blijkt nu) van uit wordt gegaan dat deze rapporten wetenschappelijk geijkt zijn.

Veel informatie wordt in opdracht gemaakt door in deze energie-branche bekende bureaus zoals Arcades en Witteveen+Bos.

Voor hen een verdienmodel omdat hun klantenkring bestaat uit belanghebbenden in de windindustrie. Het is dan ook niet een vraag maar eerder een vaststelling dat er bij grote voorkeur een positief antwoordt wordt gegeven op de vragen die klanten hen voorleggen ten aanzien van de effecten van windturbines.

Ook de verantwoordelijk wethouder van de gemeente Oss heeft een opdracht en deze opdracht is ook neergelegd bij de projectgroep. Die opdracht is te kijken hoe een windpark gerealiseerd kan worden in de duurzame polder, waarbij voldaan wordt aan de opdracht die door de RES is neergelegd.

Hoe gaan die adviesbureaus nu te werk.

Wanneer er geen wetenschappelijke onderzoeken zijn dan wordt er gesteld dat er geen negatief effecten zijn omdat die niet zijn aangetoond. Dat is echter een methode die haaks staat op het voorzorgbeginsel. Daarbij wordt er van uit gegaan dat er juist aangetoond moet worden dat er GEEN negatieve effecten zijn en tot dan moet worden aangenomen dat die er wel eens kunnen zijn. In die gevallen staat het licht op rood en staat de ontwikkeling stil.

Hier zie je sterk het effect van de windlobby. Er is veel geld aan verbonden en dan worden belangen afgewogen en conclusies wat ingekleurd. Daarnaast kan worden vastgesteld dat ook bij die adviesbureaus de kennis niet altijd voldoende is om de moeilijke vraagstelling als maatwerk in te vullen. Er wordt dan gebruik gemaakt van rekenmodellen. De specialist wordt dan geen specialist op zijn vakgebied maar wel op het invullen van de variabelen in het model. Het antwoord onpartijdig beoordelen en eventueel corrigeren is vaak al een stap te hoog en daarbij ook niet altijd gevraagd.

Omdat er in de afgelopen jaren steeds meer burgerverzet komt regen de ontwikkeling van grotere windparken met steeds grotere turbines hebben een aantal burgers met een technische achtergrond zich verdiept in de materie en is er scepsis ontstaan tegen deze rapporten en adviesbureaus. Mensen die moeten beslissen hebben vaak het idee dat dat doemdenkers zijn met een duidelijk verzet tegen deze ontwikkeling en weigeren kritisch te luisteren naar tegenargumenten. Als reactie doen ze die groep kritische burgers onterecht af als NIMBY's. Dus mensen die niet echt tegen de windparken op land zijn maar het gewoon niet in hun woongebied (achtertuin) willen hebben.

Dat is een zeer minachtende mening over inwoners die zich verzetten op basis van de risico's die windturbines op land met zich meebrengen.

Over welke risicofactoren hebben we het dan:

5.1. Hoorbaar Geluid

Windturbines met de geplande omvang/hoogte produceren geluid. Dat geluid wordt veroorzaakt door de turbine en andere bewegende delen die zich in de gondel bevinden, maar meer nog door de rondzwiepende rotorbladen. Bedenk dat die bij een beetje wind al een tipsnelheid van zo'n 600 kilometer per uur bereiken. Daardoor veroorzaken ze veel windturbulentie en daarmee onder andere het continue repeterende zoef-zoef-geluid wat tot ver in de omtrek hoorbaar is en wat als zeer storend wordt ervaren.

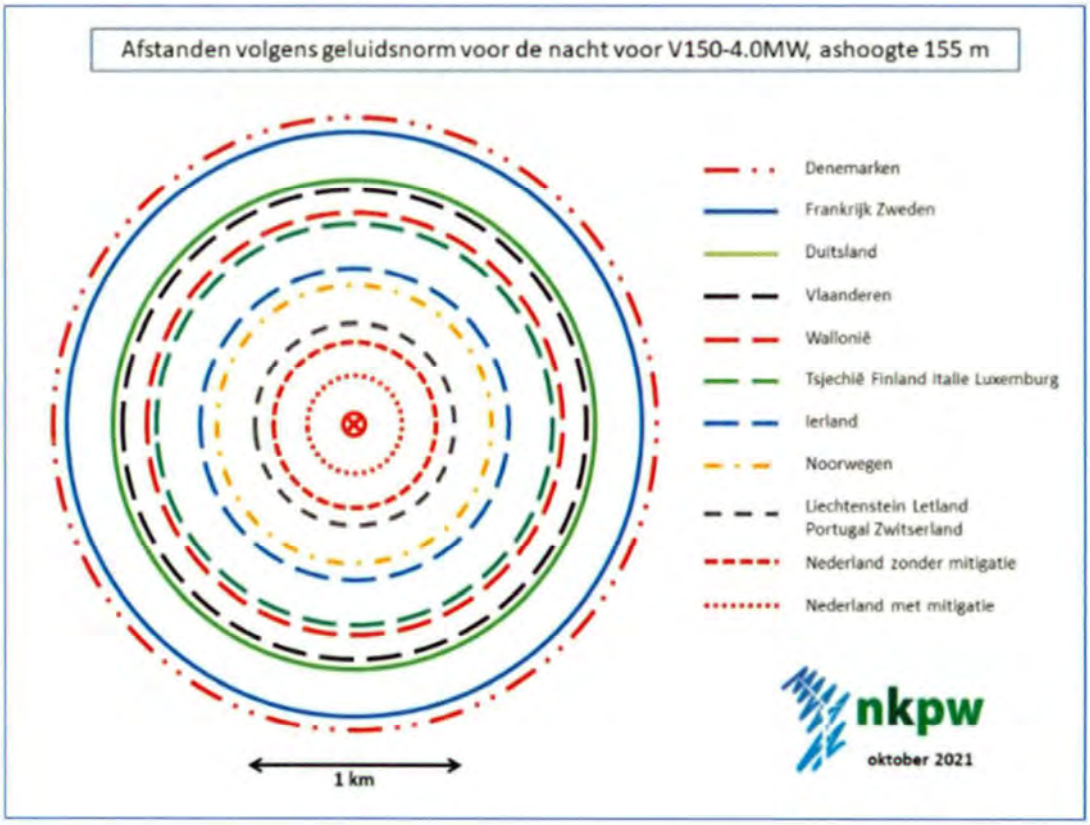
De windrichting en windsterkte hebben een grote invloed op de sterkte en de draaglengte van het geluid. Net zoals voor de andere aspecten zijn er voor het oprichten van windturbines op land geen vastgestelde normen. De verwachting was dat deze normen/voorschriften er eind 2024 zouden zijn maar nu (januari 2025) is er nog geen zicht op. Veel zaken betreffende gezondheidsrisico's voor omwonenden zijn inmiddels in een ander, voor de windlobby minder gunstig, daglicht komen te staan. Ook gelden er Europese richtlijnen die de strop voor het ontwikkelen van windparken op land ook steeds verder dichttrekt. Ten aanzien van het geluid is er als het ware een truck bedacht om meer turbines in een dichtbevolkte omgeving te kunnen plaatsen. De geluidsniveaus die we moeten accepteren op de buitenkant van onze huizen is niet als bij alle andere normen voor industriële objecten vastgelegd als maximale Decibels (dB) maar leggen we die vast met de toevoeging "Lden". Daarmee is elke klacht bij overtreding niet-ontvankelijk verklaard omdat er nu naar een jaargemiddelde gekeken wordt. Denk je in dat je in een woonwijk rijdt met een snelheidsbeperking van 30 kilometer per uur. Met de toevoeging "Lden" kun je dan onbeperkt hard rijden als je later op de dag of in het jaar de auto maar even stil laat staan.

Waarom accepteren we dat wel voor een geluidsnorm waarbij aangetekend moet worden dat we in Nederland wel heel slecht onze burgers beschermen vergeleken met andere landen on ons heen.

Zie hiervoor in het onderstaande het landenoverzicht.

Verder wordt er onder druk van initiatiefnemers eenvoudig toegegeven aan hogere waarden bijvoorbeeld van 42 naar 45 dB. Veel beoordelaren en beslissers realiseren zich niet dat elke 3 decibel extra een verdubbeling van het geluidsniveau is omdat het geluidsniveau een logaritmische schaal kent. Boven op de waarde wordt ook nog eens 3 dB toegevoegd als zogenaamde "mitigatie". Een soort compensatie die het overschrijden van een norm nog vager maakt.

Ten aanzien van de berekeningen worden adviesbureaus in de arm genomen die werken met vaste aannames en rekenmodellen. BLP heeft in een teams-meeting aan een geluidsspecialist van het door de projectgroep geselecteerd adviesbureau Witteveen+Bos aangegeven dat hun berekeningen niet klopten. Maar deze specialist (naam bekend bij BLP) kon geen andere verklaringen geven dan "*dit is wat het model aangeeft*".



Verklaring bovenstaand plaatje: De middelste cirkel is de windturbine met de cirkels daaromheen de per land op de lokaal afgesproken afstand.

Om in het dichtbevolkte Nederland überhaupt windturbines op land te kunnen realiseren moeten de omwonenden de ziekmakende overlast accepteren?

Laagtonig (onhoorbaar) Geluid

Daarnaast produceert een turbine een lage, (bijna) niet hoorbare, maar wel voelbare bromtoon. Deze kennen we onder de noemer LFG Laag Frequent Geluid. Deze geluiden zijn niet tegen te houden door isolatie en veroorzaakt gevoelens van ernstige onrust. Dit wekt op zijn beurt weer stress op en houdt mensen uit hun slaap met alle denkbare gevolgen. Zeker (ongeboren-) kinderen en kwetsbare mensen zijn hier gevoelig voor en zullen ernstige schade oplopen.

We mogen dan ook stellen dat, ondanks dat er op dit moment geen 100% overeenstemming is van wetenschappers ten aanzien van de schade die dit fenomeen kan veroorzaken en ook niet tot welke afstand deze tonen zich kunnen verplaatsen. Elke aanname in een MER is dan ook twijfelachtig en dus niet acceptabel. Denk aan het voorzorgbeginsel!

Hieronder wordt een tekst van het RIVM aangehaald betreffende deze Laagfrequente geluiden:

Wat is laagfrequent geluid?

Laagfrequent geluid (LFG) is geluid met een frequentie tussen de 20 en 125 Hz. In een enkel geval wordt een bovengrens van 100 Hz gehanteerd. Geluid onder de 20 Hz heet infrasoon geluid. Infrasoon geluid is niet hoorbaar voor mensen.

LFG draagt verder

LFG dempt op grotere afstand minder uit dan geluid met hogere frequenties. Dit betekent dat lage tonen zeer grote afstanden kunnen afleggen. Als de afstand tot de geluidsbron groter wordt gaan de hoge tonen steeds meer verloren tot alleen de lage tonen (LFG) overblijven. Dit klinkt als brommen. Hierdoor is lastig op te sporen waar LFG vandaan komt en de bron te ontdekken.

Daarnaast houden muren en isolatiemateriaal LFG minder tegen dan geluid met hogere frequenties. Dus bijvoorbeeld een geluidsscherm houdt met name de hoge tonen tegen en er achter blijven vooral lage tonen over.

LFG kan op sommige plekken hard klinken

Geluid beweegt zich voort met een golfbeweging door de lucht, zoals kringen op het water als er een steen in wordt gegooid. Deze golven zijn aan het begin groot, maar worden naar het eind steeds kleiner; ze doven uit.

Golven hebben een bepaalde lengte, de golflengte of periode. Als een hele of een halve golflengte precies zo lang is als de afstand tussen twee muren van een kamer, dan kan de golf daar blijven 'hangen'. Dat heet een staande golf. Dit komt het vaakst voor bij laagfrequent geluid. Op zo'n moment is het geluid op die plek van de kamer flink luider en lijkt het alsof de geluidbron dichtbij is, terwijl die in werkelijkheid honderden meters verderop kan zijn. Ook is dan moeilijk te bepalen uit welke richting het geluid komt.

Voor het beoordelen van LFG bestaan slechts 2 richtlijnen: de richtlijn Laagfrequent geluid van de Nederlandse Stichting Geluidhinder en de Vercammen-curve. De rechterlijke macht gebruikt deze richtlijnen soms om een uitspraak te doen over (hinder door) bronnen van LFG.



Enkele bronnen van LFG binnens- en buitenshuis (Bron: RIVM, 2021)

Einde tekst RIVM.

Nogmaals, het voorkomen of afschermen van LFG is niet te garanderen en de mogelijke gezondheidsrisico's te hoog en dus niet acceptabel!

5.3 Trillingen

Om steeds meer vermogen uit windturbines te genereren is de masthoogte en de rotordiameter van deze windturbines de afgelopen decennia exponentieel vergroot. Onder invloed van de passerende wind op de mast en de rotorbladen zullen deze gaan trillen.

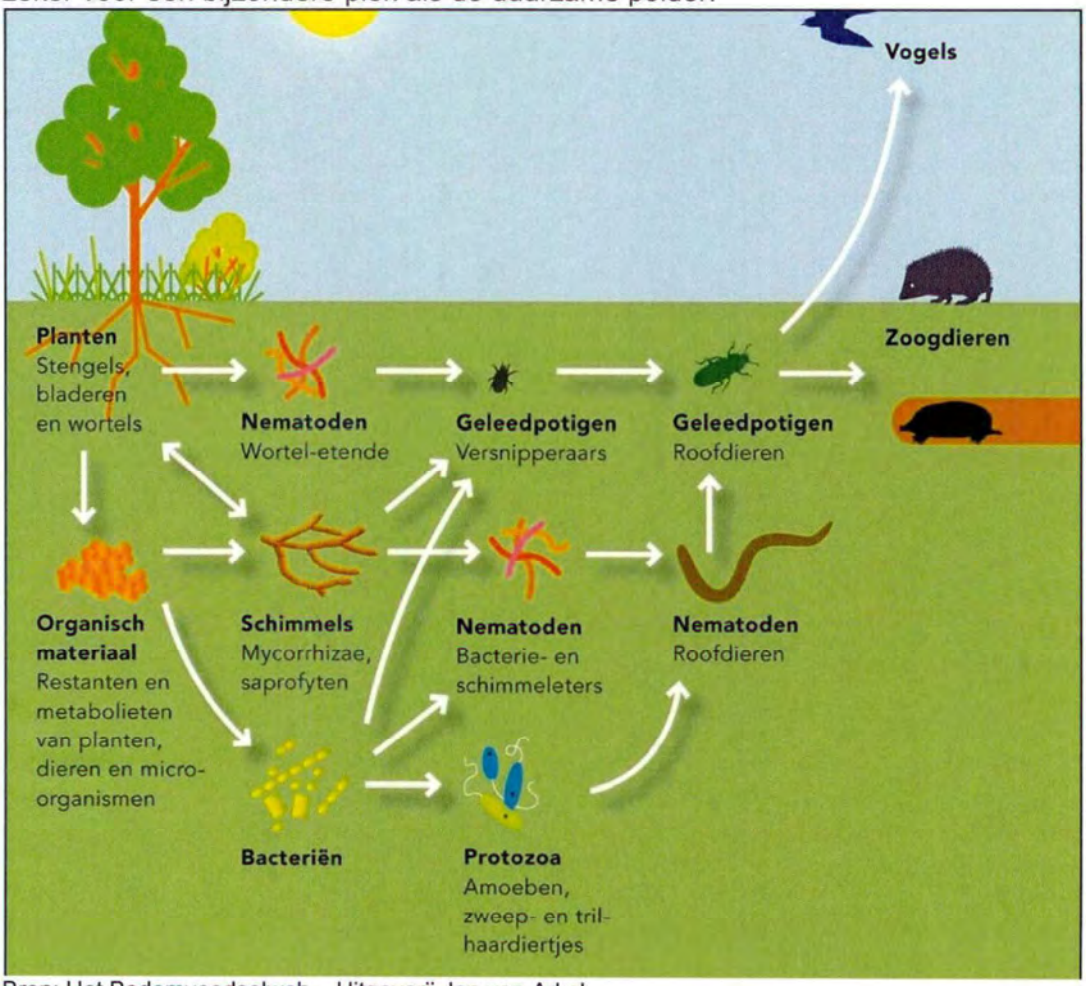
Bij onbalans die kan ontstaan door slijtage van deze bladen waarbij de ruwheid van het oppervlak toeneemt wordt dat effect versterkt. Deze trillingen worden eerst doorgegeven aan de metalen koker en vervolgens via het fundament en de heipalen naar de omgeving.

Multi-megawatt windturbines gebouwd met grote rotor en slanke toren zijn ontworpen voor externe dynamische effecten zoals wind-, golf- en aardbevings-belastingen. Uitgebreide studies worden uitgevoerd om de nadelige trillingen van windturbinetorens en -bladen te beheersen. De nadruk ligt daarbij op het verzamelen van informatie waarmee het effect van deze trillingen kan worden geminimaliseerd ter voorkoming van materiaalmoeheid waardoor scheuren kunnen optreden die vervolgens tot breuk kunnen leiden. Ook het vermogensverlies door dit fenomeen is een zorg voor de ontwerpers en exploitanten.

Wat weten we over deze trillingen,
Voor een deel kunnen we de trillingen horen en wel over een afstand van minimaal 2,5 kilometer. De trillingen die ondergronds worden doorgegeven reiken, afhankelijk van de grondsoort, de vochtigheid hiervan en eventueel ander open water in het betreffende gebied (zoals in de Lithse Polder) wel tot 5 kilometer en vallen onder de niet-hoorbare laagfrequente trillingen. Dus wel voelbaar maar niet hoorbaar. Niet iedereen zal hier last van hebben, net zoals dat geldt voor de andere negatieve effecten van windturbines op elke vorm van leven.

Verder kunnen we er ook van uitgaan dat de trillingen effect hebben op het bodemleven.

De gezondheid van de bodem hangt sterk samen met dit bodemleven maar ook de weidevogels in een groot gebied rond deze turbines zullen voor een deel hun voeding in de vorm van wormen en ander bodemleven kwijt raken. Dit soort verstoringen zijn dus zeer ongewenst voor een natuurlijke balans. Dat geldt zeker voor een bijzondere plek als de duurzame polder.



Bron: Het Bodemvoedselweb – Uitgeverij Jan van Arkel

De complete voedselketen wordt verstoord door deze trillingen.

5.4 Slagschaduw

De door de zon veroorzaakte schaduw heeft een statisch deel (de mast en gondel) maar ook een dynamisch element in de vorm van de draaiende rotorbladen. Vooral deze bewegende schaduw, bekend als slagschaduw, is niet alleen heel storend maar kan door het stroboscopisch effect ook epileptische aanvallen opwekken.
Je kunt dit vervelende effect proberen te voorkomen door het blinderen van ramen en deuren, maar buitenshuis zal dit effect op vele honderden meters het buiten zijn voor mens en dier heel onaangenaam en schadelijk maken.
Het roept een gevoel van onrust op en is daardoor ongewenst voor een normale woon- en werkomgeving.

Voor Maren-Kessel, Lith en Lithoijen is de situering van de turbines heel ongunstig.
De geplande turbines liggen namelijk ten zuiden en dat wil zeggen dat een groot deel van de dag de zon door de wieken richting deze woonkernen schijnt.
De ondergaande zon schijnt uit het westen en zal door z'n lagere stand langere schaduwen veroorzaken en daar heeft Oss weer meer last van.
Omdat wind uit het zuid -westen het meest voorkomt in dit deel van Nederland, zal de wiekstand ook nog eens vaak zo staan dat de bewoners in bovenstaande gebieden veel last gaan ervaren van deze hinderlijke schaduw.
Hieronder twee links naar een video om een indruk te geven van de overlast:

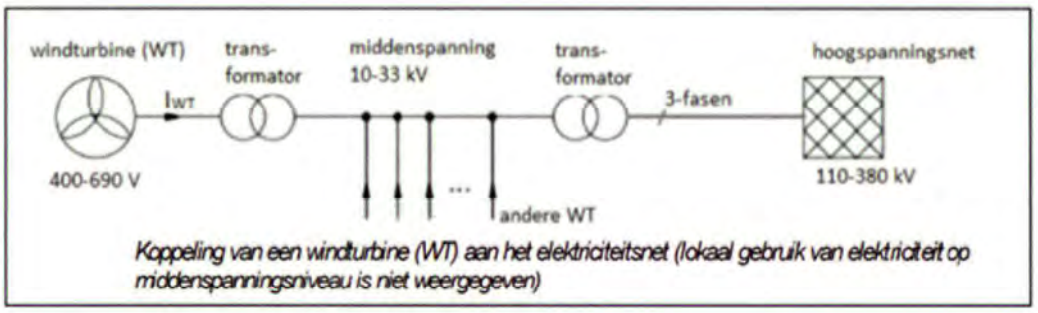
https://youtu.be/LQCVX7NQ66M / *https://youtu.be/n88IMdGTZyM*

Er bestaat wel een norm dat een gevoelig object (zoals een woonhuis) een maximum aantal uren per jaar hinder van deze slagschaduw mag hebben. De windturbines moeten stilgezet worden bij overschrijding van dit maximum. Maar wie gaat de teller bijhouden? Waar kan een inwoner van Oss terecht met een klacht?

5.5 Straling

In de polder kennen we al de aanwezigheid van hoogspanningsleidingen. Het is bekend dat het verblijven onder deze leidingen ongezond is en verschillende vormen van kanker kan veroorzaken. Ook hier zijn kleine kinderen en zwakkere ouderen weer eerder het slachtoffer van. Daarom zijn er duidelijke afstandsregels voor het wonen en verblijven in de omgeving van deze leidingen. Er zijn onlangs nog enkele huizen afgebroken, die niet aan de voorgeschreven afstandsregels voldeden.

De grote hoeveelheid door de windturbines opgewekte stroom, wordt vanuit alle individuele turbines via vele kilometers lange leidingen naar het netwerk getransporteerd.



Koppeling van een windturbine (WT) aan het elektriciteitsnet (lokaal gebruik van elektriciteit op middenspanningsniveau is niet weergegeven)

Door de koperen stroomleidingen in de grond te graven zal de elektromagnetische straling, veroorzaakt door die hoge stroom, helaas niet minder worden. Grote gebieden in de polder zullen met de komst van vele extra ondergrondse hoogspanningsleidingen ongeschikt worden om in te verblijven en dit zowel voor mensen als voor dieren.

Het levert zelfs serieus gevaar op voor bijvoorbeeld mensen met een pacemaker en/of hart- en vaatziekten.

Ook over dit fenomeen zijn de wetenschappers het nu nog niet eens maar is er helaas dus ook niet onomstotelijk aangetoond dat deze straling geen kwaad kan en dan weer met name voor kinderen en kwetsbare ouderen en dieren.

5.6 Fijnstof

Door het contact van de kunststof rotorbladen met (zure) regen en agressieve stoffen in de lucht (bijvoorbeeld ammoniak) zal zowel het basismateriaal als de coatings van deze rotorbladen aangetast worden. Deze erosie wordt extra verhoogd door de hoge, en wisselende snelheden van deze bladen.

Er kan onderscheidt gemaakt worden over de graad van erosie. In het algemeen wordt onderstaande verdeling gebruikt om de status van slijtage aan te geven:

Erosion grade = 0	Erosion grade = 1
No visible erosion, coating still in good condition	Small areas of erosion, visible signs of damaged coating
	
Erosion grade = 2	Erosion grade = 3
Larger areas of erosion, coating clearly eroded in long patches	Wider areas of erosion, coating completely eroded and laminate clearly exposed
	

Deze slijtagestof zal door de wind over grote gebieden verspreid worden en is zwaar vervuilen.

Inmiddels is bekend dat deze stoffen zwaar toxisch zijn met als zeer vervelende bijkomstigheid dat ze niet afbreken in het lichaam van mens en dier. Een vergelijking van Bisfenol-A met PFAS wordt terecht wel gemaakt, echter, de schadelijkheid van PFOS (bekent van antiaanbaklaag uit de PFAS-groep) is meer algemeen erkend.

Deze stof Bisfenol-A is al in hoeveelheden die vele malen hoger liggen dan de gestelde grenzen, aangetroffen in verschillende gebieden in Nederland (bijv. Flevopolder) en ook in en rond windparken van het formaat vergelijkbaar met het beoogde windpark "duurzame polder".

De grootte van dat vervuilde gebied strekt zich uit tot vele kilometers rond de windturbines. Via het oppervlaktewater en het grasland zullen de dieren in dat gebied het zeker ook binnen krijgen. Koeien die daar grazen zullen deze schadelijke stoffen via hun melk en hun vlees overdragen op de mens en daarmee hun gezondheid ernstig bedreigen.

In de bijlage XI van de Plan-MER over de "Emissies als gevolg van slijtage van de wieken van een windturbine", komen we tegen dat er op 1,5 meter boven het

maaiveld geen enkele reststof van de rotorbladen gevonden is. Maar wel dat er ongeveer 1,5 kg verf per jaar per rotorblad gebruikt wordt voor reparatie.

Deze twee conclusies zijn tegenstrijdig. Waar blijft dan al dat afvalstof?

Eerst is er de erosie waarbij veel materiaal van zowel het basismateriaal als van de coating verdwijnt. Daarna wordt er geschuurd en geschilderd. Dan wordt er niets gemeten?

De oplossing is dat het toxische stof niet in de lucht blijft zweven maar neerkomt in het grasland en het oppervlaktewater.

Zo worden we voor de gek gehouden en op het verkeerde been gezet, zeker als je niet kritisch naar deze informatie kijkt. Verder lezend blijken de meeste rapporten opgesteld te zijn omdat exploitanten zich zorgen maken over teruglopende opbrengsten omdat de door erosie verruwde rotorbladen meer luchtweerstand hebben en dat daardoor deze turbines minder opbrengst hebben. Zorgen voor de omwonenden en dieren lijken ze zich niet te maken.

5.7 Gas

In windturbines wordt vaak het gas SF6 (zwavelhexafluoride) gebruikt om kortsluiting te voorkomen. SF6 werkt als isolatiemiddel en voorkomt vonkvorming bij contactloze overdracht van elektrische energie en van mechanische contacten. Het gas treffen we ook aan in schakelstations van netbeheerders, en wordt verder ook in de chemische industrie gebruikt.

SF6 is een sterk broeikasgas en zorgt voor een strek broeikaseffect én blijft duizenden jaren actief. De schade is dus groot als het vrij komt. Dat vrij komen gebeurt bij windturbines met grote zekerheid. Tijdens gebruik en onderhoud lekt er veel weg en zeker bij calamiteiten. De producenten van windturbines evenals van apparatuur voor hoogspanningshuisjes zoeken naar alternatieven, maar die zijn er vooralsnog niet. Een ruwe inschatting, op basis van Europese cijfers van 2019, leert ons dat er vanaf 2013 tot op heden zeker enkele duizenden kilo's SF6 is gelekt.

5.8 Waarschuwingslichten

Zeker voor nachtdieren, maar ook voor mensen die nachts in de polder willen of moeten zijn, zullen de veiligheidslichten boven op de turbines zeer storend zijn. De uilen, vleermuizen en andere vogels, die enerzijds toch al bedreigd worden door de draaiende rotorbladen, zullen anderzijds in hun nachtelijke vliegbewegingen gedesoriënteerd raken.

Maar ook automobilisten lopen een verhoogd risico op een ongeluk, omdat men afgeleid wordt van het verkeer door de knipperende nachtverlichting, met alle ernstige gevolgen van dien.

6. Risicoanalyse is niet of zeer onzorgvuldig uitgevoerd.

Het maken van een MER vraagt op de eerste plaats gedetailleerde kennis van de turbines die in aanmerking komen. In deze fase van het project is dat nog niet zeker omdat uiteindelijk door de initiatiefnemers de definitieve keuze gemaakt gaat worden. Bij die keuze zal opnieuw een MER gemaakt moeten worden waarbij de keuze het uitgangspunt zal zijn. De specificaties en de certificatie-documenten zullen dan doorslaggevend zijn maar ook zullen de plaatselijke omstandigheden meegenomen moeten worden. Dat wil zeggen dat in het huidige stadium veel zaken die van invloed zullen zijn op de omgeving niet precies genoeg worden meegenomen. Daarmee is de waarde van de plan-MER zeer beperkt.

De details zijn van belang. In verband daarmee heeft BLP getracht specifieke technische data van beide, in het Voorkeursalternatief en beide bovengenoemde documenten gebruikte voorbeeldturbines te krijgen van de genoemde bouwers. We zijn, na herhaaldelijk vragen en aandringen, doorverwezen naar het gemeentebestuur dan wel de initiatiefnemers voor windpark in het Osse deel van de polder. Deze informatie is door beide partijen nooit gedeeld dan wel nooit opgevraagd. Dat laatste zou moeten gebeuren uit oogpunt van het voorzorgbeginsel.

Waar gaat het bij een risicoanalyse en beoordeling om?

Het gaat om een onpartijdige afweging van de effecten van het bouwen, onderhouden, produceren en afbreken van een of meerdere windturbines binnen het Voorkeursalternatief dat door de raad (voorlopig) is vastgesteld. In elke fase zoals hierboven aangegeven, moet een lijst van mogelijke foutoorzaken en risico's worden gemaakt. (failure mode). Dit moet over het hele spectrum van de toepassing van de technische keuzes gaan dus zowel voor de natuur als voor de mens die daar deel van uitmaakt.

Bij alle risicofactoren moet een afgewogen inschatting gemaakt worden van het effect hiervan en vervolgens moet er ook geschat worden hoe groot de kans is dat het voorkomt. Elk risico, gevolg en kans krijgt een getal afhankelijk van de zwaarte. De optelsom van de getallen geeft een lijst met het gevaarlijkste risico bovenaan en het risico met de minste impact onderaan. Daarna moet er per item worden aangetoond welke acties genomen moete worden om het risico te elimineren. Zijn die niet mogelijk, dan stopt de ontwikkeling. De lijst moet ten aanzien van de risico's en acties ter voorkoming van negatieve effecten wel gebaseerd zijn op wetenschappelijke rapporten. Als die er niet zijn, Zoals in het huidige project met risico's zoals onder andere opgesomd zijn in hoofdstuk 5, zal dus tot gevolg hebben dat het project geen doorgang kan vinden.

7. Stikstofdepositie

In dit verband is het de vraag of er een afweging gemaakt is met andere bouwbehoeften, zoals woningbouw. Zo ja, hoe valt dan de voorkeur voor windturbines te verdedigen gezien de grote woningnood in Nederland en ook in de gemeente Oss.

Zowel bij de aanleg van bouwwegen en windturbines, de graafwerkzaamheden voor kabels, het graven van gaten voor de fundering, het inslaan van honderden heipalen en natuurlijk ook het storten van tonnen beton vraagt een hoge inzet. Daarnaast moet ook de afbraak van deze turbines meegenomen worden in de lijst van activiteiten die bijdragen in de stikstofdepositie.

Een stikstof-depositieberekening (**Aerius-berekening**) is verplicht.

Sinds september 2019 zijn de regels voor stikstofuitstoot strenger geworden. Sinds november 2022 zijn de regels nog strenger geworden. Er is geen vrijstelling meer voor de bouw wat betreft stikstof. Voor alle soorten projecten moet er een stikstofberekening worden gemaakt bij het aanvragen van een omgevingsvergunning. Dus bij een MER is deze berekening een verplicht onderdeel. De laatste week is dit onderwerp weer zeer urgent geworden en zijn de grenzen van mogelijkheden sterk beperkt. Veel (belangrijkere) projecten zullen worden gestopt dan wel uitgesteld. Mede gezien de andere argumenten tegen de bouw van een windpark in de duurzame polder, zou het verstandig zijn dit proces van vergunningverlening met als doel realisatie nu te stoppen. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald!

8. Geen participatie toegepast bij de besluitvorming.

Tijdens het hele proces van deze ontwikkeling heeft er feitelijk een schijnparticipatie plaatsgevonden. BLP heeft vanaf de start (2019) ondervonden en ook meermaals aangegeven dat er geen actieve betrokkenheid gezocht is. Niet door de gemeente en ook niet door de projectgroep. Door BLP zijn er informatieavonden verzorgd waarbij ook het Windcollectief en de politiek hun inbreng konden doen. De informatieavonden van de projectgroep waren meer informeren waar het project stond en wat de burger daar van dacht. Vinkje werd gezet maar gevoel van echte invloed was er niet.

Er kwam een Klankbordgroep waaraan BLP met grote moeite "*mocht*" deelnemen met als voorwaarden dat BLP, als bekend tegenstander, de argumenten niet kenbaar zouden maken in deze groep.

Het effect was dat er slechts over randvoorwaarden gesproken kon worden. Zowel Groen-in-Zicht als BLP heeft zich toen teruggetrokken met een publieke onderbouwing van deze actie.

Uiteindelijk is er op 1 september 2023 een verzoek tot Hernieuwde Participatie gedaan door BLP en dat is (natuurlijk) ongegrond verklaard. Zie note.

Los daarvan doen wij een beroep op het morele gevoel van zowel het college, de raad als ook de projectgroep (uitvoerend orgaan). Dat wij als inwonersvereniging BLP, als ook andere organisaties die betrokken zijn in dit proces, de afgelopen periode geen echte participatie ervaren hebben moet toch aan het denken zetten. En dit voor een groot deel van de woongemeenschap van Oss, zo bedreigende ontwikkeling.

Note: zowel het verzoek genoemd "**AANVRAAG:** *tot het houden van een daadwerkelijke inspraakvoorziening/participatiemogelijkheid voor de omwonenden van het gebied 'duurzame polder', voorzien voor de projectgroep Duurzame Polder.*"

Deze aanvraag als ook het antwoord hierop kan op IBABS worden teruggevonden dan wel bij BLP worden opgevraagd.

9. Afsluiting

Cliënte verzoekt de verantwoordelijken voor de twee betreffende documenten zijnde het Ontwerpprogramma duurzame polder en de Plan-MER inhoudelijk te reageren ten aanzien van alle genoemde punten. Van de reactie wordt verwacht dat het een wetenschappelijke grondslag heeft. Meningen uwerzijds zijn niet van belang.

U dient zich wel te realiseren dat rapporten van adviesbureaus zeer kritisch op hun inhoud moeten worden beoordeeld. Zij dragen niet de eindverantwoordelijkheid voor de inhoud maar dat zijn onze lokale bestuurders. Niet alleen inhoudelijk maar ook juridisch. Zij hebben namelijk de intentie om de opgave van de RES te volgen en maken daarvoor de keuze om dat grotendeels in te vullen door het faciliteren van het opzetten van een groot windpark in het natuurgebied de duurzame polder.

Ook vragen wij u ook om aan buurtgemeente 's-Hertogenbosch te kennen te geven dat zij, met hun plannen voor een windpark grenzend aan onze gemeentegrens, ook een bedreiging vormen voor veel van uw inwoners die in dat betreffende grensgebied wonen en/of hun bedrijfsvoering uitoefenen.

Afsluitend nog de dringende vraag waarom er niet naar een alternatief gezocht wordt. Na zoveel jaren onderzoeken en procedures en onzerzijds gesprekken en acties mag het toch duidelijk zijn dat een windpark in de duurzame polder niet de juiste keuze is om tot een balans tussen de zoektocht naar schone energie en anderzijds het beschermen en uitbreiden van een uniek natuurgebied te komen.

Tot slot

Cliënte heeft hiermee voor zich en voor haar achterban haar zienswijze gegeven. Graag verzoek ik u de goede ontvangst van deze zienswijze te bevestigen en de inhoud daarvan in uw beantwoording en besluitvorming te betrekken.

Met vriendelijke groet,

P.A. de Lange

BIJLAGE

VOS & DE LANGE
advocaten

Aan de Afdeling bestuursrechtspraak
van de Raad van State
Postbus 20019
2500 EA DEN HAAG

Barendrecht, 11 oktober 2024

Dossier: D20210223
Inzake: Windpark Beuningen / RvS
Uw ref : 202200497/1/R4
Betreft: nadere toelichting op beroepsgronden ivm uitspraken 18 september 2024

Hoogedelgestreng college,

In bovenstaande zaak heeft de mondelinge behandeling ter zitting op donderdag 19 september 2024 plaatsgevonden. Een dag eerder heeft uw Afdeling een tweetal onderstaand nader aangeduide uitspraken gewezen, die mede van belang zijn voor de onderhavige zaak.

Er is desgevraagd een termijn verstrekt voor een nadere toelichting en wel tot en met heden. Die toelichting treft u onderstaand aan. De opbouw daarvan is als volgt. Eerst bespreek ik de twee bedoelde uitspraken in het licht van het Unierecht, om vervolgens te komen naar de betekenis daarvan voor de onderhavige procedure.

Het standpunt van mijn cliënten als appellanten in deze procedure komt er in essentie op neer dat zolang de SMB-richtlijn hier te lande door de Nederlandse overheid als Europese lidstaat niet correct is geïmplementeerd (een verplichting uit het loyaliteitsbeginsel) en de nuttige doorwerking daarvan niet in voldoende mate is verzekerd (een verplichting uit het doeltreffendheidsbeginsel) de bevoegde nationale autoriteiten, inclusief de nationale rechterlijke instanties, verplicht zijn om alle noodzakelijke maatregelen te treffen om het verzuim van een milieubeoordeling te herstellen. Een vergunning dient bijvoorbeeld te worden ingetrokken, vernietigd, nietig verklaard of opgeschort.

Dat Unierecht dient met voorrang te worden toegepast. Dat brengt met zich dat het nalaten dat Unierecht te implementeren en de doorwerking te verzekeren er geen beroep kan worden gedaan op procedurele autonomie van de lidstaat en op (proces)regels van nationaal recht. Nationale rechterlijke instanties zijn immers niet bevoegd om aan de nationale bepalingen voorrang te geven boven het Unierecht waarmee zij in strijd zijn, al was het maar tijdelijk. Dan zou immers afbreuk worden gedaan aan de uniforme toepassing van het Unierecht.

Adres Park Barendrecht, 1e Barendrechtseweg 76-80, 2992 XC Barendrecht • *Postadres* Postbus 148, 2990 AC Barendrecht
Telefoon 0180 - 695 115 • *Telefax* 0180 - 695 110 • *E-mail* info@vdladvocaten.nl • *Website* www.vdladvocaten.nl
Vos & De Lange Advocaten is de handelsnaam van Mr P.A. de Lange Advocatenpraktijk B.V. (KvK 24426183). Alle werkzaamheden worden verricht krachtens een overeenkomst van opdracht met de vennootschap. Iedere aansprakelijkheid is beperkt tot het bedrag dat onder de beroepsaansprakelijkheidsverzekering wordt uitbetaald.

Barendrecht, 11 oktober 2024

Het voorgaande betekent dat zolang de onrechtmatigheid in een zaak voortduurt en de nuttige doorwerking van de richtlijn wordt beperkt er geen sprake is van onherroepelijk besluitvorming of formele rechtskracht.

Overigens speelt dat laatste in deze zaak niet, nu in dit geval sowieso geen sprake is van een naar nationaal recht onherroepelijk besluit. De strijd met het Unierecht moet dus ongedaan gemaakt worden. Intussen moeten aan de vergunning(en) op enigerlei wijze in elk geval de werking worden ontzegd.

De verdere juridische uitwerking treft u onderstaand aan.

Gelet op het feit dat met betrekking tot de onderhavige vergunning(en) nog geen definitief oordeel is gegeven kan ook thans nog een punt worden gemaakt van de geconstateerde en opgeworpen strijd met het Verdrag van Aarhus en van strijd met de Dienstenrichtlijn.

Indien uw Afdeling de hiervoor gegeven uitleg conform vaste en duidelijke rechtspraak van het Hof niet volgt, ondanks de evidente strijd met het Unierecht, volgt uit artikel 267 VWEU de verplichting het Hof prejudiciële vragen ter zake te laten beantwoorden, inclusief de vraagstukken met betrekking tot het Verdrag en de Dienstenrichtlijn.

Met vriendelijke groet,

P.A. de Lange
(advocaat-gemachtigde)

P/o Mr R. van Dorp
advocaat

Juridische uitwerking bij brief van 11 oktober 2024

1. Op woensdag 18 september 2024 heeft de Afdeling bestuursrecht van de Raad van State een tweetal uitspraken gewezen naar aanleiding van de gecombineerde behandeling ter zitting van 24 november 2023 betreffende '*intrekkingsverzoeken*' van omgevingsvergunningen in de zaak van Stichting Windbrekers Swifterbant en anderen [1] en in de zaak van Vereniging Actiecomité Windpark Rietvelden NEE [2].

2. De Afdeling spreekt ten onrechte louter en alleen over '*intrekking*' en over '*intrekkingsverzoeken*'. De rechtsvragen die voorliggen zien echter - zoals ook ter zitting is betoogd - in de kern op de vraag:

   A. **of er strijd is met het Unierecht**;

   en als die vraag bevestigend moet worden beantwoord,

   B. **op welke wijze die strijd kan worden opgeheven**;

   het voorgaande mede, doch uiteraard niet uitsluitend in het licht van het Nevele-arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie [3].

3. In r.o. 19 van de tussenuitspraak van 30 juni 2021 [4] heeft de Afdeling met betrekking tot de SMB-richtlijn [5] als volgt de vraag opgeworpen of die richtlijn hier te lande correct is geïmplementeerd:

---

[1] ECLI:NL:RVS:2024:3744 – Stichting Windbrekers Swifterbant ea
[2] ECLI:NL:RVS:2024:3745 – Vereniging Actiecomité Windpark Rietvelden NEE ea
[3] ECLI:EU:C:2020:503 – in r.o. 83 wordt bijvoorbeeld intrekking of opschorting van een reeds verleende vergunning als mogelijkheid genoemd
[4] ECLI:NL:RVS:2021:1395
[5] Richtlijn 2001/42/EG betreffende een voorafgaande en integrale strategische milieubeoordeling (SMB) van de milieueffecten van plannen en programma's

De SMB-richtlijn is in het nationale recht geïmplementeerd door de regelgeving over de richtlijn 85/337/EEG van de Raad van 27 juni 1985 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten, gewijzigd bij richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 en richtlijn 2014/52/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 (hierna: de Mer-richtlijn). in het bijzonder de artikelen 7.2, eerste, tweede en vijfde lid, van de Wet milieubeheer in samenhang met artikel 2, derde lid, van en de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage (hierna: het Besluit mer) strekken ter uitvoering van het bepaalde in artikel 3, tweede lid, onder a, van de SMB-richtlijn. In kolom 3 van de onderdelen C en D van de bijlage bij het Besluit mer zijn op limitatieve wijze de plannen benoemd waarvoor in het Nederlandse recht voor de uitvoering van het bepaalde in artikel 3, tweede lid, onder a, van de SMB-richtlijn een plan-mer-plicht kan gelden. In die kolom zijn de windturbinebepalingen niet genoemd. ***Als het betoog van appellanten juist is, dan is de SMB-richtlijn niet correct geïmplementeerd****. Dit maakt dat appellanten zich in dit geval op de rechtstreekse werking van de hier relevante bepalingen uit de SMB-richtlijn kunnen beroepen, omdat deze bepalingen voldoende nauwkeurig en onvoorwaardelijk zijn.*

4. In r.o. 48 van die uitspraak wordt die opgeworpen vraag bevestigend beantwoord:

Uit de overwegingen 16 - 46 volgt dat de windturbinebepalingen een plan of programma zijn in de zin van artikel 2, onder a, van de SMB-richtlijn. Ook volgt daaruit dat zij het kader vormen voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor de in bijlage II van de Mer-richtlijn genoemde windturbineparken. ***Dit betekent dat voor de betrokken bepalingen een milieubeoordeling had moeten worden gemaakt.***

5. Met het voorgaande staat vast dat de SMB-richtlijn niet correct is geïmplementeerd.

6. Een *richtlijn* (directive) is een - niet vrijblijvende, dus verplichtende – wetgevingshandeling die een doel vastlegt dat lidstaten moeten bereiken. Het is aan de individuele landen overgelaten om hun eigen wetten te bedenken over hoe ze deze doelen moeten bereiken. Een richtlijn is slechts verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat. Zij krijgt pas vol effect doordat zij in de lidstaat is omgezet in bindende regelgeving en vervolgens door de nationale organen wordt toegepast. Bij incorrecte implementatie is de kans vrij groot dat de richtlijndoelen niet of slechts ten dele worden bereikt.

7. De vraag is dan ook waar de bewuste richtlijn concreet betrekking op heeft. In het bijzonder is hier het volgende van belang.

(Considerans)

*(1) **In artikel 174 van het Verdrag** is bepaald dat het beleid van de Gemeenschap op milieugebied, onder andere, dient bij te dragen tot het **behoud, de bescherming en de verbetering van de kwaliteit van het milieu, de bescherming van de gezondheid van de mens en het behoedzaam en rationeel gebruik van natuurlijke hulpbronnen en dat dit beleid dient te berusten op het voorzorgsbeginsel**. In artikel 6 van het Verdrag is bepaald dat de eisen inzake milieubescherming moeten worden geïntegreerd in de omschrijving van het beleid en het optreden van de Gemeenschap, in het bijzonder met het oog op het bevorderen van duurzame ontwikkeling.*

*(4) De milieueffectbeoordeling is een belangrijk instrument voor de integratie van milieuoverwegingen in de voorbereiding en goedkeuring van bepaalde plannen en programma's die in de lidstaten aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben, omdat zij **garandeert** dat reeds tijdens de voorbereiding en vóór de vaststelling van die plannen en programma's met de effecten van de uitvoering daarvan rekening wordt gehouden.*

(Artikel 1)

Doel

*Deze richtlijn heeft **ten doel te voorzien in een hoog milieubeschermingsniveau** en bij te dragen tot de integratie van milieuoverwegingen in de voorbereiding en vaststelling van plannen en programma's, met het oog op de bevordering van duurzame ontwikkeling, door ervoor te zorgen dat bepaalde plannen en programma's die aanzienlijke effecten op het milieu kunnen hebben overeenkomstig deze richtlijn aan een milieubeoordeling worden onderworpen.*

8. Uit het voorgaande volgt met name dat:

- het milieubeleid gebaseerd is op artikel 174 van het Verdrag;
- dat bijgedragen dient te worden aan behoud, bescherming en verbetering;
- dat ook de **gezondheid** van de mens beschermd dient te worden;
- dat het beleid dient te berusten op het **voorzorgsbeginsel**;
- de voorafgaande en integrale millieueffectbeoordeling heeft het karakter van een **garantie**;
- het doel is te voorzien in een **hoog** beschermingsniveau.

9. Het ontbreken van een voorafgaande en integrale milieueffectbeoordeling kan een inbreuk vormen op de bescherming van de gezondheid van de mens, waarbij een verband tussen windturbines en een inbreuk daarop als gevolg van aanzienlijke milieueffecten geenszins kan worden uitgesloten [6].

10. Het voorzorgsbeginsel houdt in dat een bepaald beleid of een bepaalde handeling niet mag worden nagestreefd indien de mogelijkheid bestaat dat dit beleid of deze handeling schade veroorzaakt aan het milieu en er nog geen wetenschappelijke consensus over bestaat.

11. De verplichte milieueffectbeoordeling moet garanderen dat tijdens de voorbereiding en vóór de vaststelling met de uitvoeringseffecten wordt gerekend.

12. De richtlijn is weliswaar van procedurele aard – aldus punt 9 uit de considérans – maar heeft wel als wezenlijk doel te voorzien in een **hoog** beschermingsniveau. Daaruit volgt dat de richtlijn niet restrictief, maar juist ruim moet worden uitgelegd en een ruim toepassingsbereik heeft [7]. Er moet dus worden uitgegaan van een brede werkingssfeer en een breed doel. Aan ontwijking, waardoor aan de nuttige werking van deze richtlijn afbreuk wordt gedaan, moet een halt worden toegeroepen [8].

13. Een garantie en een hoog niveau van bescherming vormen niet alleen formele vereisten. Zo is het geen streven naar, inspannen of proberen, maar garanderen. Het is geen middel of laag niveau, maar hoog niveau. Dat zijn verbintenissen die zien op het daadwerkelijk bereiken van resultaten. Dat moet zijn geborgd. De vraag is of daar in de huidige praktijk sprake van is. Ik kom tot ontkennende beantwoording daarvan.

---

[6] https://www.windwiki.nl/wp-content/uploads/2023/11/Reactie-Windwiki-op-Factsheet-RIVM-28-11-2023.pdf
[7] ECLI:EU:C:2016:816 inzake Patrice D'Oultremont e.a., r.o. 39 en 40
[8] ECLI:EU:C:2016: 816 inzake Patrice D'Oultremont e.a., r.o. 48

14. Aangezien er tot op de dag van vandaag geen nieuwe windturbinevoorschriften gelden is er nog steeds geen sprake van correcte implementatie. Zoals hiervoor al aangegeven maakt dat zonder voldoende verzekerde doorwerking van de nuttige werking van die bepalingen van de richtlijn nog steeds een beroep kan worden gedaan op de rechtstreekse werking van hier relevante bepalingen uit de SMB-richtlijn. Als de richtlijnverplichtingen niet correct zijn opgenomen en verwerkt in het nationale recht, dan moet die rechtstreekse werking van de richtlijn zelf het bereiken van de beoogde resultaten borgen. Zo maken dan die richtlijnbepalingen zelf deel uit van het nationale recht.

15. De vraag is dan wat één en ander betekent voor een omgevingsvergunning die is gebaseerd op windturbinebepalingen, waarvan vaststaat dat deze in strijd met het Unierecht tot stand zijn gekomen.

16. De Afdeling beantwoordt deze vraag in r.o. 16.2. respectievelijk 17.2. van de uitspraken van 18 september 2024 voor zover hier nu van belang als volgt:

> *Uit het Nevele-arrest, in het bijzonder punt 95 in samenhang met punt 83 in het licht van de prejudiciële vraag geformuleerd in punt 80, volgt naar het oordeel van de Afdeling dat de omgevingsvergunningen niet verenigbaar zijn met het Unierecht. Voor de omgevingsvergunningen waar het hier om gaat, geldt dat de windturbinebepalingen kaderstellende plannen en programma's zijn, zoals is toegelicht in de Delfzijl-tussenuitspraak, onder 39 tot en met 45. In punt 95 van het Nevele-arrest overweegt het Hof: "Gelet op het voorgaande dient op de tweede vraag, onder h) en i), te worden geantwoord dat indien blijkt dat een milieubeoordeling in de zin van richtlijn 2001/42 had moeten worden verricht voorafgaand aan de vaststelling van het besluit en de omzendbrief die de grondslag vormen voor een bij een nationale rechter aangevochten vergunning voor de bouw en exploitatie van windturbines, en deze handelingen en vergunning dus niet verenigbaar zijn met het Unierecht, die rechter de gevolgen van deze handelingen en vergunning slechts mag handhaven indien het interne recht dit toestaat in het kader van het bij hem aanhangige geding en de nietigverklaring van de vergunning aanzienlijke gevolgen zou kunnen hebben voor de elektriciteits-voorziening in de hele lidstaat in kwestie." Uit deze passage blijkt duidelijk dat een vergunning waarvoor voorafgaande kaderstellende plannen en programma's als bedoeld in de SMB-richtlijn waarvoor ten onrechte geen voorafgaande milieubeoordeling is verricht, de grondslag vormen, niet verenigbaar is met het Unierecht.* ***De strijd van de betrokken plannen en programma's met de SMB-richtlijn werkt dus door in de omgevingsvergunning, in die zin dat die vergunning weliswaar zelf niet in strijd is met de SMB-richtlijn, maar niettemin volgens het Hof in het Nevele-arrest toch niet verenigbaar is met het Unierecht.***

17. De conclusie van advocaat-generaal M. Campos Sánches-Bordona van 3 maart 2020 in de Nevele zaak [9] is op dit punt heel duidelijk (r.o. 117):

> ***In overeenstemming met die algemene verplichting zou de nationale rechter, teneinde uitvoering te geven aan de voorrang van het Unierecht, een plan of programma dat in strijd met de SMB-richtlijn zonder SMB is vastgesteld, moeten opschorten, nietig moeten verklaren of buiten toepassing moeten laten. A fortiori zouden vergunningen voor daarop gebaseerde projecten hetzelfde lot moeten ondergaan.***

18. Het Hof sluit zich blijkens punt 95 van het Nevele-arrest onverkort bij die opvatting van de advocaat-generaal aan. De onverenigbaarheid met het Unierecht en de onrechtmatigheid van de handelingen én de vergunning is daarmee gegeven.

19. Dat de Afdeling vaststelt dat de vergunning zelf niet in strijd is met de SMB-richtlijn volgt niet uit de conclusie van de advocaat-generaal, noch uit het Nevele-arrest. Integendeel, de handelingen en vergunningen worden op één lijn gesteld. De vergunning is gebaseerd op die handelingen. Als de grondslag voor die vergunning wordt aangetast, vervalt ook de grondslag aan de vergunning. Deze wordt dan '*a fortiori*' geraakt.

20. Dat de vergunning zelf niet in strijd met de SMB-richtlijn is, blijkt en volgt uit niets. Het is ook niet heel logisch dat deze vergunning niet op enigerlei wijze in strijd zou zijn met de SMB-richtlijn, maar toch niet verenigbaar zou zijn met het Unierecht. Een andere grond wordt daarvoor immers niet aangevoerd en is er ook niet. En bovendien: het bedoelde Unierecht is in dit geval in verband met de incorrecte implementatie al zelf onderdeel van het nationale recht geworden.

21. In het licht van de r.o. 43 in de uitspraak van de Afdeling inzake Delfzijl zelf is die andersluidende opvatting ook niet goed denkbaar. Daar overwoog de Afdeling immers:

[9] ECLI:EU:C:2020:143

Als voor een project meerdere besluiten nodig zijn om het recht te geven om een project uit te voeren, dan worden ***deze besluiten samen geacht de vergunning te vormen*** *in de zin van de Mer-richtlijn. Dat heeft het Hof beoordeeld in onder meer zijn arrest van 7 januari 2004, ECLI:EU:C:2004:12 (Wells), punten 47 en 53 en zijn arrest van 15 januari 2013, ECLI:EU:C:2013:8 (Križan), punt 103. De in deze zaak bestreden besluiten zijn nodig voor Koepel Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding om het windturbinepark te mogen realiseren. Zij zijn daarmee een vergunning in de zin van de Mer-richtlijn.*

In dit geval zijn meerdere besluiten nodig uit hoofde van de SMB-richtlijn. Die besluiten samen vormen dan de vergunning. Zonder die besluiten is er geen rechtsgeldige, maar gebrekkige, ondeugdelijke vergunning. Er moet immers vooraf en integraal worden getoetst. Het enkele feit dat de omgevingsvergunning onder het bereik van de Mer-richtlijn valt en dat aan die criteria wel wordt voldaan maakt het voorgaande niet anders. Er kan immers pas worden vergund na SMB-toetsing. Het nalaten daarvan werkt door in de omgevingsvergunning. Het is de vrucht van een giftige boom.

22. De situatie is nu dus zo dat:

- de SMB-richtlijn incorrect is geïmplementeerd;
- dat de verplichtingen uit die richtlijn rechtstreeks werken en onderdeel zijn van het nationale recht;
- dat handelingen en vergunningen, gebaseerd op plannen en programma's waarvoor geen voorafgaande milieubeoordeling is verricht, onrechtmatig zijn en in strijd met het Unierecht;
- er sprake is van evidente voortdurende, met het Unierecht strijdige rechtsgevolgen.

23. In die situatie is het bovendien zo dat dan naar nationaal recht niet kan worden gesproken over onherroepelijke omgevingsvergunningen met formele rechtskracht. De Afdeling overweegt ter zake in r.o. 16.3 respectievelijk 17.3 als volgt:

Die vergunning was nog niet onherroepelijk. Dat is anders dan de omgevingsvergunningen die in deze hogerberoepszaak aan de orde zijn. Maar dat het gaat om onherroepelijke omgevingsvergunningen met formele rechtskracht, betekent niet dat deze in Unierechtelijk perspectief zonder meer kunnen worden geacht als verenigbaar met het Unierecht te zijn verleend. De Afdeling wijst in dit verband naar analogie op de arresten van het Hof van 12 november 2019, ECLI:EU:C:2019:955 (Commissie/Ierland), punten 80 en 95, en van 17 november 2016, ECLI:EU:C:2016:882 (Stadt Wiener Neustadt), punt 43.

24. In het licht van het gestelde in punt 15 en volgende is er bij strijdigheid met de SMB-richtlijn en/of de rechtstreeks werkende bepalingen als onderdeel van het nationale recht niet sprake van een onherroepelijke vergunning met formele rechtskracht. Dat zou ook merkwaardig zijn, nu aan de verplichtingen uit de richtlijn niet wordt voldaan. Dat Unierecht moet immers wel met voorrang worden toegepast.

25. Zoals ook ter zitting betoogd maakt het feit dat zolang de SMB-richtlijn niet correct is geïmplementeerd en aan de verplichtingen en vereisten uit de richtlijn niet wordt voldaan door een overheid als vergunningverlener of een derde-belanghebbende als vergunninghouder geen beroep kan worden gedaan op een vergunning, laat staan op de onherroepelijkheid of formele rechtskracht daarvan. Dat is evident in strijd met hoger recht. Zolang een richtlijn niet juist is geïmplementeerd, gelden bezwaar- en beroepstermijnen niet [10].

26. **Die incorrecte implementatie en voortdurende onrechtmatigheid maakt ook volstrekt duidelijk dat de door de Afdeling genoemde en aan haar uitspraken ten grondslag gelegde jurisprudentie betrekking heeft op zaken in heel andere situaties en met een heel andere context dan waarvan in de gevallen waarop de uitspraken van 18 september 2024 zien sprake is. Dat wordt ten onrechte door de Afdeling miskend.**

27. Er spelen hier welbeschouwd twee vraagstukken door elkaar heen.

28. In de tussenuitspraak inzake Delfzijl (r.o. 18 en volgende) heeft de Afdeling de windturbinebepalingen exceptief aan de SMB-richtlijn getoetst. Die bepalingen zijn deels vanwege een geconstateerd gebrek buiten toepassing gelaten. Dat gebrek in de gelding van die bepalingen impliceert dan ook dat het bestemmingsplan in strijd met de vereiste zorgvuldigheid als bedoeld in artikel 3.2 van de Awb is vastgesteld. Ook betekent het een gebrek in de motivering die aan het bestemmingsplan ten grondslag ligt. Die voorschriften zelf zijn dus in het nationale recht niet rechtmatig bevonden.

[10] ECLI:EU:C:1991:333 - Emmott-arrest

29. De hiervoor genoemde gebreken zijn echter het gevolg van iets anders. De oorzaak van die geconstateerde onrechtmatigheid ligt immers in het uitblijven van correcte implementatie van de SMB-richtlijn. Dat levert geen schendingen op naar nationaal recht in de zin van de Awb, maar zijn schendingen van het Unierecht op het punt van met name het loyaliteitsbeginsel en de SMB-richtlijn. Op het eerste punt heeft de Afdeling geoordeeld, het tweede punt is tot op de dag van vandaag niet beslecht en onopgelost gebleven. De onrechtmatigheid die daar het gevolg van is duurt nog steeds voort.

30. De oorzaak van dat Unierechtelijke probleem dient eerst volgens de regels van het Unierecht te worden opgelost en weggenomen. Pas daarna kan aan rechtsgeldige vergunningverlening worden toegekomen, en niet andersom. De Afdeling miskent dat.

31. Men zou nog kunnen stellen dat de in dit verband toepasselijke procedurevoorschriften krachtens het beginsel van procesautonomie tot de interne rechtsorde van elke lidstaat behoren, mits evenwel die regels niet ongunstiger zijn dan die voor soortgelijke nationale situaties gelden (gelijkwaardigheidsbeginsel), en zij de uitoefening van de door het Unierecht verleende rechten in de praktijk niet onmogelijk of uiterst moeilijk maken (doeltreffendheidsbeginsel) [11]. In Unierechtelijke zaken is een onverkorte toepassing van het nationale (proces)recht echter niet altijd mogelijk. Dat geldt ook in deze gevallen. De uitspraken van 18 september 2024 van de Afdeling zijn met name onverenigbaar met de SMB-richtlijn. Nationale rechtsbescherming dient dan op grond van doeltreffendheid beperkt te worden.

32. Dat kan mogelijk wel het geval zijn bij een enkel incidenteel verzuim om te komen tot herstel van een beoordeling van de milieueffecten van een project, maar gaat niet op bij het structureel en voortdurend niet correct geïmplementeerd laten van de SMB-richtlijn zelf. De borging van doel en bescherming van de richtlijn zelf is dan in het geding. De door het Unierecht verleende rechten worden dusdoende in de praktijk onmogelijk en/of uiterst moeilijk gemaakt.

[11] De Rewe-beginselen, naast artikel 47 Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Het doeltreffendheidsbeginsel wordt ook wel het beginsel van de nuttige werking genoemd (effet utile)

33. De bevoegde gezagen en ook de Afdeling als nationale rechter grijpen daar ten onrechte niet op in en onthouden appellanten de bescherming en rechtszekerheid van de nuttige werking van de richtlijn. Dat mag dus niet. Een bevoegd gezag kan en mag op generlei wijze een bevoegdheid ontlenen aan eigen onrechtmatig handelen. Een rechter mag dergelijk onrechtmatig handelen niet beschermen, maar moet ongedaan maken [12].

34. De rechtstreekse werking van de relevante bepalingen uit de SMB-richtlijn kan voor een deel soelaas bieden voor het uitblijven van de correcte implementatie. Maar daar waar doel en bescherming van de richtlijn niet door rechtstreekse werking wordt geborgd – zoals hierboven genoemd in met name de punten 7 en 8 blijft het gebrek in de omgevingsvergunningen en in de rechtspraak daarover onverminderd aanwezig.

35. Door niet uit te gaan van de bijzondere situatie in de hier aan de orde zijnde gevallen en het achterwege laten van het toepassen van het juiste toetsings- en beoordelingskader (dat is het uitvoering geven aan de absolute voorrang van het Unierecht) laat de Afdeling in strijd met de Verdragsrechtelijke verplichting ex artikel 267 VWEU ook na zich met prejudiciële vragen tot het Hof te wenden, nu zich vragen met betrekking tot de toepassing of uitleg van het Unierecht voordoen.

36. De Afdeling overweegt ter zake in r.o. 17.21 van de uitspraak van de Stichting als volgt:

Over het verzoek van de stichting om prejudiciële vragen te stellen aan het Hof als de Afdeling tot het oordeel komt dat de onherroepelijke omgevingsvergunningen niet hoeven te worden ingetrokken, overweegt de Afdeling als volgt. Volgens de Afdeling bestaat er, gelet op de arresten van het Hof van 6 oktober 1982, ECLI:EU:C:1982:335 (Cilfit), punten 13, 14 en 16, en 6 oktober 2021, ECLI:EU:C:2021:799 (Consorzio Italian Management), punt 36, geen aanleiding tot het stellen van prejudiciële vragen, omdat de opgeworpen vraag kan en door de Afdeling is beantwoord aan de hand van de rechtspraak van het Hof en gelet op die rechtspraak redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan over de wijze waarop de vraag moet worden beantwoord.

37. De verwijzing naar die rechtspraak van het Hof gaat mank, nu niet het juiste toetsings- en beoordelingskader is toegepast voor de gevallen waarvan hier sprake is.

[12] ECLI:EU:C:2022:175 – Grossmania, r.o. 43

38. De Afdeling laat dan ook volstrekt ten onrechte na over die bijzondere situatie van zeer langdurig en nog immer voortdurend nalaten van de overheid prejudiciële vragen aan het Hof te stellen. De Afdeling verzuimt dusdoende niet alleen ten onrechte het Unierecht met voorrang toe te passen, maar laat ook in strijd met dat Unierecht na de consequenties daarvan door het Hof te laten toetsen.

39. De rechtspraak van het Hof, waar de Afdeling zich op beroept, zag op heel andere gevallen en met een heel andere context dan waarvan hier sprake. Er wordt ten onrechte geen uitvoering gegeven aan de voorrang van het Unierecht. Er zijn meer dan gerede twijfels over de wijze waarop de opgeworpen vragen moeten worden beantwoord, alleen al nu het Unierecht niet met voorrang wordt toegepast, de geciteerde rechtspraak ziet op andere gevallen en de beantwoording van de Afdeling meer vragen oproept dan beantwoordt. De op de Afdeling rustende verplichting om over de juiste interpretatie prejudiciële vragen aan het Hof te stellen wordt dusdoende ook ontweken.

40. Tegen de hiervoor geschetste achtergrond zullen de uitspraken van 18 september 2024 nog verder worden besproken, te beginnen met die van de Vereniging.

41. In r.o. 1 overweegt de Afdeling dat het verzoek om de omgevingsvergunning in te trekken is gedaan op 4 januari 2021 en dat zulks betekent dat in dit geval de Wabo, zoals die gold vóór 1 januari 2024 van toepassing blijft. De vraag is echter of die Wabo doorslaggevende betekenis toekomt, nu het verzoek van de Vereniging niet beperkt is tot intrekking, maar tot ongedaanmaking van de strijd met het Unierecht, en dat die verplichting rechtstreeks voortvloeit uit het Unierecht zelf, nu dat recht met voorrang moet worden toegepast. Het antwoord op die vraag luidt ontkennend.

42. In r.o. 7 wordt overwogen dat door de uitspraak van 7 augustus 2019 [13] van de Afdeling de omgevingsvergunning onherroepelijk is geworden. Dat mag naar nationaal recht zijn, gelet op de strijdigheid met het Unierecht kan daar echter niet van worden uitgegaan.

[13] ECLI:NL:RVS:2019:2720

43. Blijkens r.o. 11 oordeelde de rechtbank in prima dat in artikel 2.33, eerste en tweede lid van de Wabo gevallen zijn opgesomd waarin het college verplicht is om de omgevingsvergunning geheel of gedeeltelijk in te trekken. Deze opsomming zou limitatief zijn. Er zou - anders dan als sanctie – geen ruimte zijn om de omgevingsvergunning op andere gronden dan genoemd in dat artikel in te trekken. Dat is wat de Vereniging betreft per definitie onjuist, omdat (primair) aansluiting wordt gezocht bij de Wabo in plaats van bij de dwingendrechtelijke bepalingen die het gevolg zijn van de incorrecte implementatie van de SMB-richtlijn. Dat de Wabo wel verwijst naar hoger recht doet daarbij niet ter zake. Eerst moet het Unierecht met voorrang worden toegepast en niet de Wabo. Dat is precies de omgekeerde volgorde.

44. Het is vanzelfsprekend evenmin aan de lidstaten overgelaten om te oordelen over (bestuursrechtelijke) geschillen over nationale omgevingsvergunningen, op basis van regelingen (zoals de Awb en de Wabo), in gevallen waarin die lidstaat zelf nalaat de richtlijn die de basis voor dergelijke omgevingsvergunningen vormt correct te implementeren.

45. De Afdeling overweegt vervolgens in r.o. 12 dat naar haar oordeel de Vereniging uitgaat van een onjuiste lezing van de rechtbank, omdat deze terecht heeft onderkend dat tot intrekking wordt overgegaan als de uitvoering van een voor Nederland verbindend verdrag of een voor Nederland verbindend besluit van een volkenrechtelijke organisatie dat vereist. Dat artikel zou daarmee de grondslag bieden om tot intrekking van een, al dan niet onherroepelijke omgevingsvergunning over te gaan, als de uitvoering van het Unierecht dit vereist.

46. Artikel 4 VEU, het beginsel van Unietrouw, ook wel genoemd het loyaliteitsbeginsel of beginsel van loyale samenwerking (voorheen 'gemeenschapstrouw') en artikel 291 VEU houden in dat de lidstaten alle maatregelen moeten nemen van intern recht die nodig zijn ter uitvoering van de juridisch bindende handelingen van de Unie.

47. Het beginsel verplicht dus de lidstaten om een schending van het Unierecht ongedaan te maken. In die zin bijvoorbeeld ook r.o. 83 in de hofuitspraak betreffende Nevele.

48. Door incorrecte implementatie van de SMB-richtlijn is van die ongedaanmaking echter geen sprake, ook thans – ruim 13 jaar later - nog steeds niet. Het effectiviteits- of doeltreffendheidsbeginsel omvat ook de verplichting van elke Europese lidstaat om in haar interne rechtsorde ervoor te zorgen dat de uitoefening door justitiabelen van de door de EU-rechtsorde verleende rechten kunnen worden gerealiseerd en niet onmogelijk of uiterst moeilijk wordt gemaakt. Nationale proceduregels moeten dat beginsel eerbiedigen, maar hebben ten onrechte niet gemaakt dat implementatie van de richtlijn alsnog heeft plaatsgevonden. Onder die feiten en omstandigheden moet het Unierecht bij voorrang worden toegepast om te borgen dat de rechten uit de SMB-richtlijn daadwerkelijk geldend gemaakt worden. In de regelhiërarchie zijn Unierechtelijke bepalingen van hogere orde dan regels van nationaal recht. Deze genieten dan ook absolute voorrang, zeker in die gevallen waarin de flagrant aanwezige strijd met het Unierecht van meet af aan en sinds jaar en dag niet door toepassing van nationale regels wordt opgeheven. Men kan zich vanzelfsprekend niet verschuilen achter regels van nationaal recht om aan de juiste toepassing van het Unierecht te ontkomen.

49. Blijkens r.o. 14.2. zou volgens de rechtbank geen sprake zijn van een verzuim van een milieubeoordeling, omdat de omgevingsvergunning is verleend na een vormvrije mer-beoordeling. Dat kan zo zijn, maar een vormvrije mer-beoordeling is geen SMB en dat verzuim is met een vormvrije mer-beoordeling niet weggenomen.

50. In r.o. 14.3. wordt de overweging van de rechtbank herhaald dat er een rechtsvacuüm is ontstaan voor bestaande windparken, nu de windturbinebepalingen ten aanzien van windparken namelijk buiten toepassing worden gelaten wegens strijd met het Unierecht. Het college zou er terecht op hebben gewezen niet bevoegd te zijn om de strijdigheid met het Unierecht op te heffen.

51. Elke bestuursorgaan is echter eigenstandig verplicht en heeft een eigen verantwoordelijkheid om strijd met hoger recht, zoals het Unierecht, in het voorliggende geval op te heffen. Het college was dus als nationale autoriteit (vergelijk ook r.o. 83 van de Hofuitspraak inzake Nevele) niet alleen bevoegd, maar zelfs verplicht daartoe over te gaan. Doen alsof de omgevingsvergunning wel geldig is en in stand kan blijven komt neer op een ongeoorloofde ontwijking van het Unierecht. Dat de lidstaten vrijheid hebben bij de wijze waarop zij de Unierechtelijke implementatieverplichting invulling is waar, maar dat impliceert uiteraard niet dat de nakoming van de verplichting in een concreet geval geheel achterwege mag blijven.

52. Dat het Rijk nieuwe regels voor windturbineparken ontwikkelt doet aan het voorgaande niet af. Bovendien valt gezondheid buiten de scope van die nieuwe regels, terwijl bescherming van die gezondheid nu juist een van de speerpunten van de SMB-richtlijn is. De nieuwe regels zijn daarmee op voorhand al als gebrekkig te kwalificeren.

53. Blijkens r.o. 14.3. heeft het college er naar het oordeel van de rechtbank terecht op het uitgangspunt in het Europese recht gewezen dat de rechtszekerheid van degene die een onherroepelijke vergunning heeft, moet worden beschermd. Ook dit is in dit geval een brug te ver.

54. Een overheid, zoals een college, kan geen beroep doen op onrechtmatig nalaten van een ander deel van de overheid, zoals het Rijk. Een derde moet die gevolgen tegen zich laten gelden. Rechtszekerheid is hier primair bedoeld voor de Vereniging die zich met recht beroept op de gevolgen van het ontbreken van correcte implementatie van de SMB-richtlijn. Die rechtsbescherming wordt ten onrechte aan de Vereniging onthouden. Het aangevochten besluit is als onverenigbaar met het Unierecht niet als definitief aan te merken. Er kan tot het moment van correcte implementatie en verzekerde doorwerking van de richtlijn nog steeds om ongedaanmaking van de strijd met het Unierecht worden verzocht, bijvoorbeeld door intrekking of anderszins.

55. Overigens is er sprake van een mismatch tussen regelgeving voor windparken (twee windturbines of meer) en voor één of twee windturbines. Het opgesteld vermogen van één of twee turbines met een tiphoogte van bijvoorbeeld circa 250 meter is anno 2024 ten minste zo groot als een windpark in 2011 met kleine windmolens met een tiphoogte van bijvoorbeeld 75 meter. De milieugevolgen van een niet-windpark zijn doorgaans nog aanzienlijker dan die van een dergelijk windpark met kleine molens. Het aantal windturbines voor het toetsen van de milieugevolgen is geen adequaat criterium voor het onderscheiden van de effecten van aanzienlijke milieugevolgen.

56. Dat niet alle windturbineprojecten windturbineparken zijn is dus geen doorslaggevend criterium voor het bepalen van wat de omvang effecten zijn van de aanzienlijke milieugevolgen. Een of twee windturbines kunnen hele grote milieugevolgen hebben, net als een windpark geringe milieugevolgen kunnen hebben. Het aantal turbines is daarvoor niet bepalend.

57. De Afdeling oordeelt vanaf r.o. 16 van de onderhavige uitspraak. Daar draait de Afdeling het centrale punt van de discussie volledig om. De '*hoofdvragen*' zien volgens de Afdeling immers niet op wat de dwingendrechtelijke gevolgen zijn van de voortdurende incorrecte implementatie van de SMB-richtlijn, maar of:

    1. aan de omgevingsvergunning een Unierechtelijk gebrek kleeft, omdat voor de windturbinebepalingen geen voorafgaande milieubeoordeling in de zin van de SMB-richtlijn is verricht en bij de omgevingsvergunningverlening van de werking van die windturbinebepalingen is uitgegaan, en
    2. of het Unierecht meebrengt dat de inmiddels onherroepelijke omgevingsvergunning moet worden heroverwogen of ingetrokken.

    De Afdeling acht het van belang om meer in zijn algemeenheid uiteen te zetten hoe een voor een windturbinepark verleende en inmiddels onherroepelijke omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder c, e of i, van de Wabo zich verhoudt tot het Unierecht.

Het uitgangspunt van redeneren kan en moet echter niet zijn of er een al dan niet een onherroepelijke omgevingsvergunning al dan niet in de zin van de Wabo is, maar integendeel wat de voortdurende incorrecte implementatie van de SMB-richtlijn aan dwingendrechtelijke gevolgen met zich brengt. Die vraag is en blijft echter geheel onbesproken en onbeantwoord. **De Afdeling gaat dusdoende uit van een volstrekt onjuist beoordelingskader**.

58. In de toelichting op de tussenuitspraak inzake Delfzijl heeft de Afdeling ruimte gelaten voor het verlenen van een omgevingsvergunning die gebaseerd is op door het bevoegd gezag gekozen eigen normen in plaats van op de windturbinebepalingen en aan welke normen een actuele, deugdelijke, op zichzelf staande en op de aan de orde zijnde toegesneden motivering ten grondslag is gelegd zoals aan de orde was in de Delfzijleinduitspraak van 12 april 2023 van de Afdeling [14].

59. Uit de uitspraak van 12 november 2019 van het Hof Europese Commissie versus Ierland [15] volgt kortgezegd het volgende:

- *Een lidstaat mag zich niet mag beroepen op bepalingen, praktijken of situaties van zijn interne rechtsorde ter rechtvaardiging van de niet-nakoming van EU-verplichtingen, waaronder die voortvloeien uit de M.e.r.-richtlijn.*
- *Van de rechtmatigheid van een vergunning, waarvoor ten onrechte geen m.e.r.(-beoordeling) is uitgevoerd, kan door het enkele verstrijken van de beroepstermijn niet worden uitgegaan.*
- *Als die vergunning volgens het nationale recht inmiddels onherroepelijk is verleend, moet deze worden ingetrokken, opgeschort of gewijzigd zodat alsnog aan de M.e.r.-richtlijn kan worden voldaan. Het rechtszekerheidsbeginsel en het beginsel van bescherming van gewettigd vertrouwen verhinderen dat in principe niet.*
- *Nationale regels die voorzien in een legalisatie van een dergelijke vergunning zijn niet in strijd met de M.e.r.-richtlijn, mits:*
    1. *belanghebbenden daardoor niet in de gelegenheid worden gesteld om Unieregels te omzeilen of buiten toepassing te laten, en;*
    2. *de legalisatieprocedure een uitzondering blijft;*
    3. *de m.e.r. niet alleen betrekking heeft op de toekomstige milieueffecten van het project, maar ook op de milieueffecten die zich sinds de oprichting daarvan hebben voorgedaan.*
- *De verplichting om alle nodige maatregelen om strijd met de M.e.r.-richtlijn op te heffen, geldt voor elk orgaan van de betrokken lidstaat en met name voor de gemeentelijke autoriteit waar het project plaatsvindt, maar ook voor een semi-overheidsinstelling als deze door een andere nationale autoriteit van die lidstaat gecontroleerd wordt;*

[14] ECLI:NL:RVS:2023:1433
[15] ECLI:EU:C:2019:955

60. Deze bullets zijn mutatis mutandis ook op de onderhavige casus toe te passen. De geboden mogelijkheid om tot onder voorwaarden te komen tot legalisatie is door de Afdeling tot norm gemaakt. Daarmee is en wordt de SMB-richtlijn welbewust ontweken, zodat aan de dwingendrechtelijke eisen en verplichtingen als hiervoor onder punt 7 en 8 bedoeld niet wordt toegekomen. Aan de Vereniging worden de rechten en de hoge bescherming uit de richtlijn onthouden en ontzegd.

61. In r.o. 16.1 overweegt de Afdeling dat de omgevingsvergunning een vergunning is in de zin van de mer-richtlijn en geen plan of programma dat een kader vormt voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor windturbine parken. Daarom is de omgevingsvergunning niet in strijd met de SMB-richtlijn.

62. De overwegingen op dit onderdeel staan volkomen haaks op die van de advocaat-generaal en die van het Hof. Daarvoor wordt verwezen naar punt 16 en volgende. Het is in geen geval vol te houden dat de omgevingsvergunning toch niet verenigbaar is met het Unierecht, maar weliswaar zelf niet op enigerlei wijze in strijd is met de SMB-richtlijn.

63. Volgens de Afdeling heeft het Hof zich in het Nevele-arrest niet uitgesproken over de intrekking van een onherroepelijke omgevingsvergunning. Uit dat arrest volgt dan volgens de Afdeling ook geen verplichting om een onherroepelijke omgevingsvergunning in te trekken.

64. De Afdeling miskent allereerst dat in het licht van de geconstateerde strijdigheid met het Unierecht er helemaal geen sprake is van een onherroepelijke omgevingsvergunning. De Nevele-zaak zelf ging inderdaad over een naar Vlaams recht nog niet onherroepelijke vergunning. Maar het oordeel van het Hof beperkte zich daar niet toe. Het Hof verwijst in r.o. 83 van die uitspraak bovendien niet voor niets naar het intrekken of opschorten van een reeds verleende vergunning teneinde een dergelijke beoordeling alsnog te verrichten, dit met de expliciete toevoeging:

[zie in die zin arrest van 12 november 2019, Commissie/Ierland (Windturbinepark te Derrybrien), C-261/18, EU:C:2019:955, punt 75 en aldaar aangehaalde rechtspraak].

65. Volgens de Afdeling volgt hieruit niet dat het Hof ook doelt op een onherroepelijke vergunning. Dat standpunt van de Afdeling is kennelijk onjuist. Het Hof verwijst hier immers expliciet naar die uitspraak van 12 november 2019, dit uiteraard in de wetenschap dat die uitspraak gaat over een naar nationaal recht onherroepelijke vergunning. Ook in dat geval dient *'een dergelijke beoordeling'* dus alsnog te worden verricht. Bovendien verwijst het Hof ook naar *'aldaar aangehaalde rechtspraak'*. Ook daar gaat de Afdeling niet op in.

66. Dat het Hof in r.o. 95 van de Nevele-uitspraak bij de beantwoording van de tweede vraag niet ingaat op die eerdere verwijzing met aldaar aangehaalde rechtspraak, is logisch, omdat die tweede vraag daar helemaal niet op zag.

67. De Afdeling overweegt voorts in r.o. 16.6. dat hoewel de vergunningen in de Derrybrienzaak wel onherroepelijk waren geworden, het Derrybrien arrest is gewezen in een wezenlijk andere context dan hier in de onderhavige zaak aan de orde is. Dat arrest is namelijk gewezen in het kader van een niet-nakomingsprocedure.

68. De Afdeling verzuimt vervolgens zich rekenschap te geven van de wezenlijk andere context die in het geval van de uitspraken van 18 september 2024 aan de orde is, te weten de dwingendrechtelijke gevolgen van een nog immer incorrect geïmplementeerde richtlijn. De onverenigbaarheid met het Unierecht duurt door het onrechtmatig nalaten van de overheid tot op de dag van vandaag voort. De Afdeling rept ten onrechte over die bijzondere situatie met geen woord. Terwijl dat nu juist de kern van de zaak is. **Het gaat hier immers eerst en vooral over de bepaling van de objectieve gevolgen van de vaststelling dat lidstaat Nederland zijn Unierechtelijke verplichtingen niet is nagekomen.**

69. Zoals bijvoorbeeld ook al door het Hof in r.o. 83 van het Nevele-arrest uitgemaakt volgt uit artikel 4 lid 3 VEU de verplichting de onwettige gevolgen van een schending van het Unierecht ongedaan te maken.

Dat er volgens de Afdeling (r.o. 16.7.) geen Unierechtelijke regeling bestaat, bijvoorbeeld in de SMB-richtlijn of in de mer-richtlijn, op grond waarvan de omgevingsvergunning, zoals hier aan de orde, kan of moet worden ingetrokken, is derhalve niet juist. Het is nota bene een verdragsverplichting! Die Unierechtelijke regels mogen niet worden omzeild of buiten toepassing worden gelaten. Er zij aan herinnerd dat volgens vaste rechtspraak van het Hof een lidstaat zich ook niet mag beroepen op bepalingen, praktijken of situaties van zijn interne rechtsorde ter rechtvaardiging van de niet-nakoming van uit het Unierecht voortvloeiende verplichtingen [16].

70. Dat er in de situatie zoals hiervoor bedoeld '*eerst*' moet worden gekeken of er een nationale regeling is die intrekking mogelijk maakt is evenmin het geval. Het volgt rechtstreeks uit het verdrag. Dat verdrag is niet alleen bindend, maar moet bovendien met voorrang worden toegepast.

71. Dat volgens de Afdeling in het Unierecht is aanvaard dat in een geval als deze het rechtszekerheidsbeginsel voorop staat, is niet het geval. Een overheid kan geen beroep doen op eigen onrechtmatig nalaten. Een derde-belanghebbende kan zich jegens de Stichting en Vereniging niet beklagen over het nalatig overheidshandelen. Als er sprake moet zijn van rechtszekerheid, dan ziet dat op de positie van Stichting en Vereniging en niet van overheid of derde-belanghebbende / vergunninghouder. Ook gelet op het feit dat de SMB-richtlijn tot op heden niet correct is geïmplementeerd heeft de vergunninghouder ook niet kunnen vertrouwen op de rechtmatigheid daarvan.

72. De uitspraken die de Afdeling vervolgens aanvoert als beoordelingskader missen in dit specifieke geval van incorrecte implementatie betekenis en zijn als zodanig niet relevant. Het gaat in al die andere gevallen immers om een wezenlijk andere context dan waarvan in deze gevallen sprake is.

[16] ECLI:EU:C:2019:955 – Europese Commissie versus Ierland, r.o. 89

73. Daarbij dient intussen wel bedacht te worden dat het gaat om zeer ernstige, ingrijpende en voortdurende schendingen van het Unierecht, waarbij vrijwel alles wat de SMB-richtlijn beoogt te garanderen wordt ontweken en illusoir wordt gemaakt. Er is met name geen hoog beschermingsniveau en er is sprake van fundamentele inbreuken op de leefomgeving van de mens en diens gezondheid. Dat zijn grote schendingen van fundamentele rechten. Daar wordt ook steeds meer over bekend, maar beleid dat op het voorzorgsbeginsel is gebaseerd ontbreekt. De inhoudelijke milieunormering als neergelegd in de oude normen is intussen uiterst gebrekkig, slecht controleerbaar en nauwelijks handhaafbaar gebleken [17]. Indirecte gezondheidsschade is al aangetoond. Dusdoende is ook zo bezien sprake van ernstige schending van fundamentele rechten of vrijheden die de Stichting en de Vereniging aan het Unierecht kan ontlenen.

74. In r.o. 16.12 overweegt de Afdeling terecht dat de omgevingsvergunning niet verenigbaar is met het Unierecht. Dan ligt er de verplichting om de onwettige gevolgen van een dergelijke schending van het Unierecht ongedaan te maken, maar dat doet de Afdeling ten onrechte niet. De strijd met het Unierecht en daarmee gepaard gaande blijft voortduren. De bescherming van de SMB-richtlijn wordt ontweken en aan de Stichting en de Vereniging onthouden, ook in deze bijzondere gevallen.

75. Saillant is dat de Afdeling in r.o. 16.14 nog overweegt dat de Afdeling in de uitspraak van 7 augustus 2018 niet heeft geoordeeld en ook niet hoefde te oordelen over de verenigbaarheid van de windturbinebepalingen met de SMB-richtlijn, omdat de betogen in die zaak daartoe geen aanleiding gaven. De rechter kent het recht. De Afdeling heeft al sinds jaar en dag kunnen en ook moeten vaststellen dat de SMB-richtlijn ondeugdelijk is geïmplementeerd, maar daar niet de verdragsrechtsrechtelijke verplichtende consequenties aan verbonden.

---

17 https://www.researchgate.net/publication/382736579_Audiologisch_advies_geluidsonderzoek_en_normering_Windpark_IJsselwind_In_het_kader_van_de_bero.epsprocedure_bij_de_Raad_van_State

76. Integendeel, de rechtsgevolgen van het besluit worden ondanks de evidente strijdigheid met het Unierecht in stand gehouden. Dat kan dus niet.

77. Dat het Rijk '*inmiddels*' met planmilieueffectrapportage is gestart doet aan het voorgaande niets af. Het is zoals betoogd ook eigenlijk niet meer dan een doekje voor het bloeden, nu ook die rapportage al de nodige gebreken vertoont.

78. De onderhavige zaken maken duidelijk dat de betogen zijn gericht tegen de incorrecte implementatie van de SMB-richtlijn en de dwingendrechtelijke gevolgen daarvan, waaronder die voor de omgevingsvergunningen. Dat kan ook nu nog, omdat die implementatie niet correct heeft plaatsgevonden en de nuttige doorwerking niet is verzekerd. Dat brengt met zich dat de beroepsgronden met betrekking tot strijd met het Verdrag van Aarhus en met betrekking tot het ontbreken van de mogelijkheid voor de Stichting en de Vereniging als potentiële gegadigden om in een transparante procedure mee te dingen naar een vergunning ook nu nog steeds aan de orde kunnen worden gesteld.

79. De uitspraak van de betreffende de Vereniging volgt op hoofdlijnen die van de Stichting. Dat betekent dat hetgeen hiervoor met betrekking tot de Vereniging is opgemerkt ook vergaand geldt voor de Stichting. Dat geldt als hier herhaald en ingevoegd.

80. De rechtbank heeft hier in prima wel geoordeeld dat het college bij de verlening van de omgevingsvergunningen niet had mogen volstaan met het verwijzen naar de windturbinebepalingen, maar de milieuaspecten waarop de windturbinebepalingen betrekking hadden moeten betrekken bij de beoordeling van het milieudeel van de omgevingsvergunningen, met inachtneming van het daarvoor geldende beoordelingskader uit artikel 2.14, eerste lid, van de Wabo. Zoals al betoogd vormt de Wabo niet het dwingendrechtelijke beoordelingskader voor de onderhavige zaak. Eigen normen zijn niet toegestaan, nu dit in dit geval neerkomt op ontwijking van Unierechtelijke verplichtingen. Dat is bepaald niet, althans niet allereerst en alleen maar een zorgvuldigheids- of motiveringsgebrek in de zin van de Awb.

81. Dat Unierechtelijke beginselen van procedurele autonomie en gelijkwaardigheid een (primaire) rol zouden spelen is volgens de stichting niet het geval. De lidstaat Nederland schendt immers structureel en voortdurend de Verdragsverplichting uit hoofde van het loyaliteitsbeginsel, die verplicht tot tijdige en correcte implementatie van de SMB-richtlijn. Het geschil gaat dus zeker niet over het belang van rechtszekerheid voor de vergunninghouder, maar over de gevolgen van de voortdurende verdragsschending. Daarbij is van een definitief administratief besluit in het licht van de strijdigheid met het Unierecht geen sprake.

82. Het hanteren van eigen normen is volgens de Stichting niet meer of anders dan een geitenpaadje. Daarmee kan het Unierechtelijk gebrek van incorrecte implementatie niet mee worden verholpen. De uitzondering mag bovendien niet tot regel worden verheven, omdat daarmee dwingende Unierechtelijke regels worden omzeild. Daar moet nu juist een halt aan worden toegeroepen.

83. Terecht overweegt de rechtbank blijkens r.o. 13.3. dat de Tijdelijke overbruggingsregeling windturbineparken (Tow) in strijd met de SMB-richtlijn is. Die Tow biedt daarmee ook geen terugvaloptie, want de materiële normen zijn feitelijk de oude normen in een nieuwe regeling. Die normen blijken allengs meer ondeugdelijk, niet controleerbaar en niet handhaafbaar. De Unierechtelijke schending houdt volgens de rechtbank niet in dat de materiële normen uit de windturbinebepalingen onjuist zijn. De Stichting wijst erop dat deze gelet op de strijdigheid met het Unierecht in elk geval niet meer toegepast kunnen worden. Bovendien blijkt ook uit niets dat die materiële normen juist waren of zijn.

84. Overigens zijn ook de Regionale Energie Strategieën (Res'sen), zijnde plannen en programma's die beogen te verplichten tot het plaatsen en exploiteren windturbines in een bepaalde regio, in strijd met het Unierecht. Deze zijn ook niet SMB-getoetst. Van de eerst met veel tam tam aangekondigde RES 2.0. is vervolgens niets meer vernomen. Ook de Res'sen vormen derhalve geen deugdelijke grondslag.

85. Blijkens r.o. 13.3. heeft de rechtbank de omgevingsvergunningen tot begin 2024 gehandhaafd – het moment dat de landelijke normen gereed zouden zijn - omdat dusdoende het noodzakelijke evenwicht wordt bereidt tussen het vereiste van rechtszekerheid en het vereiste van rechtmatigheid uit hoofde van het Unierecht. Dat is echter in flagrante strijd met de Unierechtelijke verplichting tot correcte implementatie en het wegnemen van de strijdigheid. Bovendien blijken de nieuwe normen in begin 2024 helemaal niet gereed. Dat duurt nog ten minste tot medio 2025 en de vraag ligt voor of die datum wel gehaald wordt en of die normen dan wel de toets der kritiek kunnen doorstaan.

86. Het enkele gegeven dat het college in deze zaak de mening is toegedaan dat de reparatie van de Unierechtelijke schending van de windturbinebepalingen moet komen van de rijksoverheid laat haar eigen rol en verantwoordelijkheid onverlet om in dit voorliggend geval de geconstateerde Unierechtelijke schending op te heffen.

87. Blijkens r.o. 15. heeft de vergunninghouder zich in dit geval op het standpunt gesteld dat het intrekken van de omgevingsvergunningen niet resulteert in het herstel van de schending van de SMB-richtlijn. Door de intrekking wordt niet alsnog een milieueffect-beoordeling verricht. De intrekking draagt ook niet bij aan de nuttige werking van het Unierecht. Ook hier wordt echter weer het verkeerde uitgangspunt gekozen. Eerst dient immers de SMB-richtlijn correct te worden geïmplementeerd.

88. Op donderdag 19 september 2024 heeft de behandeling ter zitting met betrekking tot Windpark Beuningen [18] plaatsgevonden. Aangezien de in uitspraken van behandelde en door de Afdeling beantwoorde rechtsvragen mede van belang zijn voor de gronden in het dossier betreffende Beuningen is aan appellanten - Stichting Tegenwind(molens) en bestuursleden, verder gezamenlijk enkelvoudig te noemen: Tegenwind - tot en met vrijdag 11 oktober 2024 de gelegenheid geboden zich daar (nader) over uit te laten. Dat doet zij hierdoor.

89. In het beroepschrift van 25 januari 2022 hebben appellanten is ook opgemerkt dat die (oude) windturbinenormen niet vooraf SMB-planMER getoetst zijn en mede op basis daarvan geconcludeerd dat de genomen besloten dan ook niet in stand kunnen blijven. Dat raakt dus ook de verleende vergunning(en). Die is / zijn in strijd met het Unierecht en die strijd moet op enigerlei wijze worden opgeheven door buiten effectstelling van die vergunning(en). De voorgaande uitvoerige analyse van de uitspraken van 18 september 2024 geldt dus ook hier, zij het met de aantekening dat al vaststaat dat hier in geen geval naar nationaal recht sprake zou zijn van onherroepelijkheid of formele rechtskracht.

90. De punten met betrekking tot het Verdrag van Aarhus en de schaarse vergunning (Dienstenrichtlijn) vormen ook al onderdeel van de procedure en kunnen dus ook inhoudelijk worden beslist.

91. De milieubeoordelingsrichtlijn 2001/92/EU legt in artikel 6 lid 3 indirect het respecteren van het Verdrag van Aarhus op. Daarover heeft nu de rechter te Galicia aan het Hof préjudiciële vragen gesteld. De uitkomst daarvan is daarmee ook van betekenis voor de onderhavige procedure. De Spaanse zaaksgegevens luiden als volgt:

[18] Kenmerk 202200497/1/R4

T.S.X.GALICIA CON/AD SEC.3 003 - A CORUÑA Modelo: S39850 PLAZA DE GALICIA, 1 15004 A CORUÑA Teléfono: 981185796 Fax: 981185794 Correo electrónico: sala3.contenciosoadministrativo.tsxg@xustiza.gal Equipo/usuario: MP N.I.G: 15030 33 3 2023 0000193 Procedimiento: PO PROCEDIMIENTO ORDINARIO 0007017 /2023 / Sobre INDUSTRIA Y ENERGIA De D/ña. ASOCIACION AUTONOMICA AMBIENTAL E CULTURAL PETON DO LOBO Abogado: ROBERTO FRANCISCO GARCIA MONDELO Procurador: MARTA DIAZ AMOR Contra D/ña. DIRECCION XERAL DE PLANIFICACION ENERXETICA E RECURSOS NATURAIS, EURUS DESARROLLOS RENOVABLES S,L, Abogado: LETRADO DE LA COMUNIDAD, FERNANDO CALANCHA MARZANA, IÑIGO MUNIOZGUREN MARTINEZ, Procurador: MARIA JESUS GANDOY AUTO ILMO. SR. PRESIDENTE: FRANCISCO JAVIER CAMBON GARCIA ILMOS. SRES. MAGISTRADOS: JUAN CARLOS FERNANDEZ LOPEZ MARIA DOLORES LOPEZ LOPEZ LUIS VILLARES NAVEIRA MARIA DE LOS ANGELES BRAÑA LOPEZ

92. Tot slot. De in de bovenstaande brief van heden aangegeven conclusies zijn helder. Er is evident sprake van strijd met het Unierecht. Die strijd moet ongedaan worden gemaakt. In de tussentijd heeft dat gevolgen voor de vergunning(en). Daar moet op enigerlei wijze de werking aan worden ontzegd.

Barendrecht, 11 oktober 2024

Mr P.A. de Lange

Mr. R. van Dongen
Advocaat

College van B&W
van Oss
Raadhuisplein 2
5341 - - Oss

Gemeente Oss Publieksvoorlichting
Tijdstijp ontvangst:
Paraaf mede w:
Datum ontv: 27 JAN 2025
Verblijfpl:
Bestuurder
Kopie 1 2 3 4 5